

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

Om plats, dokument och makt

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

Om plats, dokument och makt

Examensarbete i Arkitektur av Simon Bring
Lunds Tekniska Högskola
Kurs: AAHM01, VT 2019

Degree project in Architecture

English title: The Törnrosen Tower Archive – place, document and power

Examinator: Mattias Kärrholm
Handledare: Gunnar Sandin

Sammanfattning

Detta examensarbete har utforskat relationen mellan arkitektur och dokumentation.

Syftet har varit att undersöka vilka normer som finns i arkitekturens och stadsplaneringens tillvägagångssätt för att dokumentera platser och vilka sanningar dessa ger upphov till. Ambitionen har varit att se dokumentation i relation till plats och makt för att bättre förstå arkitektens roll som någon i position av att tolka vår byggda miljö.

För att göra detta har jag studerat den dokumentation som gjorts i samband med arkitekttävlingen Törnrosen Tower i Malmö. Tävligen har legat till grund för ett stadsförnyelseprojekt som har ambitionen att utjämna levnadsvillkoren i Malmö. Men projektet är inte utan kritik.

Min metod har varit att göra ett arkiv. Jag har inte producerat något nytt material utan bara samlat in dokumentation som finns sedan tidigare. Arkivet har byggts upp av kategorier som jag själv etablerat och denna om-strukturering av materialet har gjort det möjligt att läsa innehållet utifrån nya referensramar. Arbetet har varit en undersökning i hur arkivet kan förstås som begrepp och hur det kan användas i relation till dokument. För att bidra till förståelsen för ämnet så har arbetet baserats på bland annat på konstteori, filosofi samt informations- och arkivvetenskap.

En slutsats som arbetet landar i är att dokumentationen som gjorts i samband med Törnrosen Tower i stor utsträckning kan förstås som en strategi med åtgärdsfokus. Arbetet ger också svar på hur dokumentation skulle kunna ses som normativt och ur ett maktperspektiv. Denna rapport presenterar min undersökning av arkivet som begrepp, vilka kategorier som Arkivet över Törnrosen Tower utgörs av och hur jag sedan använt dem som underlag för att svara på mina frågeställningar.

Abstract

This thesis have investigated the relationship between architecture and documentation.

The aim have been to study what norms that exist in architecture's and city planning's approaches for documenting sites and what types of truths they help create. The ambition have been to see documentation in relation to site and power to better understand the architect's role as someone in a position to interpret our built environment.

To do this I've studied the documentation that have been made for the architectural competition called Törnrosen Tower in Malmö. The competition have been the groundwork for an urban renewal project that has the ambition to equalize the standards of living across the city of Malmö. But the project is not without criticism.

My method have been to create an archive. I haven't created any new material myself, instead I've collected already existing documentation. The archive have been constructed around categories that I've established myself and this restructuring of the material have made it possible to examine it from new points of reference. This project have been an investigation of how the archive can be understood as a concept and how it can be used in relation to documents. To contribute to the architectural field's understanding of the subject the work have been based on theories of art, philosophy and information- and archive science.

One conclusion that the thesis finds is that the documentation relating to Törnrosen Tower, to a very large extent, can be understood as an intervening strategy. The work also answers how documentation can work normatively and in relation to power. This report presents my investigation of the archive as a concept, what categories the Törnrosen Tower Archive is made of and how I've used them as a starting point for my investigation.

Innehållsförteckning

I - Introduktion

Bakgrund	11
Syfte	12
Teori	13
Metod	14
Avgränsning	16
Disposition	17

II - Arkivet som metod

Historisk utveckling	21
En dokumentär verklighet	30
Arkivet över Törnrosen Tower	37
Stratigrafi	38
Materialiet	40
Register	40

III - Kategorier

1. Avgränsning: innanför och utanför	56
2. Autobiografi: en spegel	62
3. Tid: då-, nu- och framtid	68
4.1 Värdering: problembild	72
4.2 Värdering: kvaliteter	82
4.3 Värdering: möjligheter	86
4.4 Värdering: övrigt	92
5. Åtgärder: från dåligt till bra	96
6. Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden	102

7. Rumsliga förbindelser	108
8. Priset: dokument och ursprung	112
9. Förslag: vision	116
9. Förslag: utformning	120
9. Förslag: alternativen	124
10. Projekten: forandet av nätverk	128
11. Referenser: externa projekt	134
12. Befintliga kategorier	138
13. Medborgaren: den andre	139
14. Tävlings tekniska bestämmelser	146
0. Okategoriserat	146

III - Post-arkiv

Governmentalitet och dokumentalitet	151
Dokumentation som strategi	154
Mot en kritik av Törnrosen Tower	158
Slutsatser	161

Referenser

I - INTRODUKTION

Tävlingsförslaget Culture Casbah.(Lundgaard & Tranberg m.fl., 2011)

Introduktion

Bakgrund

Jag ser visualiseringen av Culture Casbah, ett torn som växer upp i Malmös stadsdel Rosengård och blir förvånad över hur idén är förankrad i sin plats. Visionsbilden är ett första steg i att ändra den mediala bilden av området. Det är en transformation från vad som beskrivs som ett isolerat och segregerat problemområde till en mångkulturell och hållbar del av staden. Förändringen visar en bild helt annorlunda från den modernistiska arkitekturen som dominerar platsen idag. Här fyller mindre byggnadsvolymer på markplan ut det offentliga rummet som verkar fortsätta naturligt upp i tornet. Uttrycket är brokigt, nästan informellt uppbyggt genom ett staplande av volymer i mänsklig skala. I verkligheten är projektet en enorm satsning gjord av ett fåtal aktörer och den konstruktiva och gestaltningsmässiga utmaningen sätter en ambitionsnivå i världsklass.

Det är något märkligt med rubriceringen Casbah. Det är ett arabiskt ord som har betydelsen av ett fort, torn eller en medina. Titeln kan ses syfta till tornet, något arabiskt eller kanske även till medinans informella uppbyggnad som inte styrs av en stadsplanering. Och vad menas egentligen med det väldigt intetsägande ordet Culture? Är denna plats mer kulturell än andra? Min instinkt säger mig att det är en appropriering och exotifiering av en minoritetskultur gjord av ett arkitektkontor för att skapa ett spännande och säljande förslag. Hur mycket av denna bild är förankrad i sin plats och hur mycket är det en projektion gjord av någon utomstående? Med dessa frågor går mitt intresse igång för hur vi i arkitekturens område jobbar med dokumentation av platser. Hur har denna plats tolkats? Vem har tolkat den och med vilka metoder och normer har det gjorts? Vad är det som har resulterat i denna design?

Syfte

I mitt examensarbete har jag varit intresserad av att utforska vad det betyder att dokumentera en plats. Dokumentation är i min uppfattning ett relativt outforskat ämne inom arkitektur vilket gör att jag hoppas kunna bidra till förståelsen för arkitektens roll som någon i position av att tolka och presentera vår byggda miljö. Det har funnits flera möjliga infallsvinklar till temat. Dels i stil med mitt inledande reflekterande över bilden, en analys av det visuella och representativa, men också i form av att studera specifika metoder som används för att skapa dokument. Kartan är ett exempel på en sådan metod som har dekonstruerats, från att ha setts som ett objektivet verklighetsskildrande dokument till att förstås som ett subjektivt kartläggande, som en handling med upphovsman. Konsekvenserna av denna upplösning av kartans metodik kan kännas igen i det praktiska användandet av mapping. Jag har istället velat förstå dokumentation mer utifrån det sammanhang det verkar i. Jag har inte försökt undersöka hur verkligheten representeras inom en bildyta, istället har jag frågat mig hur dokumentation kan fungera relationellt till plats, arkitekt, tid, makt och vilka typer av sanningar som detta ger upphov till.

I detta arbete har jag arkiverat den dokumentation som gjorts i samband med Törnrosen Tower, tävlingen som ledde upp till Culture Casbah. Min ambition har varit att det ska vara en undersökning, en förberedelse, för att bättre kunna orientera sig som arkitekt i relation till idéer om dokumentation. Min infallsvinkel är inte att bedöma projektet som rätt eller fel åtgärd för platsen, eller vad i dokumentationen som gjorts som är sant eller falskt. Det som intresserat mig mest har varit frågan om *hur* dokumentationen verkar. I arbetet har jag velat utforska följande frågeställningar:

- Vilket underlag har legat till grund för Törnrosen Tower?
- Hur kan arkivet förstås som metod i relation till dokumentation?
- Vilka dokumentära normer syns i arkitekturens och stadsplaneringens tillvägagångssätt för att tolka en plats?
- Hur kan tolkningen av en plats förstås utifrån ett maktperspektiv?

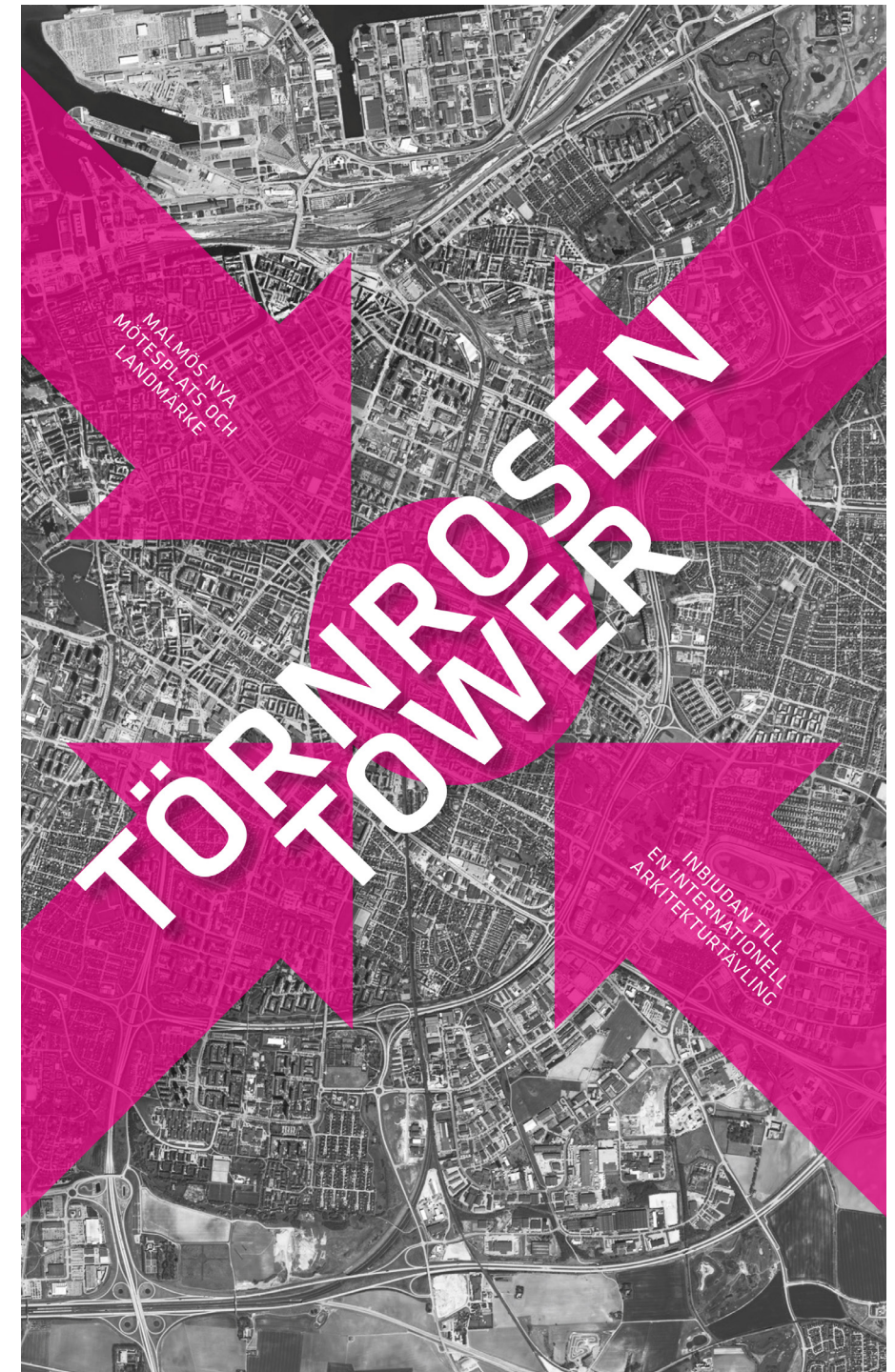
Teori

Arbetet har kommit att stödja sig på ett varierat underlag av teorier. Rapporten kommer i huvudsak att referera till historia, konst, filosofi samt informations- och arkivvetenskap, men också till stadsplanering och arkitekturteori. Anledningen till denna blandning är att arkiv och dokumentation har behandlats mer utförligt av olika discipliner utanför arkitekturens fält. För mig är inte detta en nackdel utan en möjlighet att undersöka vilka på sätt som dokument kan ses vara betydelsefulla. Förståelsen av dokumentation och arkiv, speciellt inom filosofi och konst, kan vara väldigt abstrakt och svävande varför jag tror att det är bra att ha ett konkret exempel att studera i form av Törnrosen Tower. Konstverket kallat Malmö Pile, som idag finns på Stadsarkivet i Malmö, har varit en inspiration i hur kategorier kan användas. Min avrundande diskussion har varit ett sätt att se mitt arkiv utifrån maktperspektiv och är i större utsträckning baserat på teorier hämtat från Michel Foucault och Hito Steyerl. Deras perspektiv bidrar till att undersöka dokumentet som ett utövande av strategi.

Metod

För att svara på dessa frågeställningar har jag använt mig av arkivet som metod. Jag har samlat in befintlig dokumentation och sedan satt in det i ett nytt arkiv där jag själv etablerat vilka kategorier som materialet organiserats efter. Kategorierna har utvecklats allteftersom jag utforskat dokumentära normer i det materialet jag samlat in. Arkivets struktur har kopplat samman dokumenten med de frågeställningar jag velat undersöka och gett en möjlighet att granska dokumentationen med nya perspektiv och referensramar. En intressant fråga har varit om kategorierna ska varit bestämda i förhand eller inte. Vilket teoretiskt ramverk hade arkivet kunnat etableras efter, i formen av kategorier, när innehållet i materialet fortfarande är okänt? Vad skulle passa att använda som en strikt utgångspunkt för att studera dokumentation, makt och plats från en arkitektens perspektiv? Mitt arbete har utforskat dessa frågor då jag velat lyssna och följa dokumentationen och på så sätt låta kategorierna etableras allt eftersom, eller för att säga det med Bruno Latours ord: "how to let the actors have some room to express themselves" (Latour, 2005, s. 142).

Det finns en problematik i frågan om vem som har inflytande att dokumentera någon annan. Platsen jag valt att studera har en lång historia av att tolkas, inte bara av sina invånare, utan även av arkitekter, stadsplanerare, forskare, politiker och andra till platsen utomstående. Jag har inte varit ute efter att själv göra en dokumentär skildring av Rosengård eller människorna som bor där. Istället har jag velat kritiskt granska den diskurs som jag själv verkar inom. På så sätt så har arkivet gett mig ett tydligare förhållningssätt till platsen där jag kunnat organisera befintlig dokumentation i relation till arkitektens roll, snarare än i syftet av att vara en sann beskrivning av platsen.

Omslag till tävlingsinbjudan. Av: MKB/Gehl Architects. (MKB, 2011)

Avgränsning

Törnrosen Tower var en arkitekttävling som annonserades 2011 av MKB, ett av allmännyttans bostadsbolag i Malmö. Tävligen bestod av två steg där det inkom totalt 75st intresseanmälningar i första prekvalificeringen. Törnrosen Tower har varit arkivets inledande avgränsning där idén om tornet fungerat som en knutpunkt både geografiskt och tidsmässigt. Arkitekttävlingen satte sig i positionen att sammanfatta Rosengårds historia och problem; vad är det som egentligen är problemet med området? Men tävlingen gjorde också en ansats i att drastiskt försöka förändra Rosengårds framtid; vilken ny form ska området få? Törnrosen Tower har på så sett utgjort både ett avbrott och en länk mellan historia och framtid. Här vänds blad samtidigt som historien skrivs. Det var en lovande utgångspunkt för arkivet då jag velat studera hur dokumentation verkar som en tolkning av det befintliga och samtidigt som ett sätt att manipulera framtiden. Mitt urval började i själva utlysandet av tävlingen men kom att sträcka sig både framåt och bakåt i tiden. Hur jag fortsatte från tävlingen kom att styras av den information jag kom över, hur dokument refererade till andra, dokument, tider eller platser. Arkivet kom på så sätt att växa utifrån Törnrosen Tower till att inkludera mer av både tid och plats. Den slutgiltiga avgränsningen på hur mycket arkivet kunnat breda ut sig blev examensarbetets tidsplan på tjugo veckor. I denna rapport refererar jag både till *platsen* eller *projektet* för mitt arkiv. Det är ibland en vag definition men syftar till att beskriva av de platser eller de projekt som Törnrosen Tower utgjort.

Disposition

I det inledande kapitlet *Arkivet som metod* har jag försökt undersöka vad ett arkiv är. Frågan kan verka som en enkel utgångspunkt, men att komma fram till ett slutgiltigt svar är närmast omöjligt. Det är ett begrepp som har behandlats av väldigt många olika discipliner och är värdigt en diskursiv analys i sig självt. Jag har inte haft ambitionen att kapitlet ska vara en sammanfattning i hur arkivet har avhandlats, istället har jag hoppats kunna lyfta fram varierade exempel på arkiv och på så sätt förmedla på vilka sätt arkivet kan vara en meningsfull metod. Mycket av litteraturen i ämnet handlar om arkivets historia. Därför har jag låtit det vara en underrubrik där jag lyft fram aspekter som känns relevanta än idag, inte bara för arkivet, utan även för dokumentation. Kapitlet har också varit ett försök i att presentera hur arkiv och dokumentation hänger ihop med den verklighet de försöker representera. Parallellt med den teoretiska undersökningen har jag varvat bilder från hur mitt arkiv tagit form under våren 2019.

Kategorier är ett kapitel som direkt refererar till hur arkivet är uppdelat. För att denna rapport inte ska bli orimligt lång så har material valts ut för att ge läsaren en inblick i arkivets olika områden. Kategorierna har ändrats under arbetets gång i och med att dokumentationen utforskats.

I det avslutande kapitlet *Post-arkiv* har jag byggt vidare på arkivets olika kategorier för att mer övergripande diskutera hur dokumentation kan relatera till makt. Arkivets uppdelning kan ses som olika aspekter som här får komma samman till mer av en helhetsbild. Även om kategorierna underlättat mitt undersökande av hur dokumentationen är uppbyggd så hjälper detta kapitel till i att se arkivet i sin helhet.

II - ARKIVET SOM METOD

Arkivet som metod

Första gången jag reflekterade över arkiv som arkitekt var när jag som praktikant gjorde en planlösning för en ny kontorsbyggnad. På min ritning hade jag skrivit *ARKIV* som text till ett rum för förvaring. När en handledande arkitekt granskade mina ritningar så påpekade hen att jag istället skulle kalla rummet för lager. Jag hade inte tänkt på att benämningen arkiv skulle innebära krav på rummets utformning. Arkiv är ett ord som till vardags kan användas ganska godtyckligt men i detta fall skulle det kunna ha inneburit en kostsam skillnad. Vad är det egentligen som skiljer ett arkiv från andra rum?

För att få en konkret definition så går det att vända sig till Riksarkivets föreskrifter för myndighetsarkiv som ger en inledande bild av vad arkivet kan betyda för en verksam arkitekt. Kraven som ställs innebär bland annat att lokalen enbart får användas som arkiv och att den ska: dokumentera luftfuktighet och temperatur, vara fri från genomgående vattenrör, uppnå särskilda brandkrav, kunna göras strömlös, vara fri från alla onödiga stationära elektriska installationer samt skyddas mot skadegörelse, tillgrepp och obehörig åtkomst. Utifrån en praktisk tolkning så finns det, bokstavligen talat i väggarna, en definition av vad ett arkiv är (RA-FS 2013:4).

Offentlighetsprincipen från 1766 innebär att medborgare i Sverige har rätt att ta del av verksamheten i stat, kommun och landsting. Riksarkivet med sina offentliga dokument kan därför ses som en konsekvens för hur personer i praktiken ska kunna ta del av sina demokratiska rättigheter. Det innebär att dokument behöver arkiveras och vårdas så att de kan bevaras för all framtid samt organiseras så att det kan vara tillgängligt för medborgare, forskare, förvaltare och rättskipningen (Riksarkivet, u.å.). Här blir arkivet ett viktigt instrument för en fungerande stat och arkivets historiska utveckling kan delvis ses som en process av tillgänglighet och demokratisering. Arkivet verkar vara ett rum vars materiella utformning är präglad av frågor om demokrati. Men vilka andra former och frågor kan arkivet också ses relatera till?

Historisk utveckling

En historisk överblick finns i arkeologen Michael Shanks klassificering av arkivet. Shanks delar in arkivet i tre distinkta versioner:

Archive 1.0 - bureaucracy in the early state - temple and palace archives - inscription as an instrument of management.

Archive 2.0 - mechanization and digitization of archival databases, with an aim of fast, easy and open access based upon efficient dendritic classification and retrieval, associated also with statistical analysis performed upon the data; [art of the industrialization of information.

Archive 3.0 - new prosthetic architectures for the production and sharing of archival resources - the animated archive (Shanks, 2008, s.6).

Versionerna visar hur arkivet har förändrats ur en teknisk synpunkt, från tidig ristningsteknik till digitaliserade strukturer, samt hur arkivets syfte har förändrats från något som tillhörde tempel och palats till att vara ett gemensamt producerande och delande av resurser. Även om jag tycker att det är problematiskt att försöka sätta arkiv som är så pass olika och tidsmässigt så långt ifrån varandra i en linjär utveckling, så ger det ändå en mycket behändig utgångspunkt.

Med sådan variation i både användning och teknik så är det förståeligt att många av försöken att precisera arkivets uppkomst landar spritt genom historien. Fischer och Götselius härleder det arkiv vi känner idag till 1200-talets italienska hov, där det första byråkratiska registret gjordes över myndighetshandlingar. Den medeltida utvecklingen av både registret och pappret beskrivs som väsentliga för arkivets framväxt (Fischer & Götselius, 2013, s. 77). Om detta första register skriver de:

Rättsteologer beskrev det som något som konungen bar i sitt hjärta och som innehöll alla tänkbara lagar [...] Arkivet definierades med andra som en del av suveränens kropp, vilket bara återspeglade det materiella faktumet att de medeltida resekungadömena fraktade runt sina rättsliga dokument, vilkas auktoritet vilade på att de aldrig separerats från nämnda kropp (Fischer & Götselius, 2013, s. 77).

En annan härskare som är ett representativt exempel för de tidiga arkivens koppling till makt är Filip II, regent över 1500-talets Spanien. Filip kallas även för "Papperskungen" och tillskrivs mottot: "Quod non est in actis, non est in mundo" – det som inte finns i akterna, finns inte i världen (Fischer & Götselius, 2013, s. 77). Inledningsvis blir det tydligt hur det historiska arkivet verkar ha fungerat som ett verktyg för att förvalta lag och makt. Det går att se en utveckling i hur arkivet beskrivs metaforiskt som en kropp och senare även som ett organ.

Markus Friedrich ser hur arkiverandet förekom själva arkivet som plats i och med att det fysiskt flyttades runt med regenters kroppar (Friedrich, 2018, s.32). Alltså har inte arkiverandet alltid varit självklart förknippat med rummet kallat arkiv. Om det i tidigare skede har kopplats väldigt starkt till en individ i maktposition kom det att senare utvecklas som ett organ i en större statsapparat. Friedrich sammanfattar hur Europas arkiv från 1600- till 1800-talet varit en fråga om kontroll för hur nya stater etablerade sig (Friedrich, 2018, s.48). Under denna tid centraliserades användningen av arkiv för att fungera som maktapparater för flera större riken i Europa. Paul Delsalle skriver om hur Filip fick sitt enorma territorium i arv av sin far och hur han verkligen förstod vikten av att kontrollera och sköta de dokument som låg till grunden för hans territorium. Desalle menar att hur arkivet under denna tid kom att utvecklas från sin tidigare mer utspridda form kan ses som definierande för det moderna arkivet (Delsalle, 2017, ss. 106-107).

Gabriella Giannachi har i sin introduktion till arkivet utgått ifrån Shanks versioner men utvecklar dem ytterligare. Hon låter Vatikanens arkiv *Archivio Segreto Vaticano* exemplifiera principen för arkivet 1.0. Arkivet har trots sina mil-långa hyllmeter har flyttats runt i Europa enligt olika maktkamper, ofta med konsekvensen att dokument gått förlorade. Traditionellt innehöll arkivet 1.0 papper om lagar, ekonomiska transaktioner, ägande av land eller bevis på administrativa beslut, vilket förklarar varför de varit viktiga i att legitimera makt (Giannachi, 2016, ss. 4-5.).

Det viktorianska England har lyfts av flera fram som en betydande tid för arkivets utveckling. Att arkivera blev under denna tid ett mål för flera olika nyetablerade institutioner så som: Royal Geographic Society, Royal Photographic Society, British Museum och Colonial Office. Här övergår arkivet från att bara hantera dokument för administration eller lag till att även fungera som ett instrument för att forma en individs identitet som en del av en större imperialistisk nation. Denna epok brukar kännetecknas av ett omätligt begär av att samla in dokumentation, en slags arkiv-mani i att sammanställa information på en global nivå. Giannachi låter det exemplifiera ett steg från arkivets utveckling där användningen av ny teknologi och insikten av användarens roll kom att utgöra skiftet från arkivet 1.0 till 2.0 (Giannachi, 2016, ss. 8-9).

I perioder har arkivet flyttats mellan skolan och min lägenhet, med hjälp av tygväska och hårsnoddar (i brist på gummiband).

Pappersklämmor och post-it lappar är enkla verktyg när de första kategorierna blir till.

På liknande vis som dagens svenska myndighetsarkiv kan spåras till den tidigare nämnda offentlighetsprincipen ser Giannachi hur det moderna arkivets teori och metodologi av flera har spårats till texten "Manual for the Arrangement and Description of Archives" som publicerades år 1898 och som översattes till flera europeiska språk. Texten introducerar principen för "provenance and original order" som betyder att arkiv som flyttas eller upptas i ett annat arkiv behöver ha sin ursprungliga ordning intakt istället för att dess dokument ska inordnads i en ny ordning. Detta är en av de första gångerna som arkivet i sig själv erkänns som ett historiskt dokument som speglar sitt ursprung. Det är alltså inte bara en fråga om *vad* som arkiveras utan även *hur* och *vart* i relation till andra dokument (Giannachi, 2016, ss. 6-8).

Att ändra organisationen av ett arkiv från exempelvis en kronologisk ordning till en efter ämnesområden riskerar alltså att förstöra den ursprungliga metoden för att systematisera och förklara den värld som speglas i arkivet. I mitt fall blir denna princip något jag arbetar tvärt emot, där organisationen efter nya kategorier utgör själva poängen med arbetet. Ursprunget till de dokument jag har samlat in är i huvudsak hemsidor för Malmö Stad och Sveriges Arkitekter men också från MKB och diverse nyhetskällor. Mitt arkiv består inte av något nytt material, bara ett nytt resultat genom ett omstrukturerande av den dokumentation som redan gjorts. Arkivet gör det möjligt för mig att visa hur jag med samma dokument kan göra en annan tolkning än det budskap de var tänkta att förmedla. Detta är på sätt och vis ett ifrågasättande av dokumentets självklara status som ett bevis på verkligheten och lyfter istället fram hur kontexten kring dokumenten är med och utformar deras betydelse.

Giannachis beskrivning av arkivet 2.0 är en utveckling som skiljer sig från det traditionella arkivet på flera sett. Arkivet är inte längre strängt bundet till en plats eller ett bestämt arkivmaterial och det är inte heller i lika hög grad upp till dess innehåll att forma minnet av dåtiden. Istället blir arkivet 2.0 ett gränssnitt för oss att "dokumentera" oss själva i vår samtid, där rollen mellan besökare och den som arkiverar utmanas. Ett exempel på ett sådant arkiv skulle vara *September 11 Digital Archive* som bjuder in vem som helst att ladda upp dokument över dagen för terrorattacken på World Trade Center. Projektet är initierat av City University i New York, George Mason University samt Library of Congress. Arkivet är av varierande media och innehåller bl.a. berättelser, foton, e-mail, affischer, brev, broschyrer, press-releaser etc. Materialet kan komma från vem som helst som på något sätt påverkades av eller minns dagen, möjligen så enkelt som ett dokument från den tid och plats där en person befann sig när den nåddes av nyheten om attacken. Arkivet visar hur rollerna användare och arkiverare har suddats ut (Giannachi, 2016, ss 12-16).

I och med tryckpressen och digitaliseringen är det idag mycket lättare att kopiera dokument och detta medför att individuella dokument inte behöver, i samma utsträckning som förut, fungera som unika bevis. Anna Dahlgren och Peter Snickars skriver om några av digitaliseringens utmaningar när det kommer till just bildarkiv. De ser hur den mer effektiva digitala teknologin kan göra arkivets innehåll mer lättillgängligt när det inte längre är begränsat till ett fysiskt original, men de ser också hur digitaliseringen kan vara ”tekniskt förrädisk” och ”juridiskt svårhanterlig”. De visar hur gamla solblekta foton kan scannas in för att sedan retuscheras i kompensation för förlusten av färg. Även om retuscheringen gör att färgåtergivning är mer representativ för när fotot var taget så skriver de att många minnesinstitutioner väljer att ställa ut den solblekta bilden för att den ger en mer historisk känsla (Dahlgren & Snickars, 2009, ss. 13-15).

En annan övergång som brukar beskriva arkivets historiska utveckling är när det går från att i huvudsak vara en administrativ funktion till att också upprättas som ett historiskt underlag för framtida forskning. En brytpunkt på detta viset kan ses i hur Ralph Kingston resonerar om arkivets förändring under Franska revolutionen. Han menar att många historiker har fokuserat på arkivet som en politisk eller kulturell idé, där den gamla regimens dokument under revolutionen förstördes i en omstörtande process. Kingston tycker att denna förhållning har förbisett hur de materiella aspekterna av revolutionen påverkade arkivets förändring (Kingston, 2011, s. 1). I brist på bl.a. fysiskt förvaringsutrymme ser Kingston hur revolutionens efterträdare tvingades till historiska ställningstagande:

The first calls to “historicize” and conserve Old Regime archives came not from politicians but from ordinary officials in government ministries. New Regime administrators systematically began to turn memory into history after the sheer volume of paperwork piled up during the 1790s forced them to judge the value of their own debris. In 1808 they found a new outlet for redundant documents in the National Archives... (Kingston, 2011, s. 2).

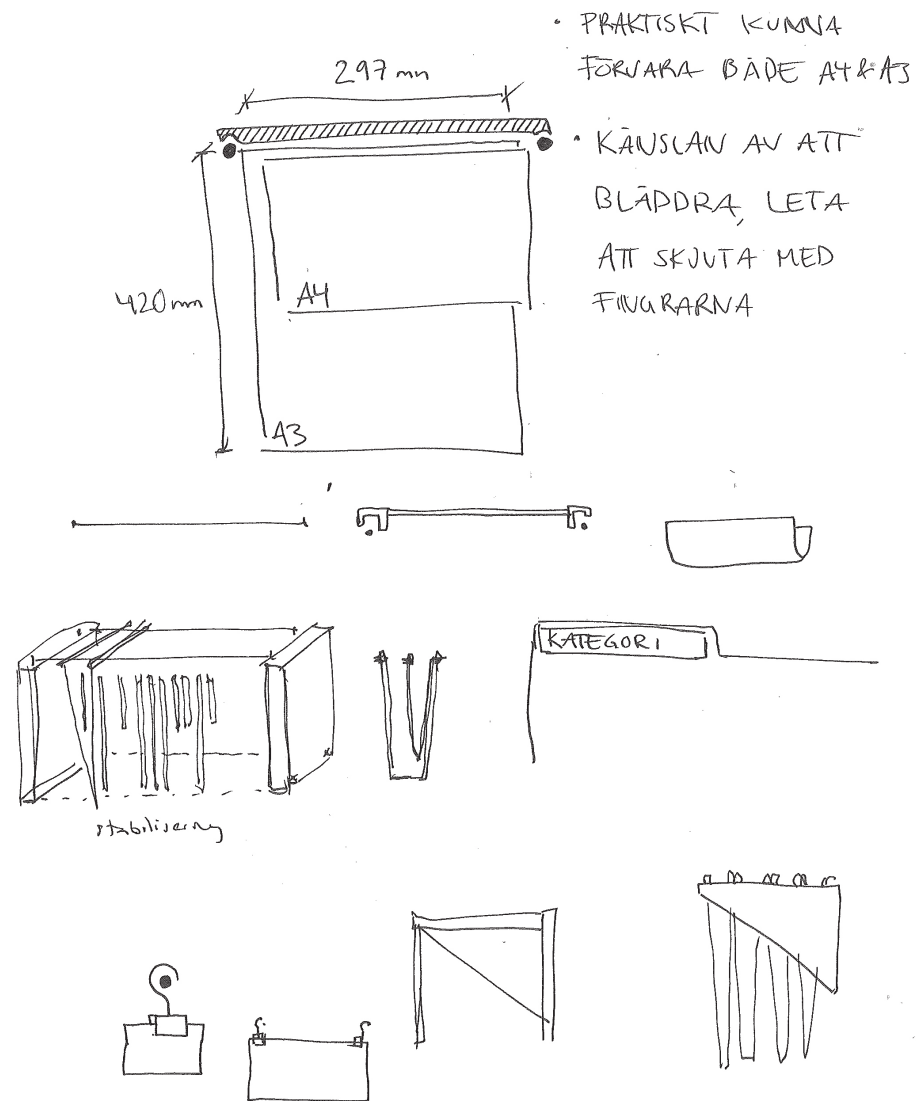
Det verkar finnas nog med skäl till att undersöka arkivet enbart som en materiell politik istället för att låta det överordnas teoretiska eller politiska koncept. Att ändra ett dokumentets medium riskerar att premiera den faktamässiga informationen på bekostnad av de materiella egenskaperna av dokumentet. Valet av medium verkar också påverka arkivets effekt där ett digitalt arkiv tillåter helt andra strukturer i form av kategorisering, taggande, åtkomst och internt refererande.

Min utgångspunkt har varit dokumentet som utlyste tävlingen för Törnrosen Tower men däremot har jag inte haft en uttalad gräns för hur mycket arkivet får växa. Tänkbara avgränsningar hade kunnat göras exempelvis genom att göra ett representativt urval av dokument som då även hade fått representera det material som exkluderats. Till slut blir frågan om vad som kan inkluderas konkret i form av tillgängligt utrymme och tid. Jag har låtit dokumenten och hur de refererar vidare till andra vägleda mig hur arkivet ska växa och jag har valt att inte gallra eller slänga något material efter att jag väl inkluderat det. I sann arkiv-mani har jag bara velat se arkivet växa mer och mer.

Giannachi beskriver hur konstvärlden bidragit till att utveckla arkivet från att vara stabilt och retroaktivt till att vara genererande produktionsmedel. Arkivet 3.0 har utvecklats till ett ramverk för att socialt, politiskt och ekonomiskt förstå vår omvärld - ett sätt att omprogrammera oss själva (Giannachi, 2016, ss 12-16). Konst har en stark relation till dokumentation och för många verk är det snarare själva dokumentationen av en utförd handling som blir själva verket. Adam Wickberg Månsson skriver om hur arkivet gått från att vara en plats till att bli en konstnärlig praktik. Ett exempel som Månsson tar upp är:

... den engelska konstnären Susan Hiller som 1972–76 sammanställde verket *Dedicated to the unknown artists*, bestående av 300 numrerade och indexerade vykort med typiska klichébilder från brittiska kustbadorter. Verket kan förstås som ett arkiv över en fotografisk praktik som inte uppfattas som konstnärlig. Genom att som konstnär skapa ett arkiv av dessa bilder ifrågasätter Hiller den institutionspraktik som bygger på hierarkisering och reifikation av konsten (Månsson, 2013, s. 216). (kursiv betoning i original)

Det är intressant hur Hiller använder sig av indexeringen som ett sätt att omarbete och förvandla de alldagliga vykortet till att istället utgöra en kritik mot konstens normer. Giannachi belyser också ett relevant konstverk kallat Raw/War som bjuder in besökare att gemensamt bidra till att arkivera feministisk och aktivistisk konst. Verket upplevs genom en interaktiv installation där besökare virtuellt rör sig genom ett mörkt rum. Med hjälp av ficklampor kan besökarna lysa upp områden i detta virtuella rum och på så sätt tända dokument från en feministisk och aktivistisk historia. Arkivet både genereras och öppnas upp genom en performativ handling och sätter på så vis åter kroppen i relation till arkivet, speciellt med tanke på hur den kvinnliga kroppen fått en politisk laddning genom feminismens intåg på konstscenen (Giannachi, 2016, ss. 48-50).

Idén om ett hängade mappsystem börjar att ta form.

Sara Callahan har undersökt hur relationen mellan konst och arkiv har sett ut kring senaste millennieskiftet och ger följande sammanfattning:

The archive has been called “a must-have accessory of the moment”, the “ultimate horizon of experience”, and the ubiquitous use of the term have been considered a “reflex-archivism”. The concept appears to be travelling – or “ricocheting” - between different disciplines as well as within the art discourse itself (Callahan, 2018, s. 183).

Arkivet kan inte enbart förstås som ett tekniskt rum för förvaring som vi såg i det inledande exemplet från riksarkivet. Allt som allt är arkivet ett förvånansvärt spritt begrepp som används till att beskriva en utveckling över många hundra år där arkivet har fungerat både som ett instrument för kunskap, information, makt och demokrati men också som ett tekniskt eller konstnärligt medium. Jag kan tycka att en del arkiv är så väsentligt olika att de nästan har mer skillnader än likheter. Den utveckling som försöker beskrivas med begreppet arkiv är kanske som något som egentligen är ännu bredare, som olika minnestekniker på kulturell nivå, där angränsande teman om exempelvis bibliotek, museum, dataservrar eller andra former av register också skulle kunna inkluderas.

En dokumentär verklighet

En filosof som ofta ges en betydelsefull roll i utvecklingen av arkivets idé är Michel Foucault. I hans verk *Archaeology of Knowledge* beskrivs en historisk förändring i förhållandet mellan historia och dokument. Det mer traditionella målet för historiker har varit att hitta länkar mellan olika historiska händelser och se dem efter deras kausala sammanhang. Fokus har då varit beskrivandet av event, avlösandet av regeringar, krig och svält som en rad historiska händelser. Senare har historiker kommit att flytta fokus från de individuella händelserna och deras förbindelser till att istället fråga om hur och vilken information som lyfts fram för att forma periodiseringar och mönster i en större skala över många år (Foucault, 1989, ss. 3-4). Foucault sammanfattar denna skillnad i hur ett dokument tolkas:

Now, through a mutation that is not of very recent origin, but which has still not come to an end, history has altered its position in relation to the document: it has taken as its primary task, not the interpretation of the document, nor the attempt to decide whether it is telling the truth or what is its expressive value, but to work on it from within and to develop it: history now organizes the document, divides it up, distributes it, orders it, arranges it in levels, establishes series, distinguishes between what is relevant and what is not, discovers elements, defines unities, describes relations. The document, then, is no longer for history an inert material¹... (Foucault, 1989, ss 6-7).

Detta pekar på hur omorganiseringen av ett arkiv möjligen kan ändra dokumentets innebörd genom en ny kontext. Här går det också att se en uppbyggnad till Foucaults tankar om arkivet och det diskursiva. I sitt kapitel: *the statement and the archive*, skriver Foucault:

The archive is first the law of what can be said, the system that governs the appearance of statements as unique events. (Foucault, 1989, s. 129)

By this term [the archive] I do not mean the sum of all the texts that a culture has kept upon its person as documents attesting to its own past, or as evidence of a continuing identity; nor do I mean the institutions, which, in a given society, make it possible to record and preserve those discourses that one wishes to remember and keep in circulation (Foucault, 1989, s. 129).

¹ Likt inerta material: som är fysikaliskt stabila och inte reagerar med sin omgivning.

Mapparna hänger på en skena och sitter ihop genom ett oavbrutet tygstycke.

Konstruktionen är helt utan lim och skruv. De olika delarna är istället fastkilade.

För Foucault är arkivet inte den fysiska plats där dokument förvaras, begreppet används istället som en filosofisk metafor för att beskriva ett dolt regelverk över vilka uttalande, eller s.k. *statements*, som går, men även inte går, att göra vid en given tid.

En annan tolkning av arkivet på en filosofisk nivå görs av Jacques Derrida som undersöker själva driften att arkivera. I boken *Archive Fever* tolkar Derrida arkivet utifrån Freuds drifter, en tolkning som befinner sig i gränslandet mellan det undermedvetna och det offentliga. Derrida säger att "The archive always works, and *a priori*, against itself." genom ett typ av "archival violence". Arkivet förutsätter en uppdelning mellan vad som inkluderas och vad som hålls utanför. Det är en plats uppdelad efter att repetera och att minnas men också oundvikligen ett sätt att glömma bort och att förstöra. Derrida beskriver arkivet som både "institutive" och "conservative", "revolutionary" och "traditional", och hur det fungerar utifrån en outtalad drift, som inte lämnar några synliga spår men som ändå *a priori* utgör dess egen destruktion (Derrida, 1995, s. 12-14).

I mitt arkiv skulle vissa handlingar kunna beskrivas som en typ av *achival violence*. Bildligt talat har jag ryckt ut sidor ur mina ursprungskällors bokryggar och kastat om dem och ibland även klippt dem i två för att få in olika delar i separata kategorier. Det blir svårt att genom mitt arkiv utläsa dokumentens tidigare sammanhang och på så sätt har en viss tolkning av dem förstörts. Vidare gör även Derrida en språklig dekonstruktion av arkivet utifrån ordets etymologi. Om ordets grekiska ursprung *arkheion* skriver Derrida:

...initially a house, a domicile, an address, the residence of the superior magistrates, the *archons*, those who commanded. The citizens who thus held and signified political power were considered to possess the right to make or to represent the law. On account of their publicly recognized authority, it is at their home, in that *place* which is their house (private house, family house, or employee's house), that official documents are filed (Derrida, 1995, ss. 9-10). (kursiv betoning i original)

Denna beskrivning tycker jag är intressant då den inte bara innefattar *arkivet*, utan även *vem* som *arkiverar*. Derridas infallsvinkel gör också att arkivet tolkas som tillhörande det undermedvetna och privata samtidigt som det offentliga. I grekiskans *arkhe*² ser Derrida också en koppling mellan denna ursprungets plats och makt.

Arche, we recall, names at once the commencement and the commandment. This name apparently coordinates two principles in one: the principle according to nature or history, *there* where things *commence* – physical, historical, or ontological³ principle – but also the principle according to the law, *there* where men and gods *command*, *there* where authority, social order are exercised, in this place from which *order* is given – nomological⁴ principle (Derrida, 1995, s. 9). (kursiv betoning i original)

Det flesta texter om arkivet som jag har tagit mig an är skrivna i en optimistisk anda och lyckas blåsa liv i en plats som tidigare har beskrivits som enbart historisk och ganska dammig. Callahan intar lite mer av en meta-position och avhandlar vad som har skrivits om arkivet. Från en liknande position reflekterar Wolfgang Ernst, professor i medieteorin, om en inflation i arkivet. Ernst betonar en invändning mot arkivet som en metafor och sammanfattar:

Begreppet arkiv har därvidlag upphöjts till en kulturteknisk universalmetafor, till ett mynt som genom användning tummats till oigenkännlighet. På grund av ”förvandlingen av arkivet till en ren metafor” är filosofiska diskurser, enligt arkivvetenskapen inte alltid till någon hjälp i diskussionen om termen ”arkiv”. Filosofens sanning och poetens fantasi avviker nämligen avsevärt från juristen och historikens insikt i den minnesmetaforiska förblindning som följer av att arkivet är snärjt i maktens garn (Ernst, 2008, s. 19).

² “Arche (/ˈɑːrki/; Ancient Greek: ἀρχή) is a Greek word with primary senses “beginning”, “origin” or “source of action” [...] By extension, it may mean “first place, power”, “method of government”, “empire, realm”, “authorities” (in plural: ἀρχαί), “command”” (Wikipedia, u.å.).

³ ”det system av antaganden om vad som finns respektive inte finns som förutsätts av varje enskild begreppsapparat, teori eller idésystem” (Nationalencyklopedin, u.å.).

⁴ “Relating to or denoting principles that resemble laws, especially those laws of nature which are neither logically necessary nor theoretically explicable, but just are so.” (Oxford Dictionary, u.å.)

En sista avrundande fråga i detta kapitel som jag kort skulle vilja beröra, är den om vad som utgör ett dokument. Tim Gorichanaz redogör hur termen redan kring sekelskiftet 1900 har utökats till att inkludera objekt och inte bara text och grafiska källor, även objekt. Men Gorichanaz säger också att ett generellt problem för sekelskiftet var att dokument begränsades till förståelsen som objektiva fakta. Suzanne Briet har varit betydelsefull i att sedan dess ge termen en mer utvecklad definition. Briet skriver att dokumentet kan ses som:

...any concrete or symbolic indexical sign [indice], preserved or recorded toward the ends of representing, of reconstituting, or proving a physical or intellectual phenomenon (Briet, 2006, s.10-11).

Som definition ger det en bred tolkning som säger att vad som helst kan fungera som dokument. Istället läggs vikt vid handlingen av att bevara något, ”toward the ends”, eller i syfte av att representera, rekonstruera eller bevisa. Hon ger exemplet att grus i sig själv inte kan utgöra ett dokument, utan att det är ett dokument först om det lyfts in i exempelvis sammanhanget av ett museum för mineralogi (Briet, 2006, s.10-11).

Även om jag håller med denna definition om att ett dokument hör ihop med en intention så tror jag inte det kan begränsas riktigt så här. Ett dokument tror jag inte alltid verkar på ett enkelriktat sätt utan kan trots sitt syfte vara relativt i sin tolkning och även genomgå en mer okontrollerad spridning, fritt från bevarandets ursprungliga intention.

Michael Buckland sammanfattar att samtida definitioner av termen snarare inriktar sig på att förklara hur ett dokument fungerar som en social konstruktion (Buckland, 1998, s. 807). Gorichanaz förklarar det med liknande ord:

We can summarize the contemporary view in saying that the being of a document is in the way a person or group relates to it (i.e., as evidence). Something is a document if it moves someone toward an understanding of something else (Gorichanaz, 2017, s. 194).

Detta ”moves someone toward” eller denna förflyttning som kan tillskrivas ett dokument kan återfinnas i konstnären Robert Smithsons koncept kallat *non-site*. Likt Briets exempel så tar Smithson in grus eller liknande material från en plats och låter det representera platsen som ett konstverk inom en utställningsmiljö. Smithson använder inte ordet bevis för att beskriva sina *non-site* verk utan talar istället om *representation* trots *abstraktion* (Smithson, 1996, s. 364). Där grushögen trots att den inte avbildar platsen den kommer ifrån ändå representerar den. Smithson drar en parallell mellan ritningen som ett dokument och den verklighet som det avbildar;

By drawing a diagram, a ground plan of a house, a street plan to the location of a site, or a topographic map, one draws a "logical two dimensional picture." A "logical picture" differs from a natural or realistic picture in that it rarely looks like the thing it stands for. It is a two dimensional *analogy* or *metaphor*—A is Z (ibid.) (kursiv betoning i original)

Smithson beskriver hur ett non-site verk tillåter betraktaren att resa genom ett "space of metaphoric significance" till den verkliga platsen (ibid.) Hur ett verk möjliggör denna typ av icke-resa utvecklar dokumentet till att vara mer än bara ett bevis. Kanske är detta något som ofta förbises när en arkitekt tar sig an det underlag som finns av en plats. Även om mitt arkiv inte har något nyskapat eller insamlat material från platsen så går det ändå att se hur jag lyckats göra en utförlig dokumentation av platsen, eller kanske i detta fall en dokumentation av en icke-plats. Däremot kan jag säga att jag har sett relationen mellan dokument och kategorier som särskilt tydlig i mitt arbete där dokumenten, som inom arkivets relativt enkla och stabila struktur, fungerar som ett bevis på kategorierna - att de verkligen representerar något och att de går att tala om.

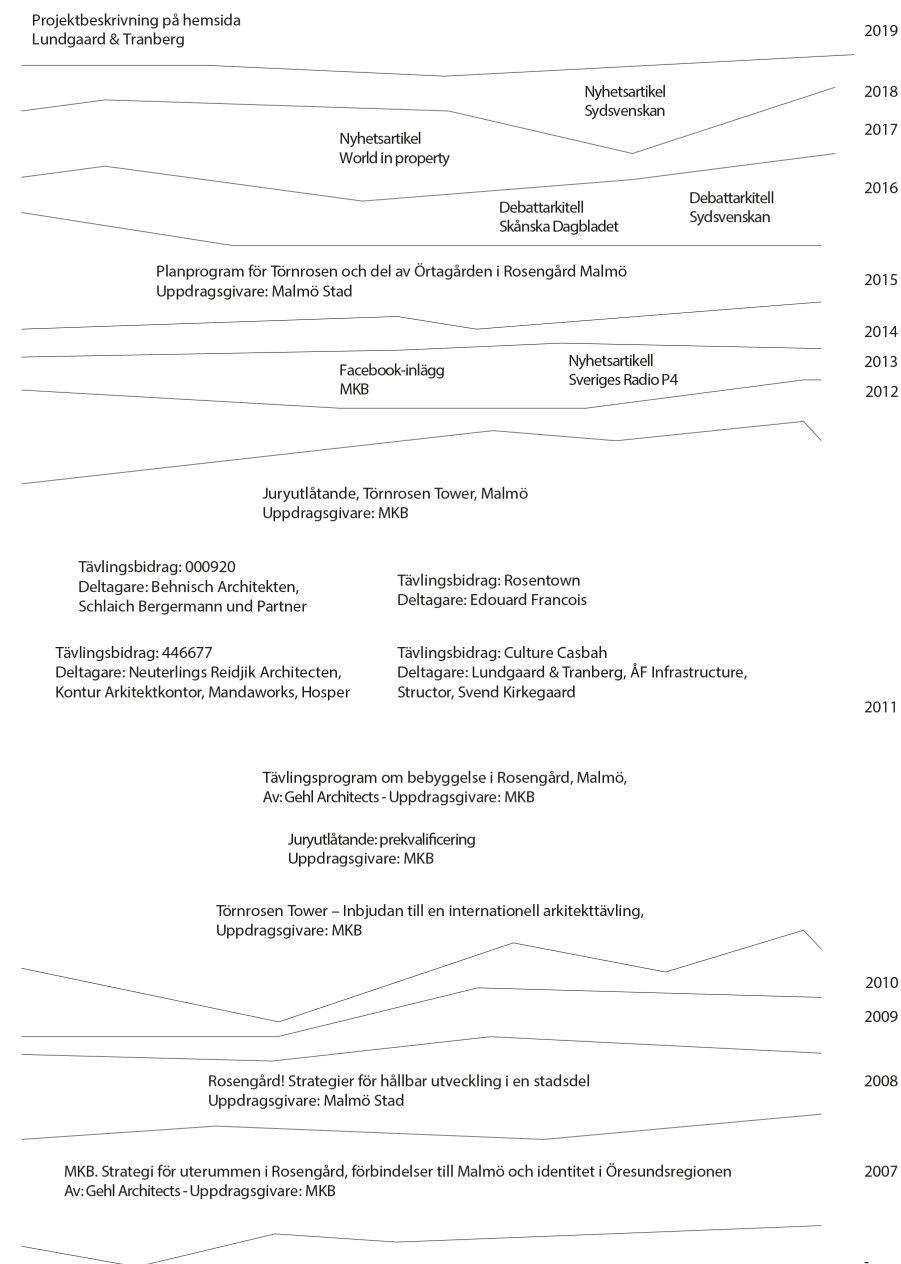
Arkivet över Törnrosen Tower

Även om arkivet är ett varierat begrepp så finns det av just den anledningen mycket inspiration att hämta från det. Men när dess konturer upplösts till så pass hög grad att det går att beskrivas som "ultimate horizon of experience" börjar det bli svårt att använda det som ett konkret verktyg. Jag har därför försökt att hålla utformningen på mitt arkiv enkel och analog för att jag tror det gör själva kategorierna mer tydligt framträdande.

En viktig del, ur både en demokratisk och praktisk aspekt, är arkivets system för informationssökning och framskaffande av dokument. Arkivet är inte bara en samling utan också ett gränssnitt som påverkar hur slutsatser kan genereras. I detta fall är rapporten en kritisk läsning eller ett kontrollerat gränssnitt av innehållet jämfört med om det fysiska arkivet hade fungerat som en fristående produkt. En intressant fråga, som jag tycker inte kommit fram nog hittills i arbetet, är hur en person i bredare bemärkelse anländer till ett arkiv. Vilka inledande frågor får dig att vända dig till arkivet? Det är sällan personer vandrar spontant genom ett arkivs hyllmetrar utan intentionen att ta del av ett specifikt dokument. Vilka typer av frågor är arkivet organiserat för att kunna svara på? I mitt fall gör arkivets kategorisering att de frågor som lämpar sig att ställa, är de som är i enlighet med de svar som kategorierna redan utgör. Om du är intresserad av att få en förklaring över hur Törnrosen Towers dokumentation förändras över tid så får jag tyvärr säga att du riskerar att bli besviken, för det finns ingen kronologisk ordning i detta fysiska arkiv. Men om du delar mina inledande frågeställningar så hoppas jag att arkivet kan vara desto mer till hjälp.

Stratigrafi

Stratigrafi används inom geologi för att beskriva en lagerföljd av sedimentära bergarter. Det är en metod som huvudsakligen systematiserar jordens lager kronologiskt och i relation till varandra. I sin utsträckning innefattar det även en klassifikation av bergarter och hur sedimentära lager kan tolkas som bevis för en geologisk historia (Melkerud, 2015). Arkiv och dokumentation jämförs ibland med arkeologins förhållningssätt till historiska dokument. Därför tänkte jag låna detta begrepp för att presentera de dokument jag ”grävt fram” enligt en kronologisk ordning. Eftersom mitt arkiv bryter loss dokumenten från detta ursprungliga tidsperspektiv så kan denna bild vara ett bra komplement för att sammanfatta allt material. Denna bild ska inte förväxlas med hur jag i inledningen sa att jag skulle följa hur ett dokument refererar till ett annat. Stratigrafen visar inte vägarna, i form de dokument, webbplatser, bibliotek eller även samtal, som tagit mig mellan dokumenten.

Materialet

Eftersom jag arkiverat Törnrosen Tower utan att hämta in något från den fysiska platsen så är samtliga dokumenten insamlade på distans. Materialet kommer i största del ifrån hemsidor för Sveriges Arkitekter, MKB och Malmö Stad och är som dokument tillgängliga för allmänheten. Arkivet är på så sätt en samling över hur Törnrosen Tower har sammanfattats och medvetet kommunicerats utåt. Arkivet är, som detta kapitel hävdar, även en metod för att utesluta material. Detta är på sätt och vis bara ytan av alla de dokument och beslut som gjorts kring Törnrosen Tower. Det representerar alltså inte hur processen gått till utan snarare vad det lett fram till, med andra ord det som kommit upp till ytan. Andra typer av handlingar så som t.ex. e-post, mötesprotokoll eller interna dokument ligger alltså utanför arkivets omfång. Dokument som kommer ifrån Malmö politiska styre är inte heller inkluderat eftersom materialet inte lett mig vidare åt det hållet. Det material som utgör kritiken av projektet är också frånvarande men hade varit intressant nog att studera i sig själv för att få en kontrasterande bild. Genom att skapa arkivet så visar jag vilken dokumentation som har kommunicerats i samband med arkitekttävlingen Törnrosen Tower.

Register

Alla dokument och kategorier är registrerade från och med att de har blivit en del av arkivet. Detta system uppkom för att kunna hantera ett material på många hundra sidor. Att göra detta register har varit en garanti ifall en olycka skulle hända och på sätt och vis har detta varit ritningen eller receptet över arkivet.

REGISTER - ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

uppdaterat: 2019-05-16

Förkortningar

PP= *planprogram*, Malmö Stad

R! = *rosengård!* Malmö Stad

SR = *strategi för uterummen i rosengård...* MKB & Gehl

TT= *tävlingsprogrammet för törnrosen tower*, MKB & Gehl

PRE= *inbjudan till prekvalificering*, MKB

JU= *juryutlåtande*, MKB

DP= *detaljplan 1963*, Malmö Stad

L&T= *culture casbah, tävlingsbidrag*. Lundgaard & Tranberg

LT.dk= *culture casbah, projektbeskrivning*. Lundgaard & Tranberg

MKFB= *facebook*, MKB

SDAG= *nyhetartikel*, Skånska Dagbladet

SYDS= *nyhetartikel*, Sydsvenskan

SRP4= *nyhetartikel*, Sveriges Radio P4

WPROP= *nyhetartikel*, World in Property

446677= *tävlingsbidrag*, Neutelings Riedijk Architecten, m.fl.

ROST= *tävlingsbidrag*, Edouard Francoi.

000920= *tävlingsbidrag*, Behnisch Architekten, m.fl.

/REGISTER START

<u>Kategori</u>	<u>ID</u>	<u>Innehåll</u>
Avgränsning: innanför och utanför		
	1-TT	karta
	2-R!	text, ritning, foto
	3-R!	text, karta
	4-TT	karta/diagram
	5-TT	karta/diagram
	6-TT	ritning
	7-TT	karta
	8-TT	karta
	9-TT	karta
	10-TT	text

Kategori	ID	Innehåll
(fort.)	11-TT	satellitfoto
	12-TT	satellitfoto
	13-TT	satellitfoto
	14-DP	ritning
	15-PP	text, ritning
	16-PP	diagram
	17-PP	diagram, text
	18-PP	diagram, text
	19-PP	diagram, text, foto
Tid: då-, nu och framtid	1-SR	karta, text
	2-SR	karta, text
	3-SR	diagram, text
	4-SR	diagram, text
	5-TT	text
	6-TT	text
	7-TT	text
	8-PRE	text, foto
	9-SR	diagram
	10-PRE	text, foto
	11-PP	text
	12-PP	text
	13-PP	text
	14-PP	text
	15-PP	text, diagram
	16-PP	text
	17-PP	text
Autobiografi: en spegel	1-TT	foto, text
	2-SR	text
	3-TT	text
	4-R!	text
	5-R!	text, diagram, karta
	6-TT	text
	7-TT	text
	8-SR	text, diagram, foto
	9-PP	text
	10-PP	text
	11-PP	text, diagram
Förslag: utformning	1-SR	visualisering
	2-TT	visualisering, text
	3-SR	visualisering
	4-SR	visualisering
	5-SR	visualisering
	6-SR	text, diagram, foto
	7-SR	ritning, text
	8-SR	karta
	9-SR	karta
	10-SR	diagram, text

Kategori	ID	Innehåll	
(fort.)	11-SR	karta	
	12-SR	text, diagram	
	13-SR	ritning, text	
	14-SR	ritn. diag. text	
	15-SR	karta	
	16-SR	ritning, text	
	17-SR	karta	
	18-TT	karta, diagram, text	
	19-TT	text	
	20-TT	text	
	21-TT	text	
	22-TT	text	
	23-TT	text	
	24-SR	karta	
	25-PP	text	
	26-PP	text, visualisering	
	27-PP	mix	
	28-PP	mix	
	29-PP	text, 3d-vy	
	30-PP	text, 3d-vy	
	31-PP	text, 3d-vy	
	32-PP	text, 3d-vy	
	33-PP	text, annat	
	34-PP	text, 3d-vy	
	35-TT	text	
	36-PP	karta	
	37-PP	diagram, text	
	Förslag: vision	1-TT	text
		2-TT	text
		3-TT	diagram, text
		4-TT	text
		5-TT	text
		6-R!	text, foto
		7-R!	text
		8-R!	text, foto
		9-R!	text
		10-R!	text, foto
11-R!		text	
12-PP		text, karta	
13-PP		karta, text	
14-PP		text	
15-PP		text	
16-PP		text	
17-PP		diagram, statistik	
18-R!		text	
19-R!		text	
20-TT		text	
Värdering: problembild	1-SR	foto, text, diagram	

Kategori	ID	Innehåll
(fort.)	2-SR	foto, text, karta
	3-SR	foto, text, karta
	4-SR	foto, text, karta
	5-SR	foto, text, diagram
	6-SR	foto, text, karta
	7-SR	foto, text, diagram
	8-SR	foto, text, diagram
	9-SR	foto, text, karta
	10-SR	foto, text, karta
	11-R!	karta
	12-TT	text
	13-TT	text
	14-SR	foto, text, diagram
	15-SR	foto, text, karta
	16-R!	text, foto, karta
	17-SR	text
	18-SR	text
	19-SR	text
	20-R!	text
	21-R!	text, ritning, karta
	22-R!	text
	23-PP	text, karta, vis.
	24-SR	text, statist., diagr.
	25-TT	kollage, text
	26-TT	foto, text
	27-SR	text
	28-R!	text
	29-SR	text
	30-SR	text
	31-SR	text
	32-TT	text

Värdering: möjligheter

1-R!	foto, text, karta
2-R!	text, karta
3-R!	text
4-R!	text, ritning, foto
5-R!	text, karta
6-R!	text
7-R!	foto, text
8-R!	text, foto
9-R!	text, kollage
10-R!	visualisering, text
11-SR	text, diagram, foto
12-SR	text, diagram, foto
13-R!	ritning, text, visu.
14-R!	foto, karta
15-R!	text, foto, diagram
16-R!	text, diagram
17-R!	text, karta
18-SR	text, karta, foto
19-SR	text
20-R!	text, foto

Kategori	ID	Innehåll
(fort.)	21-R!	text, visualisering
	23-R!	text
	24-PP	text, karta
	25-PP	text, fot
	26-PP	text
	27-PP	-

Värdering: kvaliteter

1-SR	text
2-R!	text, foto
3-R!	text, statistik
4-R!	karta, text, foto
5-R!	foto, text
6-SR	text
7-SR	text
8-PP	text, foto
9-R!	text

Värdering: övrigt

1-SR	diagram, karta
2-PP	text, foto
3-R!	statistik, text
4-TT	foto, statistik
5-SR	foto
6-TT	foto
7-SR	foto
8-SR	foto
9-SR	foto
10-TT	foto
11-TT	foto
12-PP	mix
13-R!	karta, statistik
14-PP	karta
15-PP	text, foto, karta
16-PP	text
17-R!	text

Åtgärd: från dåligt till bra

1-SR	text, diagram, foto
2-SR	text, diagram, foto
3-SR	text, diagram
4-SR	text, diagram
5-SR	text, diagram
6-SR	text, diagram
7-SR	text, diagram
8-SR	text, diagram
9-SR	text, diagram, foto
10-SR	text, diagram, foto
11-SR	text, diagram, foto
12-SR	text, diagram, foto
13-SR	text, diagram, foto

Kategori	ID	Innehåll
(fort.)	14-SR	text, diagram, foto
	15-SR	text, diagram, foto
	16-SR	text, diagram, foto
	17-SR	text, diagram, foto
	18-SR	text, diagram, foto
	19-SR	text, diagram, foto
	20-SR	text, diagram, foto

Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden

1-TT	foto, text
2-LT.dk	visualisering
3-LT.dk	visualisering
4-LT.dk	visualisering
5-LT.dk	visualisering
6-LT.dk	visualisering
7-L&T	visualisering
8-L&T	mix
9-L&T	mix
10-L&T	mix
11-L&T	mix
12-JU	text
13-LT.dk	text

Rumsliga förbindelser

1-PRE	text, karta
2-TT	text
3-TT	karta, foto
4-TT	karta
5-TT	text
6-TT	diagram
7-TT	text
8-TT	diagram
9-SR	karta, text foto
10-SR	diagram
11-TT	text, karta
12-SR	diagram
13-SR	karta
14-TT	kollage, foto
15-PP	karta
16-TT	karta
17-TT	text
18-TT	text, karta
19-TT	foto, karta
20-TT	text
21-TT	foto
22-TT	foto
23-TT	text
24-TT	foto
25-R!	text
26-SR	karta
27-TT	text
28-PP	mix

Kategori	ID	Innehåll
(fort.)	29-R!	text
Priset: dokument och ursprung		
	1-MKFB	text, foto
	2-SDAG	text, visualisering
	3-SYDS	text, visualisering
	4-SRP4	text, visualisering
	5-WPROP	text, foto

Projektet: forandet av nätverk

1-PRE	satellitfoto, text
2-SR	text, karta
3-R!	text, foto
4-TT	text, foto
5-SR	text, diagram
6-TT	text
7-PP	text, illustration
8-PP	text

Förslag: alternativen

1-446677	mix
2-446677	mix
3-446677	mix
4-446677	mix
5-ROST	mix
6-ROST	mix
7-ROST	mix
8-ROST	mix
9-000920	mix
10-000920	mix
11-000920	mix
12-000920	mix

Bef. kategorier

1-SR	text, diagram
2-SR	text, diagram
3-SR	text, foto
4-SR	text
5-TT	text
6-TT	text
7-TT	text
8-TT	text
9-TT	text
10-TT	text
11-TT	text
12-R!	text, foto
13-PP	text

Tävlingstekniska bestämmelser

1-PRE	satellitbild, text
2-PRE	text, diagram

Kategori	ID	Innehåll	
(fort.)	3-PRE	text	
	4-PRE	text	
	5-TT	text	
	6-TT	text	
	7-TT	text	
	8-TT	text	
	9-TT	text	
	10-TT	text	
	11-TT	text	
	12-JU	text	
	13-JU	text	
	14-JU	text	
	15-JU	text	
	16-JU	text	
	17-JU	text	
	18-TT	text	
	Referenser	1-SR	foto
		2-SR	foto
3-SR		foto	
4-TT		text	
5-TT		mix	
6-TT		text	
7-TT		foto, text	
8-TT		foto, diagram, text	
9-TT		foto, text	
10-TT		text	
11-TT		foto, text, diagram	
12-TT		foto, diagram, text	
13-TT		foto, text, diagram	
14-TT		foto, text, diagram	
15-TT		foto, text	
16-TT		foto, text	
17-TT		foto, text, diagram	
18-TT		foto, text	
19-TT		foto, text	
20-R!		text	
21-PP		text, foto	
22-PP		text, foto	
23-PP		text	
Medborgaren: den andre		1-SR	statistik, text
	2-R!	text, statistik, foto	
	3-R!	statistik, text	
	4-R!	text, statistik	
	5-R!	foto, text	
	6-R!	foto, text	
	7-R!	foto, text	
	8-TT	foto, text	

Kategori	ID	Innehåll
(fort.)	9-TT	text
	10-TT	statistik
	11-TT	text
	12-SR	statistik
	13-SR	statistik
	14-SR	statistik, text, diagram
	15-SR	text, foto, diagram
	16-SR	text
	17-R!	text, foto, statistik
	18-R!	text, foto, statistik
	19-R!	text, foto, statistik
	20-R!	text, foto, statistik
	21-R!	text, foto, statistik
	22-R!	text, foto, statistik
	23-R!	text, foto, statistik
	24-R!	foto, text
	25-PP	text, foto
	26-PP	text, foto
	27-PP	text
	28-PP	text
	29-PP	text
	30-PP	text

/REGISTER SLUT

11. Referenser: externa projekt

10. Projektet: försumat av nätverk

9.3 Förslag: alternativen

9.2 Förslag: utförande

9.1 Förslag: vision

8. Priset: dokument och ursprung

6. Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden

5. Åtgärder: från bra till dåligt

4.3 Värdering: möjligheter

4.2 Värdering: kvaliteter

4.1 Värdering: problembild

3. Tid: då-, nu- och framtid

2. Autobiografi: en spegel

1. Avgränsning: innanför och utanför

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

1. Avgränsning: innanför och utanför	8. Projektet: försumat av nätverk
2. Autobiografi: en spegel	9. Medborgaren: den andra
3. Tid: då-, nu- och framtid	10. Förslag: 10.1 vision, 10.2 utförande, 10.3 alternativ
4. Värdering: 4.1 problembild, 4.2 kvaliteter, 4.3 möjligheter	11. Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden
5. Åtgärder: från dåligt till bra	12. Priset: dokument och ursprung
6. Externa referenser: Rumsliga förhållanden	13. Översikt
7. ...	14. Översikt

Examensarbete
Arkitektskolan, LTH
Malmö, 2019-05-27
Sanna Bred

ARKITEKTSKOLAN, LTH - 2019-05-27

III - KATEGORIER

Kategorier

Arkivets kategorier har fått växa fram allt eftersom arbetet utvecklats. Inga av dem har varit etablerade i förhand och samtliga har kommit att antingen omformuleras, slås ihop eller skrotas. Över tid har också kategorierna kommit att förändras i relation till hur jag läst materialet. I början var kategorierna många och väldigt lösa, likt små notiser eller teman, som jag upptäckte när jag studerat dokumentationen. Med tid som jag skrivit denna rapport så har kategorierna blivit sega. De har etablerat i och med att rapporten växt och blivit mer underbyggd av referenser. Det gör att om jag nu skulle vilja lägga till ytterligare material till arkivet så skulle kategorierna vara svåra att rubba. Att instifta en ny kategori riskerar nämligen att påverka de redan existerande genom att sno åt sig av det innehåll som motiverar dem. Samtidigt gör de väletablerade kategorierna att läsning av nytt material kan göras väldigt mycket snabbare och bestämt. Denna parallella tröghet och effektivitet kan förklaras av att kategorierna ofta fungerar i samverkan eller som del av en helhetsbild samt att jag dessutom tog beslutet att inte duplicera några dokument utan bara ha med ett exemplar av varje. Ett digitaliserat arkiv med ett flexibelt och generativt gränssnitt hade alltså kunnat skapa fler kategorier, på gott och ont. En tydlig form på arkivet kan göra vissa slutsatser mer påtagliga medan en mer flexibel form hade minimerat risken för att kategorierna börjat styra läsningen av källorna. Det främsta syftet de haft har varit att bidra mig i sökandet efter svar på mina frågeställningar och på så sätt har frågeställningarna varit ett kriterium för kategoriernas överlevnad. Ett ledord i sökandet efter kategorier har varit begreppet *norm*. SAOL respektive SO beskriver ordet som:

norm: [når'm] substantiv *-en -er*

ordled: norm-en - ofta plur. (allmänt godtagen) regel för handlande eller tänkande ofta av social karaktär och vanligen inte nedskrivnen.

norm: [når'm] substantiv *-en -er* - regel, rättesnöre; måttstock, mönster.

(Svenska Akademiens Ordböcker, u.å.)

Det jag tyckte var särskilt givande med dessa definitioner var liknelsen till mönster och som något som vanligen inte är nedskrivet. Etableringen av kategorier kräver en mängd, en upprepning av liknande dokument, ett mönster. Att normer sällan är uttalade motiverar i enkelhet kategorierna som ett försök att sätta ord på dessa mönster. Ofta går dessa mönster in i varandra för att forma en helhetsbild. Där har också en del arbete lagts ner för att bena ut och separera olika normer. Kategorierna kan på så vis fungera samtidigt och parallellt och kan därför förstärka, men även motarbeta varandra. Vissa kategorier är större och mer betydelsefulla än andra där en del mindre kategorier som fungerar mer som komplement. Utifrån underlaget och materialet, de metoder som används för att tolka platsen, har jag försökt att sätta ord på dokumentära normer.

1. Avgränsning: innanför och utanför

Denna kategori avser en dokumentär avgränsning men är också starkt kopplat till en rumslig avgränsning. Här återfinns dokument som visar en gränsdragning av den plats som Törnrosen Tower på något sätt behandlar. Dokumenten separerar platsen mot en större omgivande miljö, exempelvis som en del i Malmö, men här finns också dokument som visar på en uppdelning av olika beståndsdelar inom området som t.ex. gränser för markägande inom Rosengård. Någon typ av avgränsning är kanske oundviklig och självklar, men den får väldiga konsekvenser i hur andra kategorier har uppkommit eller begränsats. Denna utgör en bra kategori att inleda med då den fungerar som en grund för mycket av den dokumentation som gjorts.

Rosengård är som stadsdel definierad både fysiskt och mentalt vilket gör att exempelvis problem med kriminalitet lätt blir en beskrivning gällande för hela området innanför Rosengårds gräns. På detta sätt kan avgränsningen fungera som en generalisering som inkluderar mer och fler i en beskrivning än vad som kanske borde göras. I motsats så kan en avgränsning göra att ett större problem förminskas och ses som platsbundet. Oundvikligen så etablerar denna avgränsning ett ställningstagande över vad som inkluderas eller exkluderas. Särskilt tydligt är det hur platsens avgränsning utgör ett ramverk för hur problemen kring området beskrivs. I Malmökommissionens arbete för ett socialt hållbart Malmö kan det ses hur Malmös segregation börjar bli en fråga om att förändra Rosengård. En av de övergripande rekommendationer de ger är:

För det första föreslås att Malmö stad etablerar en social investeringspolitik som kan utjämna skillnaderna i levnadsvillkor och göra samhällssystemen mer jämlika (Stigendal & Östergren, 2013, s. 6).

Även om kommissionen kommer fram till att det inte bara är en fråga om investeringar i form av stadsförnyelse så riktas ändå specifika åtgärder direkt mot Rosengård, Amiralstaden och Lindängen som platser. Om dessa satsningar skriver kommissionen:

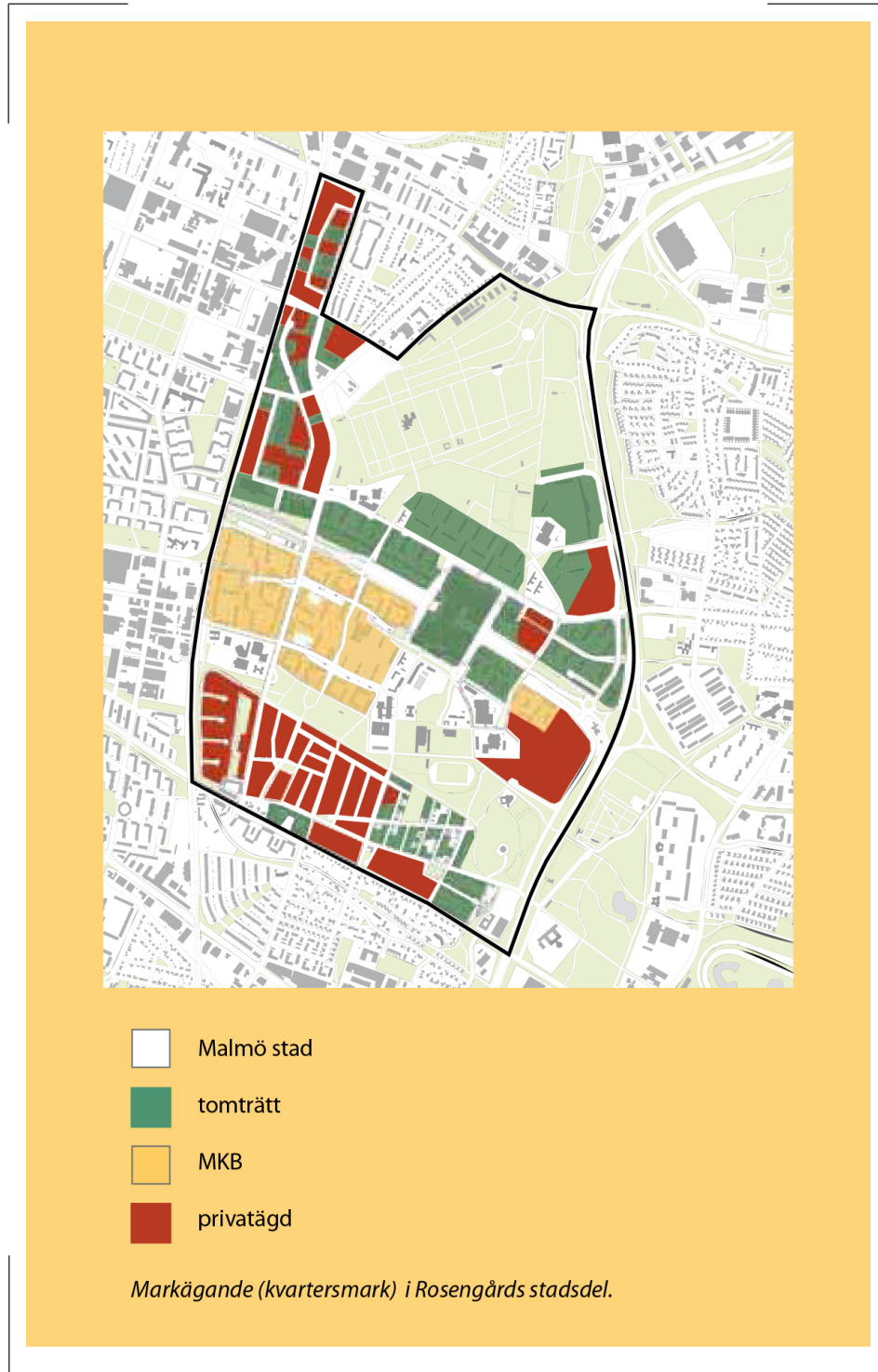
Integrerad och hållbar fysisk upprustning och utveckling av boendemiljöer ska bidra till att minska boendesegregationen. För detta föreslås två modellprojekt där kommissionens rekommendationer omsätts praktiskt med nya innovativa arbetsformer och strukturer. Projektets ambitionsnivå ska motsvara satsningen inför Bo01 och omvandlingen av Västra hamnen. De planerade fysiska ingreppen ska verka hälsofrämjande, överbrygga barriärer, förbättra tillgänglighet, öka trygghet och tillit, öka delaktighet, öka attraktion och bli ett redskap för lokal

mobilisering och lokalt jobbskapande (Stigendal & Östergren, 2013, s. 73).

Utifrån detta resonemang så går det att se Törnrosen Tower som ett försök att utjämna levnadsvillkoren i Rosengård och som en strategi att göra hela Malmö mer socialt jämlikt. Kommissionens arbete har gjorts parallellt med Törnrosen Tower och publicerades 2013 jämfört med planprogrammet som godkändes 2015 eller arkitekttävlingen som utlystes 2011 (se stratigrafin). När Rosengård som område blir måltavlan för att ”investera bort segregation” så är frågan om inte en stor del av problemet har utelämnats.

Det är viktigt att också förstå platsen ur en tidsdimension. När Rosengårds demografi redogörs formas en väldigt stark identitet skild från resten av Malmö, att det är andra människor som bor på denna plats. Men samtidigt så sker en omfattande ut- och inflyttning till Rosengård. Mellan 2002 och 2006 så flyttade nästan 10 500 personer ut från Rosengård, vilket motsvarar närmare hälften av stadsdelens befolkning (Malmö Stad, 2008, s.10). Det finns en risk i att beskriva en plats utifrån en statisk uppfattning när dess beskrivning borde förändras både över tid och med människor. Detta exempel kommer ifrån rapporten *Rosengård!* och är en av de få självkritiska inslag i hur platsen har dokumenterats.

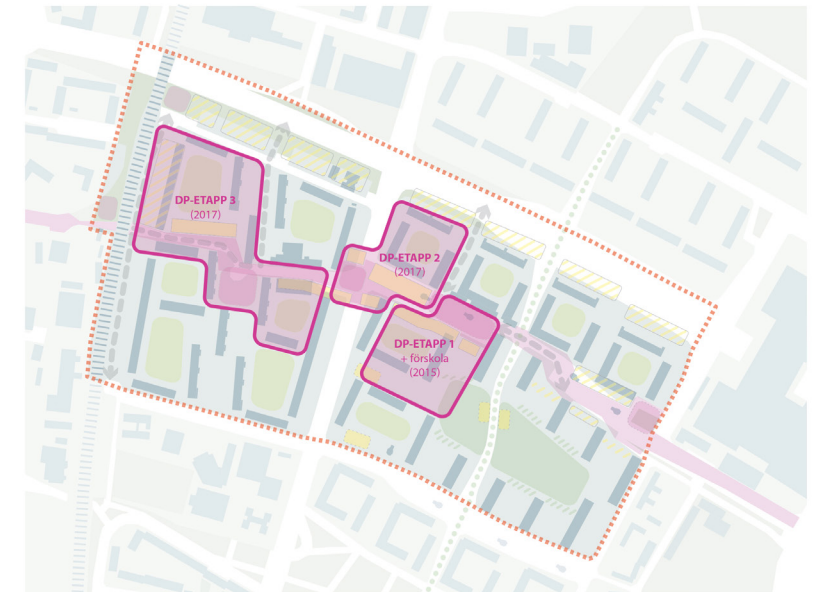
Det är inte en och samma gräns som har definierats utifrån givna fysiska dimensioner. Istället visar arkivet hur flera gränser har dragits utifrån olika perspektiv och alltså genererat olika platser eller indelningar. Tävlingsprogrammet, 1900-talets detaljplan och uppdelningen av markägare drar sina respektive gränser. För att täcka upp den ekonomiska risken som Culture Casbah innebär för MKB har de sålt en andel av sina fastigheter till andra investerare och vi kan på så sätt se hur kartan för markägande har ritats om för att genomföra tävlingen. Projektet har också kommit att utvecklas till tre stycken detaljplaner som, på liknande sätt som MKB utförsäljning, delar upp byggrätten i flera mindre delar istället för att tillhöra ett enda stort projekt. Området har gått från att i större utsträckning vara i allmännyttans intresse till att bli ett mer delat ansvar där privata aktörer bjudits in. Törnrosen Tower kommer på så sätt omforma hur platsen på flera nivåer är uppbyggd – både fysiskt och som dokumentär avgränsning.

EXANEBSARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

6. GENOMFÖRANDE

Ett förverkligande av planprogrammet och projektet Culture Casbah förutsätter högt genomförandefokus av samtliga involverade. Redan nu i planeringsstadiet läggs stor vikt på ekonomi, utbyggnadsetapper, tekniska anläggningar med mera för att skapa högre genomförbarhet. I processen framöver är det också viktigt att hitta former för att på bästa sätt genomföra visionen för området på ett ekonomiskt realistiskt sätt.

PRELIMINÄR ETAPPKARTA FÖR KOMMANDE DETALJPLANER

I ett första skede inom planprogramsområdet kommer fokus att ligga på projektet Culture Casbah tillsammans MKB. Framtida marktilldelningar inom planprogramsområdet styrs så att kommunen säkerställer en blandad stad, med verksamheter och bostäder.

62 - Pp 6044 Törnrosen och del av Örtagården

EXANEBSARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

2. Autobiografi: en spegel

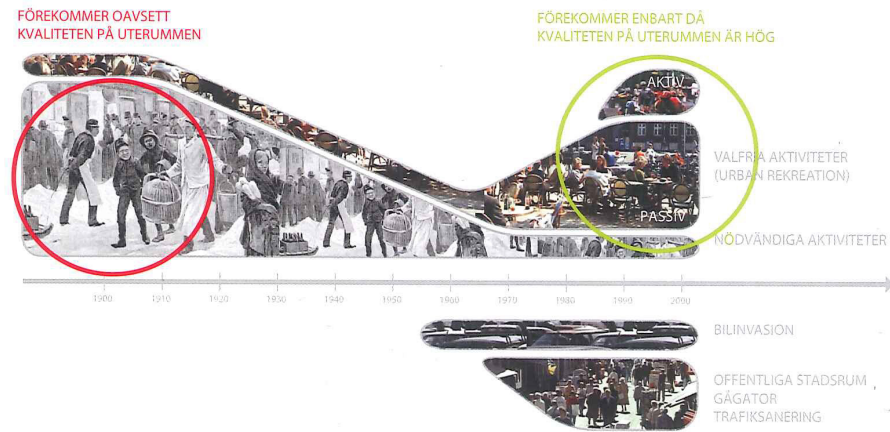
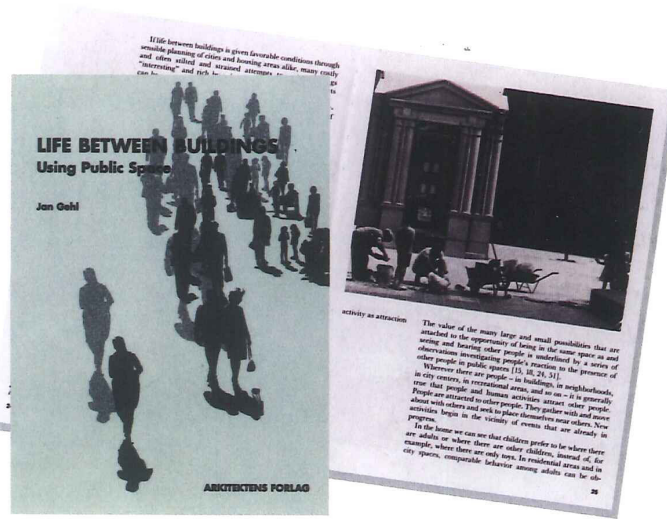
Denna kategori innehåller information eller beskrivningar som författarna till dokumenten gjort om sig själva. Det ger en beskrivning av deras bakgrunder och deras metoder inför projektet Törnrosen Tower. Här finns inte många dokument men innehållet kan berätta en del om exempelvis MKB:s vision som företag eller om Malmö Stads syn på deras undersökningar av Rosengård i relation till hela Malmö och vilka begränsningar de ser i deras arbete. Här finns också en beskrivning gjort av Gehl Architects om deras arbetsmetod som försöker skapa "sammanhang mellan social och arkitektonisk struktur på olika skalnivåer" (MKB, 2007, s.10)

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

EXAMENSARBETE
 ARKITEKSKOLAN, LTH
 VT 2019
 SIMON BRING

Arbétssätt

10 Livet mellan husen

GEHL Architects är en arkitektverksamhet som arbetar med livet mellan husen som utgångspunkt för planering. GEHL Architects arbetar för att skapa sammanhang mellan social och arkitektonisk struktur på olika skalnivåer.

På grund av samhälleliga förändringar har välfungerande uterum under senare år fått en allt större betydelse. Till exempel har 1960-talets funktionsseparering ersatts av en mer flytande övergång mellan arbets- och fritidsliv och människan har fått allt mer tid till rekreation. Avstånden mellan människor har blivit längre, allt fler människor bor ensamma och större delar av människors dagliga aktiviteter privatiserats. Individualitet blir allt centralare.

»I en samfundssituation, hvor større og større dele af dagliglivet foregår i private sfærer, i private huse, ved private computere, i private biler, på private arbejdspladser og i stærkt kontrollerede og privatiserede indkøbscentre, er der tydelige tegn på, at byen og byens rum har fået en ændret og betydningsfuld position som offentligt rum og som mødested.«

Citat: Nye Byrum af Jan Gehl og Lars Gemzøe

Människor är olika och i det moderna samhället står komplexitet starkare än likriktning. I det offentliga rummet, i livet mellan husen, möts olikheterna och därför är det viktigt att fokusera på uterummens kvalitet.

»Netop som modstykke til de mange indirekte kommunikationer og de mange spredte og private

rum får det direkte møde imellem mennesker, muligheden for at bruge sine sanser og muligheden for at interagere direkte med omgivelserne, en væsentlig attraktivitet.«

Citat: Nye Byrum af Jan Gehl og Lars Gemzøe

Arkitektkontoret arbetar utifrån fyra grundläggande principer som förbättrar kontakten mellan människor och upplevelsen av ett levande bostadsområde. Principerna blir överordnade strategier för hur ramarna för livet mellan husen förbättras och kvaliteten på aktiviteterna i uterummet höjs.

Stadens offentliga rum

Livet i stadens offentliga rum har under de senaste 100 åren gått från att huvudsakligen bestå av nödvändiga aktiviteter till att idag huvudsakligen vara aktiviteter av social och rekreativ karaktär. Aktiviteterna idag är i större utsträckning än förr valfria och därför beroende av en hög kvalitet på stadsrummen.

Det betyder att om man vill skapa liv i Rosengård ska områdets offentliga rum bjuda in människor att använda dem. Grönområdena ska programmeras, stadsrum och gator ska upmuntra till att man tittar, handlar, upplever, vilar...

Om man skapar sådana förutsättningar för de som bor i området, bjuder man också in människor från andra delar av staden.

Vad råder vi över i planeringen?

Insatser i den fysiska miljön leder inte med någon självklarhet till förbättringar ur ett helhetsperspektiv. Exempelen på upprustning av socialt belastade bostadsområden, nationellt och internationellt, är många. Projekten har i flera fall varken inneburit genomgripande eller långsiktiga förbättringar.

Den kommunala stadsplaneringen arbetar på en annan nivå och kan påverka på ett annat sätt. Att exempelvis styra etableringen av olika funktioner eller varierade boende- och upplåtelseformer i ett nytt område är några sätt. Det påverkar bosättningsmönster på ett sätt som även i det långa loppet minskar risken för enklavbildning och segregation.

Många strukturella faktorer kan Malmö Stad inte påverka. På statlig nivå kan det handla om inkomstpolitik eller marknadspolitik som skapar låsningar. En svag styrning och samordning på regional nivå kan också göra att förändringsarbeten inte blir möjliga att genomföra eller inte får tillräcklig genomslagskraft.

Om privata aktörer tar egna initiativ eller inte har kommunen liten möjlighet att påverka. Fastighetsägare och bostadsbolag har exempelvis direkt påverkan på människors möjligheter att välja sitt boende.

Även om en övergripande utvecklingsriktning formuleras krävs samarbete för att stadsplaneringens verktyg skall kunna användas så bra som möjligt. Det ställer i sin tur krav på delvis nya arbetssätt, inom Malmö Stad och mellan Malmö Stad och andra aktörer.

EXANESARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

Dialog-pm Rosengård

I arbetet med en ny översiktsplan används numera en form av förstudier, dialog-pm. De behandlar olika teman eller geografiska områden och är underlag för löpande diskussioner både inom och utanför Malmö Stad.

Parallellt med stadsbyggnadskontorets arbete med stora utbyggnadsområden i norra och västra Malmö har ljuset riktats mot de viktiga, befintliga sydöstra delarna. Därför görs en dialog-pm om Rosengård.

Tanken är att utvecklingsidéer i den här skriften också skall kunna relateras till andra delar av Malmö.

Arbetsmetoden

Fysiska förändringar måste förankras i verkliga behov för att få genomslagskraft och positiva synergieffekter. En gemensam målbild krävs också mellan viktiga parter. Det ställer i sin tur krav på kunskap och bildande av nya nätverk.

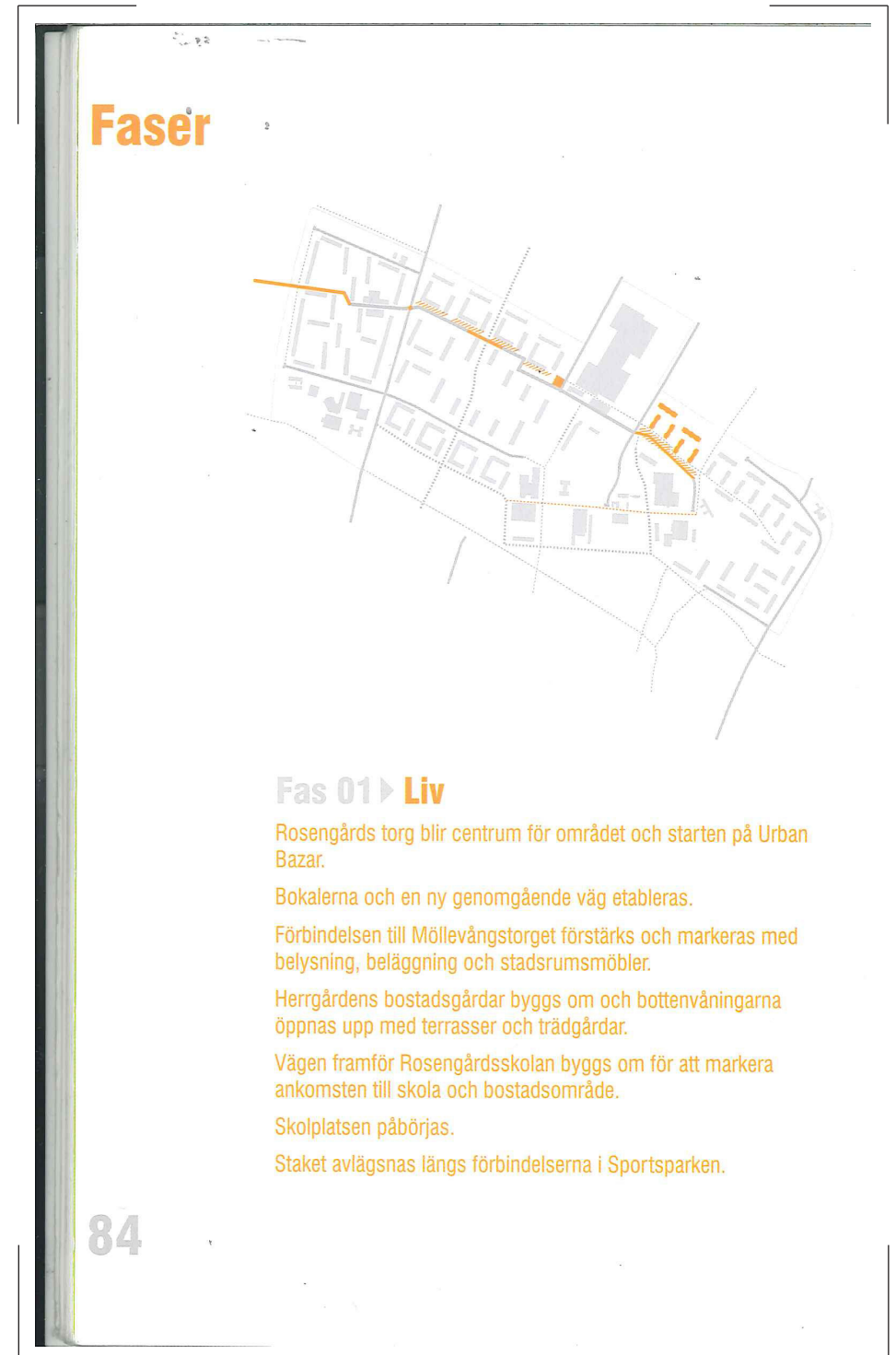
I arbetet med Dialog-pm Rosengård påbörjades ett tätt samarbete mellan de olika tekniska förvaltningarna och stadsdelsförvaltningen i Rosengård. I arbetsprocessens start- och slutskede bjöds övriga förvaltningar inom Malmö stad och ett urval privata aktörer in till workshops. Arbetsgruppens sammansättning gjorde det möjligt att diskutera viktiga frågor ur olika perspektiv. Ämnesindelningen i denna pm speglar gruppens specialkunskaper.

Att Malmö är en delad stad blev ett centralt och övergripande tema för arbetsgruppens och workshopdeltagarnas diskussioner. Temat genomsyrade också det fortsatta arbetet med *Dialog-pm Rosengård*.

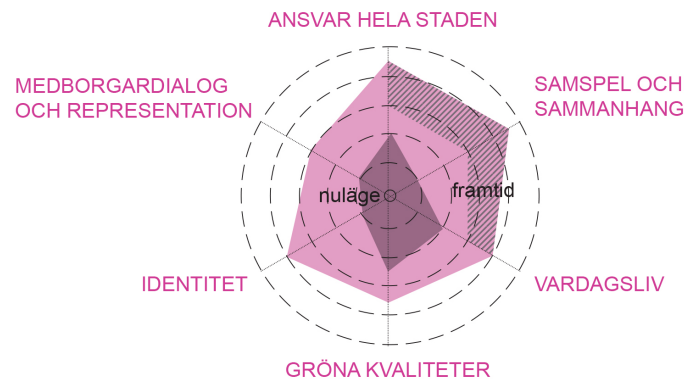
EXANESARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

3. Tid: då-, nu- och framtid

Dokumentet i denna kategori beskriver projektet utifrån begreppen då-, nu- och framtid, samt utifrån faser av genomförande. Generellt sett går det att se hur beskrivningen av projektets framtid är visionär och positiv och ofta uppdelad i faser. I motsats så beskrivs nutiden och områdets historia som mer kortfattad och negativt. Under tiden som planprogrammet för området har arbetats fram så har Stadsbyggnadskontoret varit i processen att utveckla en metod för social konsekvensbedömning vid nybyggnad eller fysiska förändringar. Denna metod, som då fortfarande var under utveckling, kan här ses prövas som ett sätt att försöka bedöma de framtida resultaten av genomförandet av Rosengårds station. Ämnesområdena som bedöms är: ansvaret för hela staden, samspel och sammanhang, vardagsliv, gröna miljöer, identitet samt medborgardialog och representation, där den nya stationsbyggnaden bedöms förbättra området i alla aspekter. Denna metod för konsekvensbedömning ligger till grunden för hur de sociala aspekterna har analyserats under Culture Casbahs samråd, där i dialog med allmänheten. Resultatet av denna finns under kategorin: Medborgaren, den andre.

na med installationer av olika slag eller evenemang kan vara ett sätt att pröva platsens funktion i dialog med användarna.

Diagrammet ovan är en sammanfattande, uppskattad bild av sociala konsekvenser på platsen. Det grå fältet visar vad platsen bidrar med idag. Det rosa fältet visar vad som kan uppnås när projektet genomförs. Det skrafferade området visar nyckelfunktioner för platsens sociala hållbarhet. Nycklarna är i detta fall verksamheter som kantar stationen och förekomsten av inkluderande platser med hög trygghet och god tillgång på service av olika slag. Utan dessa blir den sociala vinsterna inte maximala.

4.2 Bebyggelse

All ny bebyggelse innebär en ökad energianvändning, både vid själva byggandet och i drift och förvaltning av byggnader med en negativ klimatpåverkan som följd. Planprogrammets ambitioner vad gäller energiprestanda och användandet av ett livscykelperspektiv och miljöcertifieringssystem avser att sunda material används och att energiförbrukningen i den nya bebyggelsen minimeras.

STADS BILD

Planprogrammets förslag på tillkommande bebyggelse provar en påbörjad omvandling av miljonprogrammet. Området är idag svårorienterat på många ställen. Föreslagen bebyggelse definierar gaturum, gårdsrum och ökar orienterbarheten.

Den kompletterande bebyggelsen kommer att ha en mer småskalig karaktär för att tillföra och öka variationen av bebyggelse. Tornet med sina 22 våningar kommer att påverka stadsbilden avsevärt och kommer att ge området en tydlig signalbyggnad.

EXAMENSARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

HISTORIA

När Rosengård stod inför exploatering i början av 1960-talet var det, trots sitt relativt centrala läge, ännu ett lantligt område. Törnrosen var den allra första etappen som byggdes och stod färdigt 1965. Örtagården började byggas 1967, bägge områdena med MKB (då Malmö Kommunala Bostadsbolag, idag MKB Fastighets AB) som byggherre.

Under den här perioden byggdes rekordmånga bostäder i Sverige för att skapa en god bostadsstandard som alla skulle ha råd med. Den snabba utbyggnadstakten och de moderna planeringsmetoderna hade dock ett pris som var svårt att förutse – en del av de nya bostadsmiljöerna upplevdes som otrivsamma och dåliga miljöer att bo och vistats i. Kritiken växte och dessa områden fick stor medial uppmärksamhet med negativa rubriker.

Få bostadsområden i Sverige har blivit så omskrivna och omdebatterade som Rosengård. Redan långt innan det var färdigbyggt höjdes kritiska röster mot utformningen. I början av 1970-talet stod många av de nya lägenheterna outhyrda och sociala problem hade uppstått. Rosengård, idag lika stort som en svensk småstad med 25000 invånare, fick stå som representant för miljonprogrammets byggande som många menade var ett stort misslyckande. Denna stigmatisering har stadsdelen fått leva med sedan dess.

EXAMENSARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

4.1 Värdering: problembild

I denna kategori har dokument samlats som problematiserar området. Arkitektur och stadsplanering reagerar ofta emot en problembild och byggandet av Rosengård kan ses mot bakgrund av den tidens problem med slum och trångboddhet i Malmö. De första som flyttade in i Rosengård kan beskrivas göra både en geografisk flytt, till ett tidigare obebyggt område, men också en tidsmässig resa där levnadsstandarden tekniskt, materiellt och kvadratmässigt var en stor förbättring, ett tidshopp på flera decennier (Ristilammi, 1994, s.71)

Sammanfattningsvis handlar de flesta beskrivningar om: dålig trafikplanering, en negativ upplevelse av området, fel i den byggda miljös form, funktionella brister, områdets fysiska isolering, segregation, de boendes demografi (socio-ekonomisk eller arbetsmarknadsmässig statistik), historiskt dåligt utformade miljöer, miljonprogrammets generella fel, samt låg variation i upplåtelseformer och otydlig uppdelning mellan offentligt och privat.

Flera av de källor som dokumenten kommer ifrån är framtagna specifika för att lyfta fram brister som skulle kunna åtgärdas av stadsplanering eller arkitektur. Malmö Stads rapport *Rosengård!* tar inledningsvis upp begränsningarna som kommer med stadsplaneringen (i hur markägande och politik är svårt att påverka) och gör det tydligt att rapporten enbart undersökt den fysiska utformningen av Rosengård och hur den kan förbättras. Innan Gehl Architects utformade tävlingsprogrammet Törnrosen Tower åt MKB så gjorde de en undersökning på uppdrag av MKB som kallades: ”En strategi för Rosengårds uterum...” - här var fokus också tydligt avgränsat till den fysiska planeringen. Mellan Malmö Stads rapport och tävlingsprogrammet löper en röd tråd där den fysiska utformningen, starkt influerad av Gehl Architects, fått sätta tonen för hur Rosengårds problem beskrivs. Ju närmare tävlingens realiserande vi kommer ju mer dold blir denna avgränsning. Istället lyfts projektet fram i ett helhetsperspektiv som ett hållbart stadsförnyelseprojekt, samtidigt som problemformuleringen fortsatt att vara ungefär densamma. I tävlingsprogrammet refereras rapporten *Rosengård!* och beskrivs som att ”inte peka på en lösning” (MKB, 2011, s.66). Jag håller med om att rapporten är öppet skriven och diskuterar generella mål för den byggda miljön, men däremot är den fokuserad på att hitta möjliga åtgärder i den fysiska miljön. Rapporten har på så sätt motiverat en tolkning av Rosengårds problem utifrån arkitekturens diskurs.

Rosengårds problem har i själva verket en lång historia av att tolkas. I studien *Rosengård och den svarta poesin* undersöker Per-Markku Ristilammi hur problemen kring stadsdelen inledningsvis formulerats. Ristilammi ser hur Rosengård har använts som en symbol för att tjäna olika argument, ett sätt att omtolka diskussionen om det moderna samhället och välfärdspolitiken. Ristilammi beskriver området som ett gränsland;

Vad arkitekterna, planerarna, politikerna och de inflyttade inte förstod var att det bakom Rosengårds materialitet låg en maktstrid var främsta kännetecknet var att vapen var föränderliga. Husen var inte bara neutrala boendemaskiner, utan också symboler och riskerade som sådana att bli utsatta för snabba omladdningar [...] Kontinuiteten från Rosengårds byggande till kritikerna av området byggde på att jämlikheten skulle skapas i bostadsområdet genom den fysiska miljön. Grannskapsidén som hade legat som en ideologisk grund för byggandet hade sin motsvarighet i socialarbetarnas grannskapsarbete. Denna grundläggande gemenskap i värderingarna skyldes dock över av den ideologiska kampen som dels handlade om en ny grupps inträde på den politiska arenan, dels om en strid om i vilken riktning det svenska välfärdsprojektet skulle styras. Medan vapnen var föränderliga var alltså arenan densamma... (Ristilammi, 1994, s.91).

Törnrosen Tower skriver nu in sig i en lång historia av att tolka Rosengård som ett problemområde. Vad som är sig likt idag är att politiker, planerare, markägare och arkitekter uttrycker sin handlingskraft genom att ta sig an områdets transformation och välfärd.

I *Den Urbana Fronten* har Katarina Despotovic och Catharina Thörn dokumenterat maktspelet i Kvillebäcken i Göteborg över tid som området gentrifierats. Det finns en del intressanta paralleller att hämta därifrån även om Kvillebäcken skiljer sig mycket ifrån Törnrosen Tower. Culture Casbah har precis som Kvillebäcken kritiserats för att gentrificera områden. Despotovic och Thörn lånar några begrepp från Neil Smith och skriver:

Istället för att vara en lösning på urbant förfall menade Smith att gentrifiering snarast möjliggör och upprätthåller en dynamik mellan förfall och investeringar. Med begreppet räntegap sökte Neil Smith fånga denna dynamik. Räntegapet återfinns i ett stycke mark där det värde marken har skiljer sig avsevärt från det värde marken skulle kunna få med en annan, fastighetsekonomiskt, ”bättre” användning (Despotovic & Thörn, 2015, s. 236).

När Malmö växer ikapp Rosengård, som från början var i stadens utkant, blir

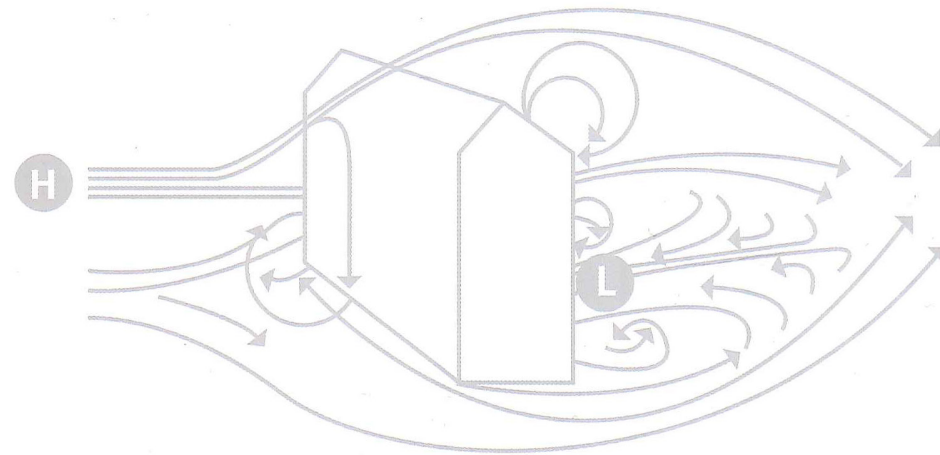
resultatet att stadsdelen ses som mer central. Dessutom har området nu fått en tågstation. Rosengård befinner sig i en märklig paradox av att både beskrivas som i ett bra läge och som isolerad från resten av staden. Törnrosen Tower gynnas av rättegäpet, problembilden och områdets negativa värdering – ju mer det finns att vinna ju större investering motiveras och ju bättre framstår en vision för framtiden.

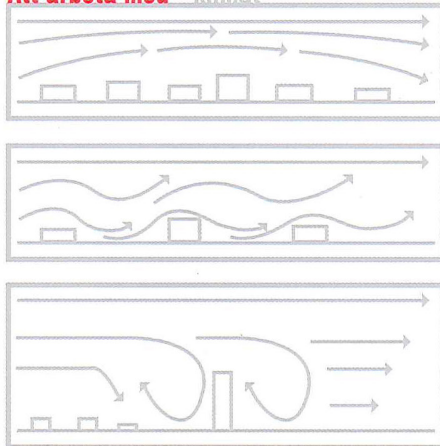
Bristområden, ur Grönplan, 2003. Entrén till Rosengård från öster kan med en omgestaltning markera "här börjar staden".

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

Vindförhållanden

Att arbeta med - klimat

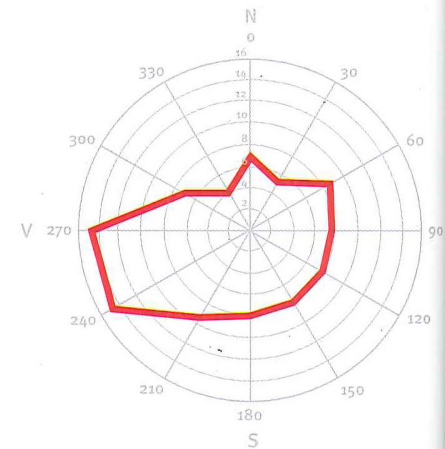
Vindförhållanden

I Rosengård finns många höga fristående byggnader vilket ofta genererar vindproblem. Virvelvindar uppstår omkring byggnadshörnen och "downwash" är en kall vind som hämtas högt upp och dras ner längs fasaderna. Det är viktigt att utnyttja platser i lä maximalt och omkring de höga fristående byggnaderna finns behov för att introducera läskapande element.

Genom att förtäta området och eventuellt demontera de högre byggnaderna kan man uppnå betydligt bättre vindförhållanden i Rosengård.

Generellt kan många av de obehag som vindproblem kan orsaka undvikas genom att fokusera på ett bra microklimat. Det vill säga väl utformade gårds- och uterum, välfungerande semiprivata zoner som terrasser och trädgårdar.

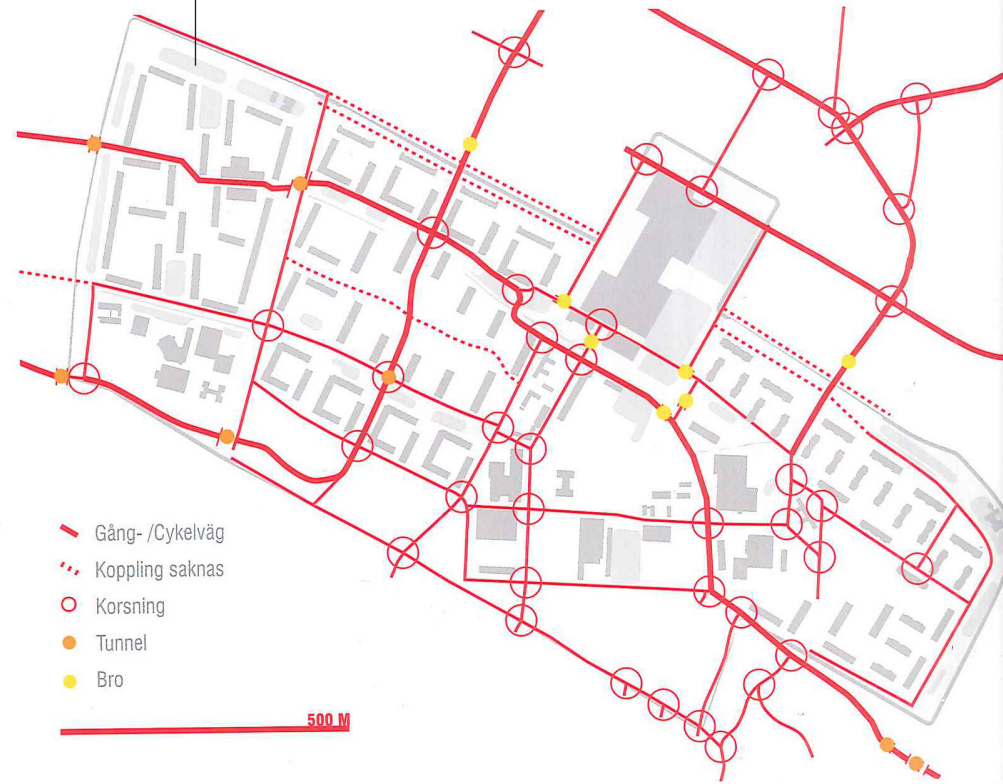
Optimalt bör alla lägenheter på bottenvåningen ha direkt utgång på både fram- och baksida av bygganden så man alltid kan sitta på läsidan.

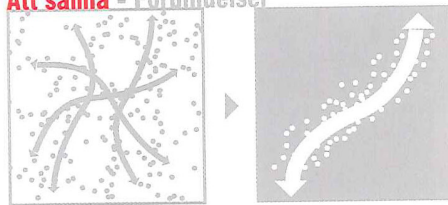
Huvudsakliga vindstyrkor och vindriktningar Malmö

42

Fotgängarförbindelser

Att samla - Förbindelser

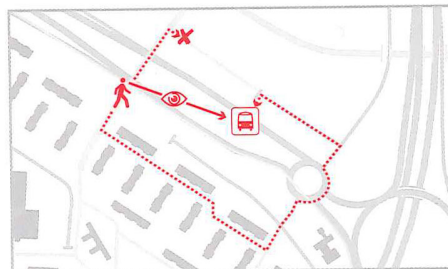

Fotgängarförbindelser

Rosengård: En tydlig hierarki koncentrerar händelser och liv till primära förbindelser. Eliminering av nivåskillnader, förbättrad belysning och öppna byggnader bidrar till en ökad trygghet.

Malmö: Bättre och tryggare förbindelser gör Rosengård mer tillgängligt för besökare och förbipasserande.

Öresundsregionen: Ökad trygghet och tillgänglighet förbättrar kännedomen om och bilden av Rosengård.

Nivåskillnader gör långa omvägar nödvändiga och gör området svårtillgängligt för fotgängare.

Brist på hierarki, nivåskillnader och otrygghet

I Rosengård idag saknas hierarki mellan de olika cykel- och fotgängarförbindelserna. De flesta förbindelserna liknar varandra och man får ingen naturlig uppfattning om hurvida man befinner sig på en betydelsefull primär förbindelse eller på en mindre viktig.

Trafiksepareringen i Rosengård innebär att cykel- och fotgängarförbindelser sällan sammanfaller med förbindelser avsedda för motortrafik och har gett upphov nivåskillnader. Broar och tunnlar bidrar till otrygghet.

Introverta kvarter och byggnader, bristfällig belysning, samt att en stor del av cykel- och fotgängarförbindelserna är förlagda till grönområdena, bidrar till otrygghet längs förbindelserna.

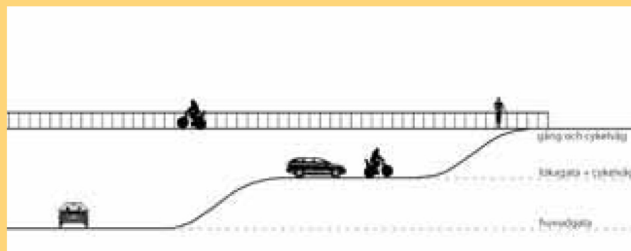
Förflytta sig

Förflytta sig idag

Stadsdelen Rosengård är kantad av barriärer, järnvägen med omkringliggande industriområden i väster och Inre Ringvägen i öster. Östra Kyrkogården i norr och Rosengårdsfältet i söder kan istället för att vara attraktiva områden fungera som gröna barriärer, framförallt för gång- och cykeltrafikanter under dygnets mörka timmar.

Rosengårds storskaliga bostadsområden är uppförda med långtgående trafikseparering. Biltrafiken leds in i återvändsgator i områdena för att skapa en trafiksäker boendemiljö. Övriga områden i stadsdelen har gatunät för blandade trafikslag och korsningar i ett plan med rutnätsstruktur (Västra Kattarp, Emilstorp) eller korta angringsgator (Persborg).

Amiralsgatan skär genom stadsdelen i öst-västlig riktning och gör det möjligt att snabbt ta sig in till Malmös centrala delar och ut till det regionala vägnätet. Den löper i ett eget och nedskuret plan under Rosengårds centrum (Rocent). Ramper löper upp till en ring runt centrumbyggnaden som har en uppsamlande funktion. Både Amiralsgatan och centrumgatorna är mycket breda. Gång- och cykelvägnätet ligger ytterligare ett plan över uppsamlingsgatorna.

22

EXANESARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

MILJONPROGRAMMET

Området är en del av miljonprogrammet, som blev byggt under 60- och 70-talen i Sverige och delar vissa av de utmaningar som finns i liknande områden från samma tid runt om i världen. Dessa utmaningar finns bland annat beskrivna i "9 statements om fysiska utmaningar ved udsatte boligområder" i boken "Arkitektur der forandrer" (Niels Bjørn, Gads Forlag, 2008). Dessa statements, fritt översatta, bör tas i beaktande vid utformningen av tävlingsförslagen:

- #1 OMRÅDET SLUTER SIG MOT OMGIVNINGEN**
Kvarteret hänger dåligt samman med den omkringliggande staden, både för att byggnaderna är stora och med slutna fasader mot gator och omgivningar, och för att trafikförbindelserna är separerade från området.
- #2 BOSTADSOMRÅDET HAR INGET CENTRUM OCH SAKNAR HIERARKI**
Det finns få samlade byggnader, platser eller funktioner som kan ge vägledning och orientering. Servicefunktioner ligger inte integrerade i bebyggelsen utan isolerat, och inne i området är det dåliga förbindelser och svårt att orientera sig.
- #3 ARKITEKTUREN SAKNAR IDENTITET**
Arkitekturen är monoton och utan lokal särprägel. Inga byggnader framstår som speciella och skapar identitet eller tillhörighet för invånarna. Uterummen är inte definierade, och det är svårt att veta vad de ska användas till.
- #4 BOSTADSOMRÅDET HAR EN DÅLIG IMAGE**
De modernistiska bostadskomplexen har blivit en symbol för sociala problem. Historier i medierna berättar om problem med kriminalitet och sociala missförhållanden, och det kan ge ett helt kvarter en negativ stämpel.
- #5 DÅLIG KONTAKT MELLAN UTE OCH INNE**
Det är väldigt skarpa gränser mellan privata bostäder och publika ytor. Det saknas mellanzoner, som skapar behagliga övergångar mellan det privata och det offentliga, och zoner för mindre grupper av människor.
- #6 BOSTÄDERNA LIKNAR VARANDRA, OCH KAN INTE ANPASSAS EFTER INDIVIDEN**
Det saknas olika typer av bostäder, som passar till olika invånare i olika åldrar och faser i livet, från ungdomsbostäder till barnfamiljer, storfamiljer, ensamstående och äldre. Det behövs mer flexibla bostäder.
- #7 BYGGNADERNA SAKNAR ARKITEKTONISK BEARBETNING**
Arkitekturen är utan detaljer och mycket fattig på upplevelser. Det saknas en känsla av att arkitekter har bearbetat rummen och formerna. Det finns inga tecken på omtanke eller glädje i material och former.
- #8 DET SAKNAS FUNKTIONER OCH DESTINATIONER**
De utsatta bostadsområdena består primärt av just bostäder. Det saknas andra funktioner, som caféer, butiker och fritidsaktiviteter, som kan skapa liv och dynamik i kvarteren och fungera som mötesplatser för invånarna. Dessa funktioner skulle samtidigt kunna fungera som destinationer för besökare från andra delar av staden.
- #9 DYRA RENOVERINGAR SKER PÅ FELAKTIGT SÄTT**
Renoveringarna sker ofta utan en djupgående arkitektonisk analys. Därför leder de ofta bara till kortsiktiga och ofta dyra ytliga förändringar, som sällan löser områdenas grundläggande problem. Renoveringar bör ske efter tre slags analyser: rumsanalys, funktionsanalys och analys av byggnadstyper.

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

EXANESARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

4.2 Värdering: kvaliteter

Här är sammanfattningen av de befintliga kvaliteter som har dokumenterats. Jämfört med kategorin: möjligheter, som också ser positivt på området, så lyfter denna kategori fram egenskaper som är bra i sig själva, som de är, istället för potential, som blir möjligt först efter utveckling. Denna kategori etablerades som en kontrast till kategorin kallad problembild och det blev tydligt hur mycket färre dokument som hamnat här. Slutsatsen jag drar är att fokus har varit att dokumentera områdets problem och möjligheter. Befintliga kvaliteter har kommit i andra hand. Alla de kvaliteter som dokumenterats är: bra regionala förbindelser, kollektivtrafiknoder, kort avstånd till centrum, flertalet befintliga mötesplatser, stödjande av fritidsaktiviteter (särskilt för ungdomar), privata och småskaliga arbetsplatser, parker strax utanför stadsdelen, populära odlingslotter, temparker, idrottsplatser och befintlig grönska.

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

Rösengård

Bra regionala förbindelser
 Planerade kollektivtrafiknoder
 Kulturell potential
 Kort avstånd till centrum
 Mycket liv

Möten och möjligheter

Mötas idag

I Rosengård är mötesplatserna i kommunal regi många och viktiga. Biblioteket, fritidsgårdarna, idrottsanläggningarna, utomhusbadet, spontanidrottsplatser och parker med plats för lek är exempel på välutnyttjade verksamheter.

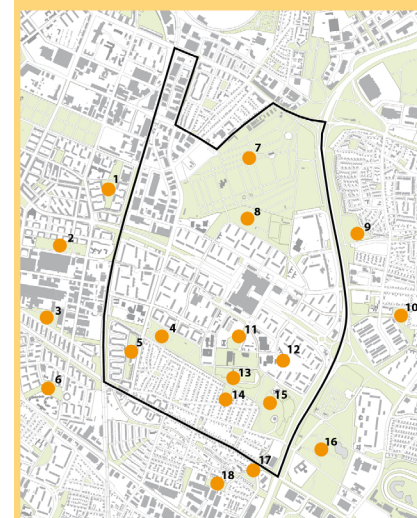
Olika större aktörer är engagerade i framförallt ungdomsverksamheten i stadsdelen, MKB, HSB och andra fastighetsägare, Hyresgästföreningen m.fl. MKB stödjer exempelvis fritids- och föreningsverksamhet och upplåter lokaler i sina bostadsområden. Andra stödjer specifikt idrottsverksamheten som är omfattande och lockar många. Andra mötesplatser, framförallt för ungdomar är exempelvis Fryshuset och Drömmarnas Hus. Många av de som arbetar med och för de unga i stadsdelen är engagerade personer från området.

Människor väljer generellt att samlas kring gemensamma intressen, med andra som har samma bakgrund, ålder eller kön kring det som är känt och tryggt. Här spelar föreningslivet en viktig roll som mötesplats.

"Zlatans leende", konstverk av Björn Camemalm i gångtunneln under Kontinentalbanan.

30

1. Gröningen	7. Östra Kyrkogården	13. Mellersta Rosengårdsfältet
2. Enskifteshagen	8. Cronhielmsparken	14. Roshagen
3. Gullängen	9. Ulricedalsparken	15. Östra Rosengårdsfältet
4. Västra Rosengårdsfältet	10. Högatorpsparken	16. Ögårdsparken
5. Persborgsparken	11. Rosengårdsparken	17. Hindby station
6. Augustenborgsparken	12. Herrgårdens gröning	18. Tallången

Det finns även flera parker strax utanför stadsdelen. Ögårdsparken är stor nog att klassas som stadspark och har stor potential, inte minst genom den centrala och naturliga dammen. I Augustenborgsparken finns en temalekplats och i Enskifteshagen, väster om Törnrosen, byggs en ny lekplats med temat "rörelse". I gröningen väster om Kontinentalbanan, i höjd med Apelgården, finns en spontanidrottsplats. De tre sistnämnda klassas som grannskapsparker.

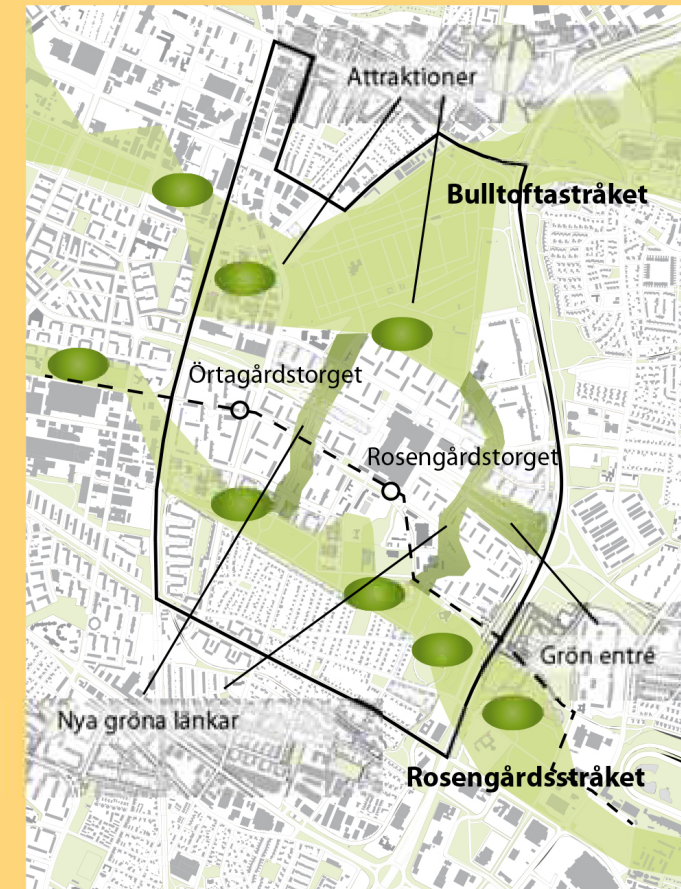
I Rosengårds centrala delar finns ett stort utbud av idrottsaktiviteter, både utomhus och inomhus, och ett friluftsbad som används flitigt. Även i stadsdelens norra del finns en idrottsplats. Det finns tre områden med odlingslotter, vid Östra Rosengårdsfältet, Hårds väg och Östra Kyrkogården/Ulricedal. Lotterna är populära och arrenderas av boende såväl i Rosengård som i andra stadsdelar. På grund av den stora efterfrågan finns inga lediga lotter.

Stadsdelen har två små torg, belägna i grannskapsenheterna Persborg och Kattarp. Något centralt offentligt torg finns inte i stadsdelen.

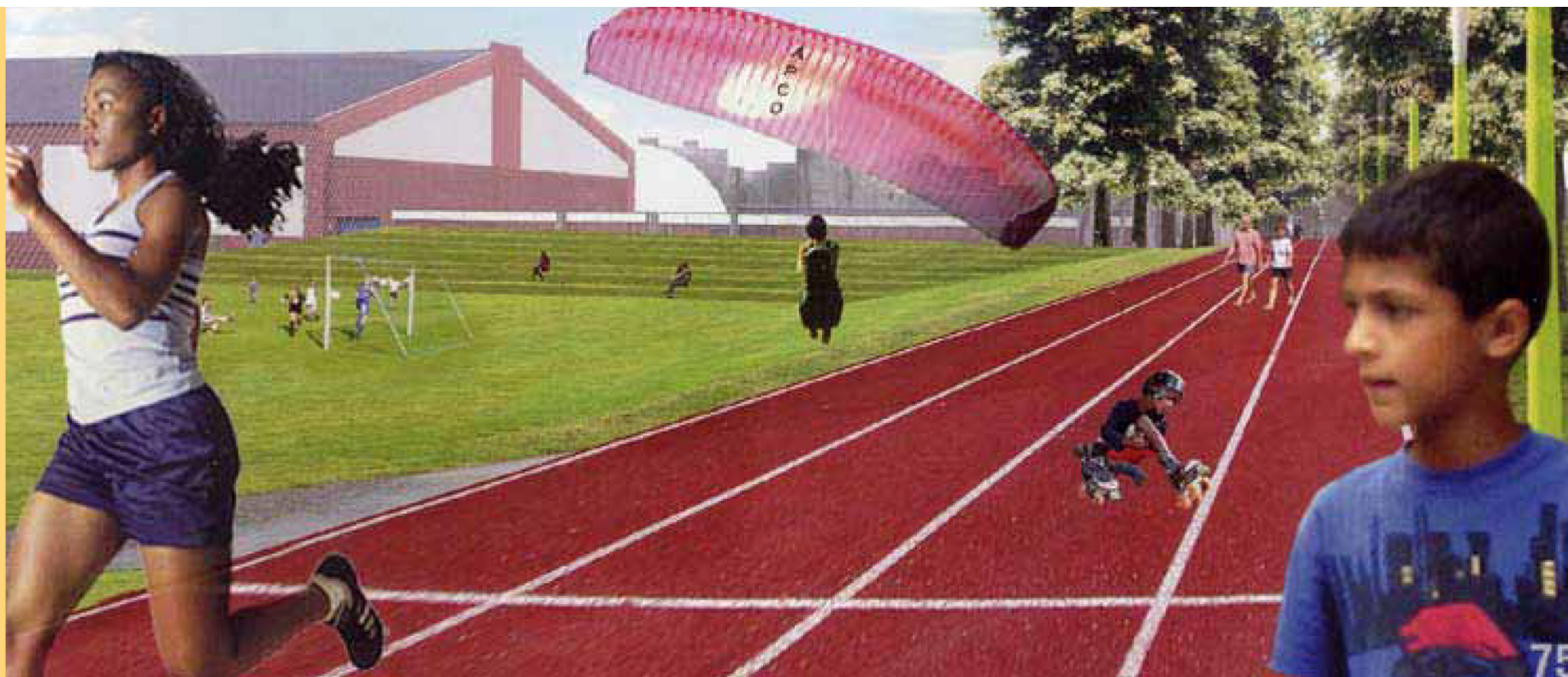
Vattenlekplatsen är ett populärt utflyktsmål, inte bara för barn från Rosengård utan även andra stadsdelar.

4.3 Värdering: möjligheter

Här finns dokument som uttrycker hur området skulle kunna utvecklas i positiv riktning. Dessa dokument är ett sätt att beskriva området med positiva ord, men skillnaden mellan vad som är en möjlighet och en kvalitet vill jag ändå förtydliga med denna kategori. Med inspiration från *affordance theory* går det luckra upp vad som utgör en möjlighet. I princip så syftar teorin att förklara möjligheter som en relation mellan individen, perception och miljö (McGrenere & Ho, 2000, ss. 1-3). Att erkänna alla dessa beståndsdelar exponerar möjligheter som subjektiva och som kopplat till både individ och perception. Själva idén om perception kan i detta fall förstås som något som är påverkat av den dokumentation som redan finns som underlag. Även om kvaliteter också kan ses som en subjektiv beskrivning av en plats, så är möjligheter mycket mer av en individuell projektion. De möjligheter som dokumenterats handlar om: nya möjliga stråk, utveckling av grönska, koppla samman gator, åtgärda trafikseparering, bygga flera våningar, bygga om bottenvåningar, utnyttja planskillnader, förtätning, skapa nya mötesplatser, förbättra kollektivtrafiken, utöka handel och annan verksamhet, utveckla torg, öppna upp idrottsplatser, skapa magneter, öka funktionsblandningen, blanda upplåtelseformerna, variera skalan mer, bättre tillgänglighet, samt kulturell potential. I kategorin: Referenser, så kan det också ses hur möjligheter hämtas in från andra platser och projekt som får tjäna som förebilder som området skulle kunna utvecklas efter.

Rosengårdsstråket och Bulltoftastråket är två gröna huvudstråk i Malmö som kan länkas samman i Rosengård. Med en ny och grön entré till stadsdelen kan bättre gröna sammanhang skapas i stadsdelen.

En löparbana som kan fungera både identitetsskapande och binda samman fritidsområdet är ett förslag av Gehl Architects.

Det gröna Rosengårdsstråket kan bli ett av stadens utflyktsstråk och sammanbinda parkerna i södra Rosengård med det omgivande landskapet: Ögårdsparken, Risebergabäcken, Husie mosse, Robotfältet och Almåsa fritidsområde.

Bulltoftastråket kan stärkas ytterligare genom att knyta ihop Östra Kyrkogården och Cronhielmsparken med Sorgenfri, S:t Pauli kyrkogårdar och Kungsgatan in mot innerstaden. Österut kan man då nå backlandskapet via Bulltoftaparken.

Parkrundan - grönt upplevelsestråk kan skapas mellan stadsdelens stora parker. Det kan förstärkas av nya, mindre gröna platser och trädplanteringar. Över Amiralsgatan ersätts gång- och cykelbroarna av ekodukter.

Löparbanan - kan bli en tydlig, identitetsskapande huvudkoppling mellan befintliga idrottsplatser och nya sportaktiviteter.

Urban Bazar

Identitet
Gör det stadsmässigt. Här ska man inte tvivla på om man befinner sig i en park eller stad - detta är en stadsmässig del av området!

Program

Använd de multikulturella tillgångarna för att skapa ett bra alternativ till centrala Malmös shoppinglandskap!

Trafik

Här finns plats för alla trafikarter, men på fotgängarnas villkor. Bilister och cyklister rör sig sakta genom området som en del av stadslivet.

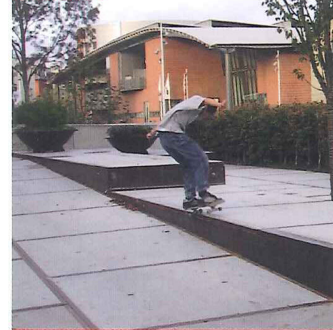
Ljus Möbler Beläggning

Se till att det är tryggt att röra sig genom området alla tider på dygnet, över hela året. Många ögon på vägarna, god belysning rekommenderas och skumma krokur undviks. Låt möblerna vara en del av uterummen, som skulpturer, som flyttbara element - låt de avspegla livet. Beläggningen ska understryka det stadsmässiga livet och fotgängarlandskapet.

68

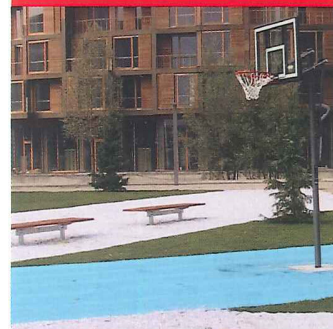
Identitet

Gör det stadsmässigt, beläggning med flera funktioner från huskant till huskant.
Solbjerg plats, Frederiksberg

Använd konst och färger i stadsrummen och på stadsrumsmöblerna så att man vet att man befinner i ett specifikt område.

Gör stadsmässiga och multifunktionella platser.
Mikado plats, Ørestad, Köpenhamn

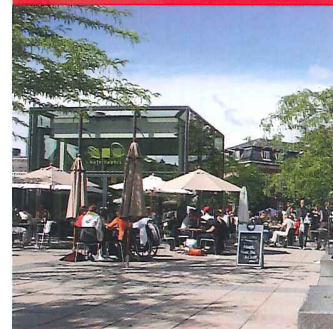
Program

Använd områdets multikulturella tillgångar för att skapa ett alternativt shoppinglandskap.
Bazar Vest, Gellerup, Århus

Öppna bottenvåningarna mot gatan med fönster och entréer så att interaktion, handel och liv möjliggörs.

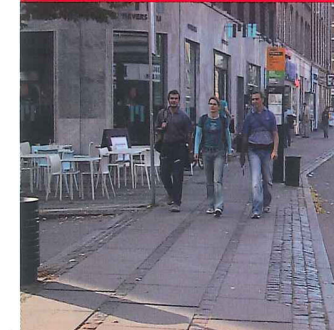

Arbeta med klimatet och bjud in caféer och restauranger vid soliga platser.
Østerbro, Köpenhamn

Trafik

"Shared space" med tydliga zoner för fotgängare, cyklister och bilister.
Lyngby

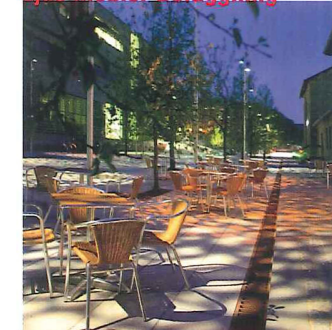

Låt trottoarer korsa sidogator och nedfarter till parkeringsgarage.

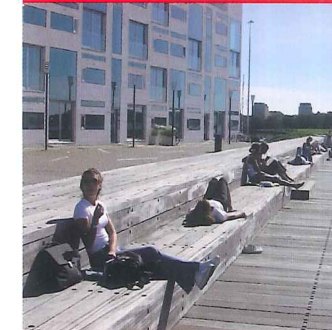

Markera fotgängarnas korsningspunkter med övergångsställen. Undvik rondeller.

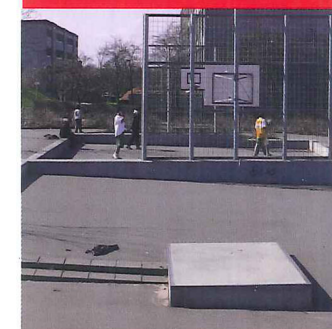
Ljus Möbler Beläggning

Effektbelysning, skapar säkerhet, stämning och variation.
Solbjerg plats, Frederiksberg

Låt möblerna vara unika och lekfulla. Använd hållbara material som slits fint.
Bo01, Malmö

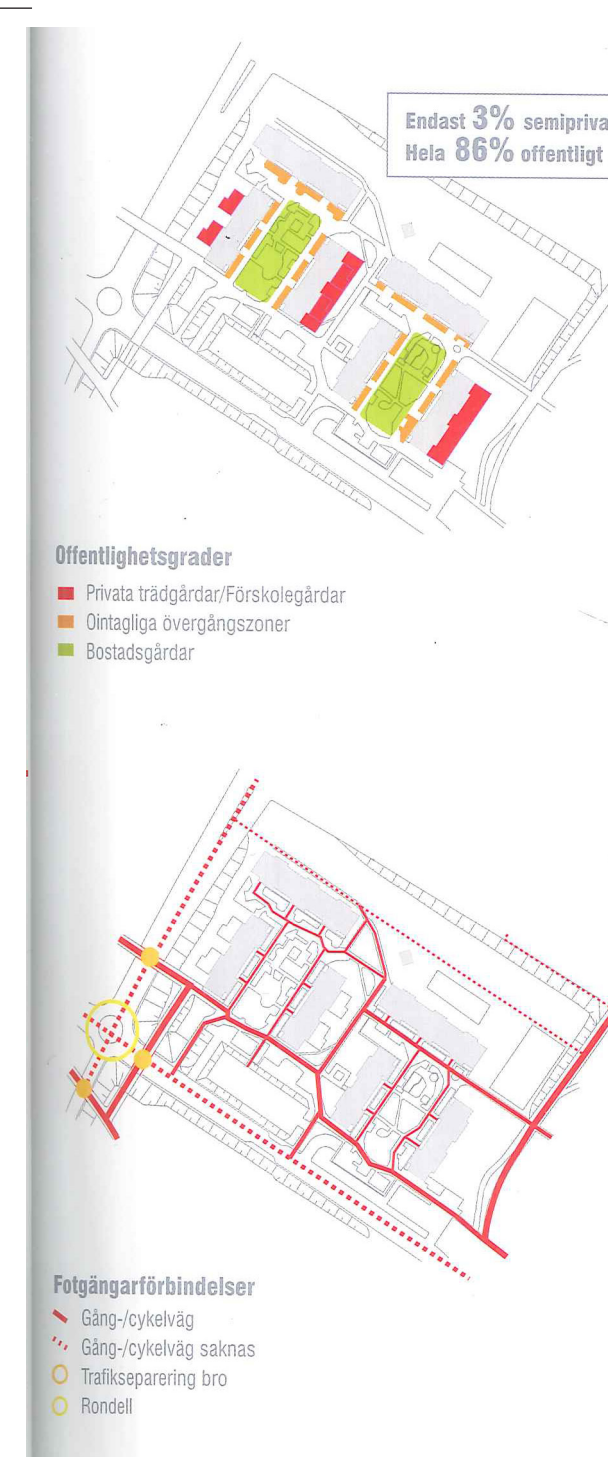
Använd beläggningen kreativt och utnyttja överskottsytan till olika sorters rekreation.
Rosenhøj, Århus

4.4 Värdering: övrigt

Denna kategori är också en beskrivning av området men där värderandet istället är neutralt eller svårt att tyda. Bara för att dessa dokument är mer svårplacerade betyder inte att de är fria från en subjektiv skildrande eller tolkning. Här återfinns bland annat beskrivande diagram, statistik men också en del självständiga fotografier.

KATEGORI: VÄRDERING: ÖVRIGT

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

KATEGORI: VÄRDERING: ÖVRIGT
REFERENS: MKB (2007) S.45

ID: 1-SR
ÅR: 2007

EXAMENSARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

5. Åtgärder: från dåligt till bra

Denna kategori är en beskrivning av en retorik som sällan blir lika tydlig som här. Dessa dokument bygger på ett klassificerande av en plats som antingen bra eller dålig. Denna dikotomi kan ses som ömsesidigt exkluderande och som ett polariserande av värde. Här beskrivs exempelvis *monofunktionellt* som dåligt bredvid *multifunktionellt* som bra. På samma schematiska sätt presenteras också *en ägandeform* mot *flera ägandeformer*, *isolerade områden* mot *kopplat till omgivningar* osv.

Inom arkitektur har begreppet plats nästan kommit att bli ett mål i sig ställt mot beskrivningen av motsatsen: platslöshet. I arkivet av Törnrosen Tower dyker problemet av platslöshet eller en identitetslöshet bara upp på enstaka ställen, istället är det ofta ordparet bra och dåligt som sätter rubriken. Gunnar Sandins avhandling kan fungera som inlägg i diskussionen om platslöshetens exkluderande eller om ett värdebaserat ordnade av plats. Som en kritik till dikotomin av platser som bra eller dåliga skriver Sandin:

When placelessness is discussed as a contradiction to ideal forms of being, and ideal forms of architecture, there is an obvious risk of accepting the already existing architectural tradition as perfectly sufficient (Sandin, 2003, s. 44).

Vad som är också är intressant i detta fall är Sandins fokus på vad som lett till ett dikotomiskt tänkande. Det är ett sätt att se en dikotomi i relation till de sammanhang de kommer ifrån eller är tänkt att fungera i. Det får mig att ställa frågan om vilka faktorer som har lett till att Törnrosen Tower dokumenterats med denna polariserande retorik. Det är inte fel i sig självt att vilja förbättra en plats och flera av de åtgärder som föreslås för Törnrosen Towers område tror jag skulle kunna göra platsen bättre. Men som i mitt arbete i övrigt så har jag inte intresserat mig för vad som är rätt eller fel design för Törnrosen Tower. Jag vill istället låta denna kategori exemplifiera hur en åtgärdsorientering kan påverka hur en plats tolkas. Denna dikotomi tror jag väldigt lätt kommer i och med en arkitekts förväntade roll att förbättra och designa våra miljöer. I kontrast kan vi se ett exempel i hur Anne Lacaton och Jean-Philippe Vassal har utfört vad som skulle kunna beskrivas som en radikal handling, den att som arkitekt inte göra något alls. Mot en beställning av Bordeauxs stad att försköna ett torg tog de ställningen att torget var fint som det var och inte behövde förskönas (Lacaton & Vassal, 1996.). Slutsatsen att "inte göra något" var värdig nog att kalla ett projekt i sig självt och det ovanliga med det kan illustrera arkitekters sedvana att förbättra och tillföra något till det befintliga. Det är viktigt att i detta fall komma ihåg att dokumentation alltid görs mot bakgrunden av framtiden, vare sig det är att åtgärda eller att för nästa generation bevara och är därför svårt att renskriva från en partisk infallsvinkel.

Ny skala

Med hjälp av ny bebyggelse och landskapselement kan man bryta ner såväl bebyggelsens som uterummens skala. Nya, mer mänskliga dimensioner introduceras och bidrar till att upplevelsen av långa avstånd förändras. Det som tidigare upplevts som långt kan med hjälp av nya händelser och mänskliga dimensioner upplevas kortare.

Tydlig struktur

Rosengård består idag huvudsakligen av uterum. De gröna ytorna är stora liksom parkeringsytorna. Idag flyter parkområdena ihop med bostadsgårdar och gröna buffertzoner och skapar ett hav av likvärdiga gröna platser.

Genom att definiera zoner i det gröna havet och ge dem olika och tydlig karaktär ökar områdets läsbarhet och livet koncentreras till färre platser. Parkområden utformas och programmeras på ett sätt, bostadsgårdar på ett annat. Tydliga gränser bidrar till att markera övergången från det ena till det andra.

Idag finns mer parkering än nödvändigt i Rosengård och de stora tomma ytorna bör brytas upp och ges nya användningsområden.

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

Problem

Höga byggnader och stora avstånd mellan byggnadsvolymer skapar dåliga vindförhållanden.

Rekommendation

Förtäta området med bebyggelse och vegetation samt minska byggnadshöjderna om möjligt.

Goda exempel

Bo01, Malmö

Bo01-området ligger vid havet och är utsatt för kraftiga vindar. Områdets plan har organiserats för att skydda uterummen. Hög bebyggelse mot havet och den huvudsakliga vindriktningen bildar en skyddande skärm för den lägre bebyggelsen innanför

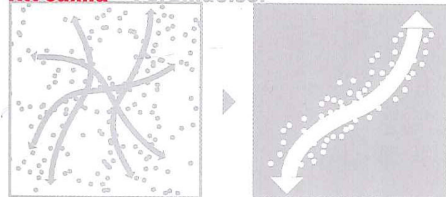

Järla sjö, Nacka, Stockholm (stora bilden)

Järla sjö är ett annat exempel på ett område där man byggt tätt och lågt och på så vis skapat ett bra vindklimat.

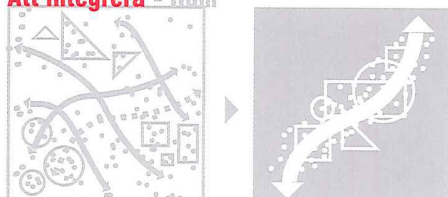
Att samla - Förbindelser

»Samles aktiviteter og mennesker, får de enkelte begivenheder som nævnt mulighed for at stimulere hinanden. Deltagerne i én situation får mulighed for at opleve og deltage i andre begivenheder«

Det anbefales at samle människor og händelser i det sociala rummet i stället för att sprida dem. Huvudförbindelser erbjuder trygghet och avläsighet. Det rekommenderas att skapa så goda förutsättningar för fotgängare som möjligt.

Att integrera - Rum

»Integration...i og omkring det offentlige miljø giver i første række de implicerede mennesker mulighed for at virke sammen og for indbyrdes at stimulere og inspirere hinanden«

Det rekommenderas att skapa och överlappa rum för olika funktioner och med olika karaktär så att människor ges möjlighet att vistas tillsammans eller sida vid sida. Genom en tydlig rumslig hierarki skapas läsbarhet och förbättrad orientering.

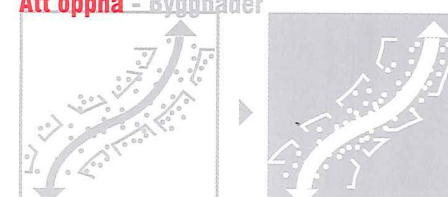
Att bjuda in - Funktioner

»Byens og bebyggelsens fællesrum kan være indbyrdes og let tilgængelige og derved invitere mennesker og begivenheder til at passere fra det private til det offentlige miljø«

Det rekommenderas att blanda funktioner och rumsliga karaktärer för att bjuda in så många människor som möjligt att använda de offentliga rummen på olika sätt.

Att öppna - Byggnader

»En oplevelsesmæssig kontakt mellem det, der foregår i det offentlige miljø, og det, der foregår i de tilstødende huse, butikker...kan betyde en markant udvidelse og facettering af oplevelsesmulighederne - i begge retninger«

Det rekommenderas att öppna upp byggnader; för att skapa miljöer med mänsklig skala, kontakt mellan rum ute och inne och bra övergångszoner mellan privat och offentligt.

6. Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden

Här är dokument samlade som kommer från arkitektkontoret Lundgaard & Tranberg. Denna kategori binder samman den första referensen till kontoret i tävlingsprogrammet till förslagens idag aktuella form. Det är intressant att se hur betydelsen av arkitektens dokument har förändrats över tid med projektets olika faser. I och med att det vinnande förslaget var väldigt konstruktivt utmanande, för att inte säga närmast omöjligt att genomföra, blir de tidigare visualiseringarna som gjorts i huvudsak bilder istället för en konstruktiv plan för hur en sådan skyskrapa skulle kunna realiseras. Som bilder har de marknadsfört Törnrosen Tower, vunnit politisk majoritet och priser, fått medial uppmärksamhet men också stött på problem. När arbetet har fortsatt har tornets konstruktiva utformning förenklats och följaktligen bildernas uttryck. Att placera materialet i kategorin: Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden, bredvid varandra gör det tydligt hur bilden av tornet förändrats efter olika behov. Vad arkitektens dokument behövs för är olika under projektets gång.

Denna typ av skyskrape-akupunktur, där ett landmärke används som katalysator för en stadsförnyelse, är inget nytt för Malmö. Turning Torso verkar nästa rimma med Törnrosen Tower och i stadsdelen Hyllie har flera visioner om skyskrapor fått stort medialt utrymme. Fredrik Torisson undersöker i *An Essay About Nothing* tre visioner av skyskrapor i Hyllie som aldrig har realiserats. Essän är en intressant hypotes om hur det simulerade projektet, det som inte har syfte av att bli byggt och som snarare imiterar verkligheten, kan ses få verkliga konsekvenser. Torisson skriver om hur visionsbilderna introduceras i den faktiska planeringsprocessen och säger:

...no matter how simulated a proposal may be, how unreal or unrealistic it is, it acquires a certain level of realness as it is introduced into planning, and this realness can neither comprehend nor afford to address simulations (Torisson, 2015 s. 50).

Vidare om själva skyskrapan som vision skriver Torisson:

The particularity of the high-rise is rather its more extreme effects, making the type superbly suitable for simulation [...] There are more people affected, making the effects of the simulated proposal more profound and enhancing media attention to the "real" process of these governmental agencies; and finally, a high-rise proposal, real or simulated, is an extended process due to the aspects above, meaning that it has longer time, more exposure and more real-ness than any other simulated proposal (Torisson, 2015, s. 51).

Det är intressant att Lundgaard & Tranberg finns med så tidigt som i tävlingsprogrammet. Där lyfts deras projekt Tietgenskollegiet fram som ett bra exempel på arkitektonisk gestaltning. Det syns även i juryns uttalande att kontoret valdes ut att delta i prekvalificeringen just på grund av deras goda gestaltningsförmåga. Fotografierna över deras tidigare projekt har troligtvis spelat en viktig roll i att de blir inbjudna till tävlingen. I och med att det vinnande förslaget har omarbetats efter tävlingen så har även Culture Casbahs gestaltning kommit att allt mer likna Tietgenskollegiets, något som efterfrågades från början - den konstruktiva och estetiska utmaningen har delvis hamnat utanför tävlingen.

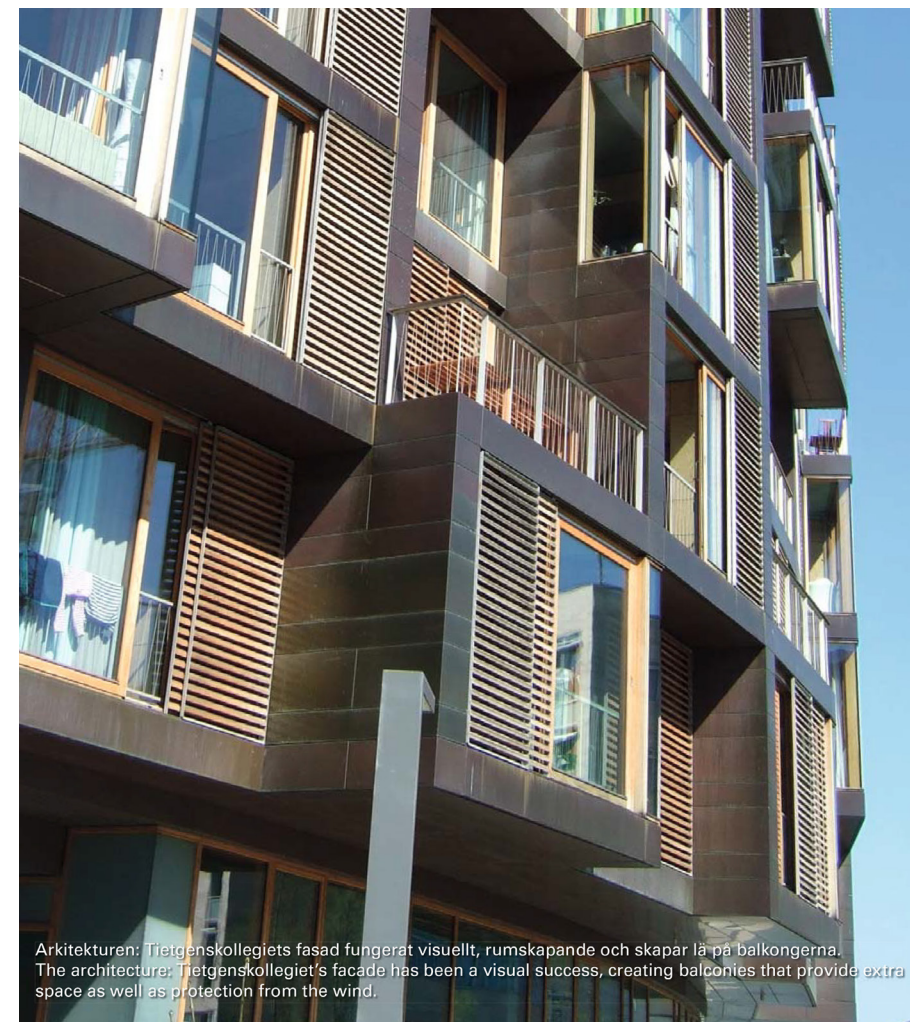

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

EXANESARBETE
 ARKITEKSKOLAN, LTH
 VT 2019
 SIMON BRING

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

Arkitekturen: Tjergenskollegiets fasad fungerat visuellt, rumskapande och skapar lä på balkongerna.
 The architecture: Tjergenskollegiet's facade has been a visual success, creating balconies that provide extra space as well as protection from the wind.

EXANESARBETE
 ARKITEKSKOLAN, LTH
 VT 2019
 SIMON BRING

7. Rumsliga förbindelser

Samtidigt som det finns dokument som fungerar avgränsande så finns de andra som istället expanderar Törnrosen Towers rumsliga och dokumentära kontext. I denna kategori finns flera olika metoder som används för att förklara området i förhållande till Malmö, Öresundsregionen och intilliggande stadsdelar. I huvudsak så används fyra olika tillvägagångssätt: *stråket*, i detta fall i syfte av att koppla samman Rosengård med centrala Malmö, *infrastruktur*, rörelsemöjligheter inom Malmö eller platsen ur ett regionalt nätverk av större städer, ett *radiellt avståndsmått*, som visar avstånd och gångtid utifrån platsen, och slutligen även beskrivning i *textform*. Bilden av projektet på denna utvidgade skala är överlag positiv. I skillnad till beskrivningen av Rosengårds problem som platsbundna så kopplas här Törnrosen Tower till en kreativ, innovativ och högutbildad region som är under stark tillväxt. Ambitionen sammanfattas med formuleringen ”Med rätt utveckling kan Rosengårds internationella prägel bli en tillgång i en växande Öresundsregion” (MKB, 2011, s.34). Projektet kontextualiseras alltså väldigt annorlunda på olika skalor där ambitionen verkar vara att lyfta området i klass med regionens bästa.

ÖRESUNDSREGIONEN

Med nästan fyra miljoner invånare, 12 högskolor och universitet, 150 000 studenter, 14 000 forskare samt den största koncentrationen av högutbildade i norra Europa, är Öresundsregionen en konkurrenskraftig region även internationellt.

Sedan Öresundsbron invigdes år 2000, har pendlandet över sundet ökat, och genom förbättrade kommunikationer kan Malmöborna idag dra nytta av Danmarks och då speciellt Köpenhamns arbetsmarknad, kulturutbud och andra attraktioner.

På grund av regionens storlek och attraktivitet har flera stora internationella forskningsanläggningar placerats i regionen, bland annat ESS och MAX-lab i Lund. Man marknadsför sig som en region istället för enskilda städer, med begrepp som tex Medicon Valley, Ideon och det kommande Moving Media City.

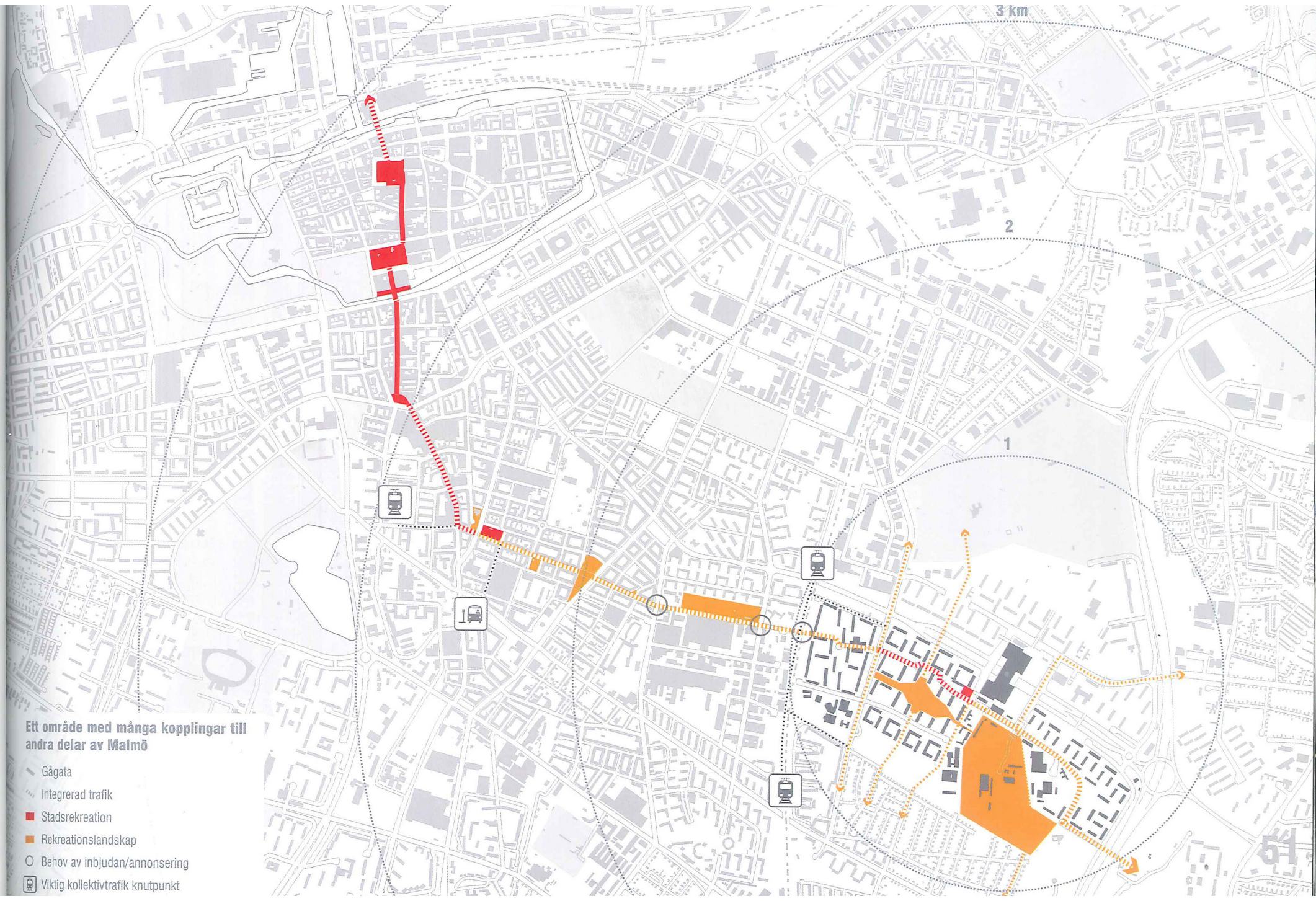
Med rätt utveckling kan Rosengårds internationella prägel bli en tillgång i en växande Öresundsregion.

är och större
ologin
dingen
skapa
ykort,

Ett område med många kopplingar till andra delar av Malmö

- Gågata
- Integrerad trafik
- Stadsrekreation
- Rekreativt landskap
- Behov av inbjudan/annonsering
- Viktig kollektivtrafik knutpunkt

8. Priset: dokument och ursprung

Detta är ens samling av hur projektet har annonserats som prisbelönt. Det är Culture Casbah som har mottagit två utmärkelser, utdelat av MIPIM och Fastighetsgalan i Malmö och i nyhetsflöden går det att se hur projektets intentioner i och med detta bekräftas. Att MIPIM är ett internationellt event för fastighetsutveckling kommer inte garanterat fram till ytan – ibland utelämnas det helt och i ett fall kallades MIPIM för en arkitektävling. Priset är ett exempel på en typ av dokument som är instiftat av en anledning men som ofta döljer sig bakom en anonymitet. Detta dokument blir ett framgångsrikt verktyg just eftersom det tas emot som något positivt och är lätt att sprida vidare.

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

 MKB Fastighets AB är på MKB Fastighets AB.
20 mars 2013 · Malmö · 🌐

Förra veckan vann MKB och Malmö Best Futura Project på MIPIM Awards med Culture Casbah "Törnrosen tower" i Rosengård.
– Vi är fantastiskt glada och stolta! Priset är en bekräftelse av att vi tänker rätt med hela idén med den myllrande, vertikala staden och förtätningen av stråket mellan Rosengård och centrala Malmö. Culture Casbah kommer att betyda oerhört mycket för Rosengård, MKB och Malmö, säger Susanne Rikardsson, affärsutvecklingschef på MKB.
Det är andra gången som ett pris på MIPIM Awards delas ut till Malmö. För åtta år sedan vann Turning Torso.

Bakgrund:
Ursprungsidén till "Törnrosen Tower" kommer från MKB:s egna medarbetare i området. I arbetet med områdesstrategierna väckte personalen idén om att riva en sliten byggnad (fd. Folkets hus) och istället bygga något nytt på platsen – ett högt hus som ett landmärke för området.
2011 hölls en internationell arkitektävling för "Törnrosen Tower". Flera namnkunniga arkitektbyråer deltog. Vinnare blev förslaget Culture Casbah från Lundgaard/Tranberg Arkitekter A/S, Danmark.
<http://m.youtube.com/watch?feature=plcp&v=ZaLWjarMA-U>

YOUTUBE.COM
Culture Casbah
Film inför nomineringen till "Best futura project" MIPIM awards. Lundgaard & Tranberg Arkitekter vann tävlingen Törnrosen Tower med detta förslag...

👍 5 1 delning

🔗 Dela

Mats Nilsson, förvaltningschef, MKB.

Culture Casbah vann pris

KRÖNIKA 23 januari 2017

I torsdags hölls Fastighetsgalan i Malmö och här kan du läsa om samtliga vinnare.

Förra veckan hölls årets första gala för fastighetsbranschen på Clarion Live i Malmö. Under kvällen delades pris ut till årets uthyrare, årets uthyrningsteam samt nyinstiftade World in Property-award.

- Det var verkligen lyckat skulle jag vilja säga. Det är en ära att få dela ut pris till personer som arbetat hårt. Vi vill verkligen uppmärksamma deras arbete, säger Jesper Logdahl chefredaktör för World in Property och medarrangör av Fastighetsgalan.

Årets uthyrare Skåne blev Louise Apelroos från Kungälv och årets uthyrningsteam Skåne gick till Castellum. Vinnarna får var sitt stipendium på 15 000 kronor respektive 10 000 kronor.

Årets World in Property-award gick till projektet Culture Casbah som är ett samarbete mellan MKB, Balder, Halmetaden och Victoria Park för att lyfta Rosengård. Priset ska gå till ett företag, ett projekt eller en person som gjort ett extraordinärt avtryck på fastighetsmarknaden.

Den femhövuddade jurys motivering till Culture Casbah lød: "Det är ett ypperligt exempel på offentlig och privat samverkan med tydligt fokus på att förnya ett traditionellt problemfyllt område och långsiktigt arbeta värdeskapande med integration, hållbarhet och förnyelse. Ett stadsutvecklingsprojekt som vågar kombinera kvalitet, estetik och socialt ansvarstagande."

Priset togs emot av MKB:s förvaltningschef Mats Nilsson.

Jury som valde vinnaren av World in Property-award består av Jan Jönmark, docent på Chalmers samt stadsbyggnadsdirektör, Billy McCormac, vd för Fastighetsägarna Stockholm, Camilla Wiselander, vd, Skanska Öresund, Per Frisack, managing partner på advokatbyrå Lindahl Göteborg samt Bert Karlsson, entreprenör.

EXAMENSARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

MALMÖ 13 december 2018 13:00

Nu anvisas mark för Culture casbah

Rosengårds fastigheter har anvisats mark för projektet Culture casbah i Rosengård. Ett steg mot det omdebatterade höghusprojektet som vann en arkitekttävling i Cannes 2013.

Lotta Satz

Lisa Skeppstedt

Så här ser det vinnande arkitektförslaget ut.

Bild: Lundgaard & Tranberg Arkitekter A/S

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

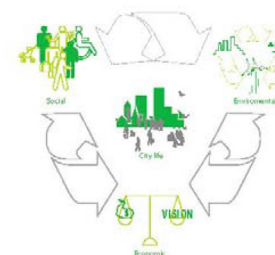
EXAMENSARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

9. Förslag: vision

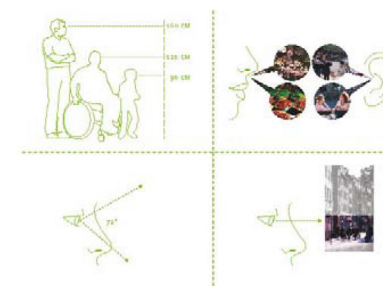
Denna kategori samlar de övergripande målsättningarna för de projekt som varit inblandade i Törnrosen Tower. Här etableras visionerna om ett nytt attraktivt landmärke i Malmö men också en beskrivning över projektet ur ett hållbarhetsperspektiv - utifrån ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter, samt över tid. Kategorin är en beskrivning av den övergripande ambitionen där den fysiska miljön ska ge en mer hållbar stadsdel. Därtill finns beskrivningar över hur Rosengårds omvandling ska bidra till att göra hela Malmö mer hållbart.

KATEGORI: FÖRSLAG: VISION

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

HÅLLBARHET
SUSTAINABILITY

MÄNSKLIG SKALA
HUMAN SCALE

VARIATION
VARIATION

KANTZONER
EDGE ZONES

HÅLLBARHET

SOCIAL HÅLLBARHET:

Social hållbarhet är den viktigaste faktorn för projektet och samtidigt den mest abstrakta. Det nya urbana landmärket ska bjuda in människor från resten av Malmö in i området med nya aktiviteter och ge möjlighet för människor att mötas. Byggnaderna ska bidra till att synliggöra livet i området och säkra "ögon på gatan" så att området känns tryggt att vistas i. Det ska erbjuda nya boendeformer som ger nya rum för nya funktioner och säkra ett varierat utbud av aktiviteter i området. Det ska också bidra till att skapa en stolthet hos invånarna för sitt område.

MILJÖMÄSSIG HÅLLBARHET:

Miljömässig hållbarhet betyder att byggnaden ska vara energieffektiv och tillmötesgå morgondagens krav på resurshushållning. Den ska också byggas på ett miljömedvetet sätt och innehålla system som möjliggör för byggnadens brukare att leva energisnålt och miljöanpassat. Under ett genomförandeskede kommer dessa frågor att lyftas högt upp på dagordningen. Men det handlar också om kontakten med den planerade tåg- och spårvagnsstationen i området. En god koppling till offentlig transport kan ofta generera en större total minskning av energianvändningen.

EKONOMISK HÅLLBARHET:

Ekonomisk hållbarhet handlar om hur projektets ekonomi fungerar i ett långsiktigt perspektiv, men också om en mer mikroekonomisk hållbarhet genom att skapa bostäder och verksamhetslokaler som vänder sig till områdets invånare, och kan säkra att resursstarkare invånare stannar kvar och att fler arbetstillfällen skapas.

Ett gott liv

Ett hållbart Malmö

Målet "ett hållbart Malmö" preciseras i många sammanhang. Vikten av attraktivitet, en jämnt fördelad välfärd, ekonomisk tillväxt och en ekologisk inriktning är framgångsfaktorer.

...ett hållbart Rosengård

Rosengård är en del av staden med strävan att vara attraktiv och hållbar ur ett ekonomiskt, socialt och ekologiskt perspektiv. Vilken utveckling krävs för att stadsdelen skall bidra till en god livskvalitet för Malmöborna - ett gott liv både nu och på längre sikt?

21 904 Malmöbor är folkbokförda i Rosengårds stadsdel (Folkmängd den 1 januari 2008, SCB). Detta är den officiella siffran. I själva verket är befolkningen större, bland annat på grund av asylsökande personer som bor i så kallat eget boende (EBO) - uppskattningsvis 575 personer i början av år 2008.

Befolkningens sammansättning, så som den är känd av många idag, har inte alltid sett ut så. När flerbostadsområdena uppfördes och människor bosatte sig i området i slutet på 1960-talet och i början av 1970-talet var de flesta som flyttade in infödda svenskar som antingen lämnade bostäden i de mer centrala delarna av Malmö eller kom från landsbygden. Tidigt visade det sig att området skulle utmärka sig ur ett socioekonomiskt perspektiv.

9. Förslag: utformning

Dessa dokument är en utveckling av de övergripande visionerna för området. Här föreslås olika förändringar av området i detalj när målbilden översätts till en faktisk design. I text syns en skiftning från användandet av ordet "kan" till ordet "ska". Denna kategori innehåller tidigare dokument, som undersöker möjliga utformningar, men också senare dokument från områdets planprogram som jobbar mot ett konkret mål. Mellan dessa går det att se hur ett designförslag kan vara en undersökning eller en dokumentation av en plats, men också hur det kan jobba konkret mot att förverkliga en redan etablerad målbild.

TÖRNROSEN TOWER

Tornet ska vara ett visuellt landmärke för hela området, det ska ha en arkitektonisk karaktär som skiljer det från omgivningarna och ger en starkt identitet till området.

Tornet ska vara tillgängligt, någonstans i de övre delarna, så att alla kan komma upp och njuta utsikten över staden. Tornet ska bjuda in folk in i området både visuellt och funktionellt.

Tornets design ska vara visuellt hållbar över lång tid och skapa ett landmärke för hela Malmö som avspeglar den öppenhet och de mänskliga värden som hela projektet har som grund.

Tornets höjd kan vara cirka 20-25 våningar inklusive basen. Det kommer an på tornets gestaltning vilken höjd som är lämplig. Våningsplanens storlek är en avvägning mellan tornets design och en möjlig yteffektivitet i förhållande till hissar, installationer etc.

Tornet kan placeras på något av de två byggområdena, det ska placeras på en bas och ta hänsyn till mikroklimatet, sol och vind, samt anpassas till de existerande underjordiska garagen i området.

Tornet ska primärt innehålla lägenheter och erbjuda ett alternativ till områdets andra bostäder, men kan också innehålla andra funktioner som bidrar till en levande och tillgänglig miljö.

TORNET SKA AVSPEGLA DEN ÖPPENHET OCH DE MÄNSKLIGA VÄRDEN SOM PROJEKTET HAR SOM GRUND. THE TOWER WILL REFLECT THE OPENNESS AND HUMAN VALUES THAT THE ENTIRE PROJECT IS BUILT ON.

TÖRNROSEN TOWER

The tower will be a visual landmark for the entire area. It must have architectonic character which differentiates it from the surrounding areas, providing a strong sense of identity to the area.

Part of the upper area of the tower will be accessible to the tower, so that everyone will be able to come and enjoy the views across the city. The tower will invite people into the area both from a visual and a functional point of view.

The tower's design should be visually sustainable over a long period of time and create a landmark for the whole of Malmö which reflects the openness and human values that the entire project is built on.

The tower will be approximately 20–25 storeys high, including its base. The tower's designers will decide the appropriate height of the tower. The size of each storey will be a trade-off between the tower's design features and the practical elements, such as the elevators, facilities etc.

The tower can be placed in one of the two construction areas, it should be placed on a base and take into account the microclimate, such as the sun and the wind conditions, and be adapted to the existing underground garages in the area.

The tower will primarily provide housing and offer an alternative to other residential properties, but it will also contain other functions that contribute to a vibrant and accessible environment.

3.3 Bebyggelse

Bebyggelsen kan delas upp i tre delområden, det första är Culture Casbah, förtätning längs Rosengårdsstråket och signalbyggnaden. Det andra delområdet är längs den södra sidan av Amiralsgatan, en del av *Amiralsstaden*. Det tredje delområdet är, från väster till öster; en förädling av bebyggelsen längs järnvägen, ytterligare byggnation längs den södra sidan av Amiralsgatan, samt förtätning vid Von Rosens väg, mellan Örtagårdstorget och Rosens röda matta.

Utifrån en vidareutveckling av tävlingsförslaget Culture Casbah föreslås en strukturförändring där ny bebyggelse längs Rosengårdsstråket skapar ett tydligare gaturum, ett stadsrum med samhörighet lika innerstadens.

> Landmärke och offentlig signalbyggnad

- Ett höghus inom Culture Casbah – planeras centralt i planprogramområdet, ett landmärke som ökar orienterbarheten och blir en mötesplats inomhus.
- En mångfunktionell byggnad som ska vara öppen och tillgänglig för allmänheten. Innehåll som bland annat bibliotek, teater, biograf, caféer m.m men också bostäder.

> Småskalig bebyggelse längs Rosengårdsstråket

- Kompletterande ny småskalig bebyggelse vid Rosengårdsstråket.
- Fler verksamhetslokaler och nya boendetyper, som inte finns i området idag, vilket stärker variationen och funktionsblandningen i framtiden.

> Befintlig bebyggelse i stationsnära läge

- Ombyggnad och komplettering av befintlig byggnad föreslås. Del av kantbebyggelsen längs spåren kompletteras och här finns möjlighet till servicefunktioner.

> Amiralsstaden - förtätning längs Amiralsgatan

- Visionen är att Amiralsgatan ska omvandlas till en stadsgata. I samband med det kommer det att frigöras ytor för bebyggelseförtätning i området. En exploatering av marken mellan befintlig bebyggelse och Amiralsgatan kommer att stärka Amiralsgatans gaturum. Med rätt placering av bebyggelse kommer denna även skärma av trafikbullret för innanföriggande bostäder och gårdsmiljöer.
- Det stationsnära läget skapar förutsättningar för lokalisering av arbetsplatser och servicefunktioner.

> Tre förskoleplaceringar

- Planprogrammets tillskott i bebyggelse ger behov av ökat antal förskoleplatser. Tre möjliga placeringar inom planområdet föreslås.

> Framtida bebyggelse längs Rosengårdsstråket

- En viss förtätning kan bli möjlig i östra delen av området på en yta som skapas vid en eventuell öppning för genomfartstrafik (se kap 3.4) vid Bennets vägs östra del.
- Ny bebyggelse här hjälper till att skapa stadsliv och stötta Rosengårdsstråkets förlängning.

> Stärka och utveckla befintliga verksamheter

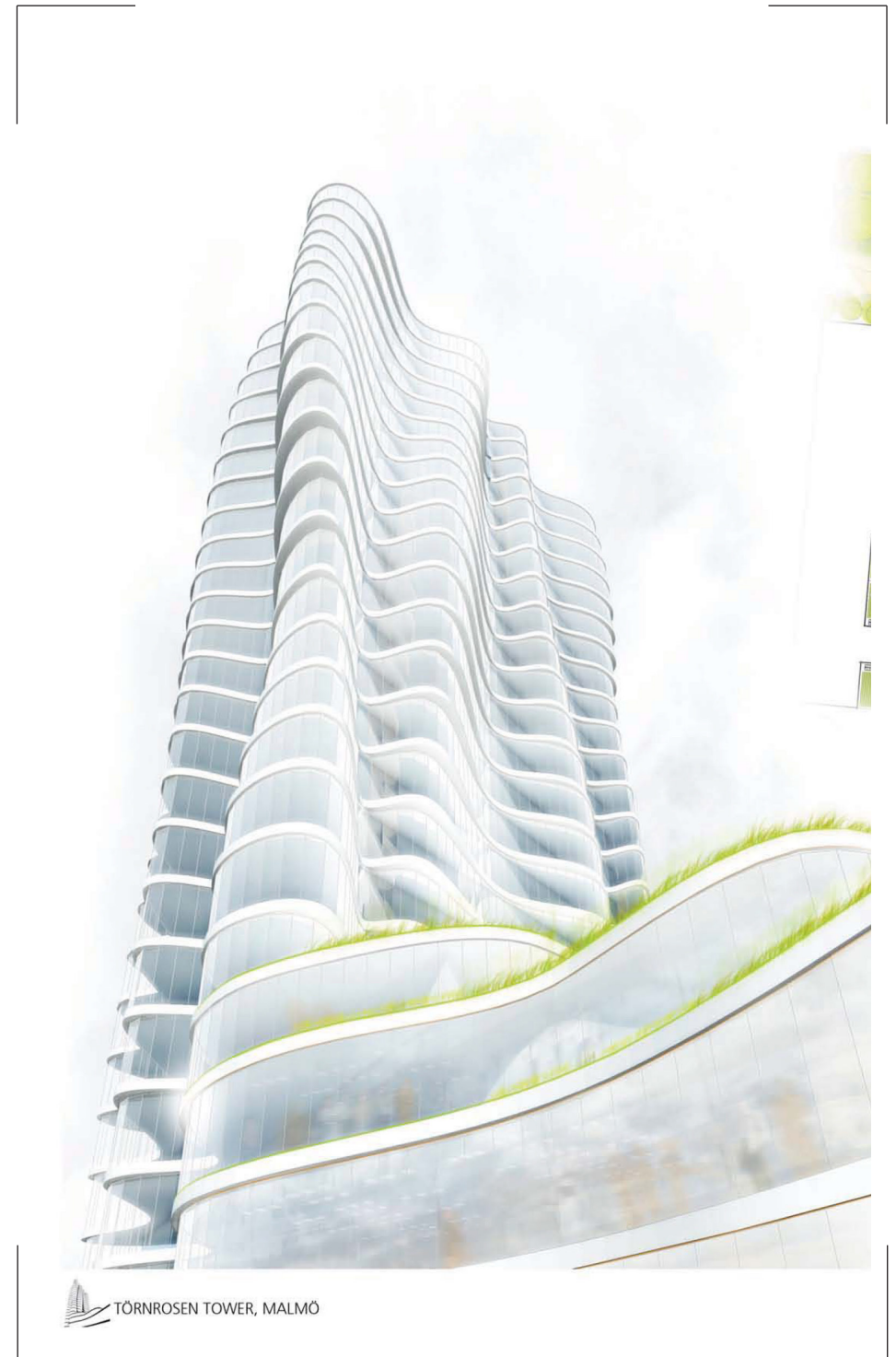
- Idag finns ett flertal mindre verksamheter på tillfälliga bygglov. Dessa bör permanentas och ges utvecklingsmöjligheter för att skapa den variation som önskas inom planprogramområdet.

9. Förslag: alternativen

Här återfinns de förslag som inte vann tävlingen, de som inte gått till historien som vinnare. Totalt bjöds fyra stycken tävlingsgrupper, av blandade kontor och discipliner, att delta i tävlingen. Det vinnande förslaget finns i kategorin: Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden, medans de övriga tre finns här. Tillsammans så visar de en stor variation, främst i tornets materiella, konstruktiva och formmässiga design, där de olika tävlande kan ses ge området olika nya identiteter. Förslagen varierar också tydligt i den rumsliga förtätningen av området där de tävlande har haft olika åsikter om hur det ska göras. Vilka funktioner som ska inrymmas har också varit öppet i tävlingen och de olika förslagen har därför lite olika val av program. I sin helhet kan de visa vilka parametrar som var möjliga att laborera med för de arkitektkontor som deltog i tävlingen, men också vilka delar av denna tävling som inte varit föremål för ställningstagande från deltagarna.

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

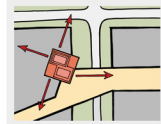

TÖRNROSEN TOWER, MALMÖ

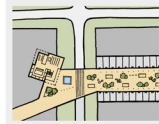
EXANESARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

KATEGORI: FÖRSLAG ALTERNATIVEN

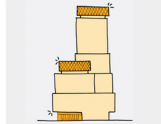
2 SITE STRATEGY

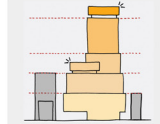
A STRATEGIC TOWER LOCATION
We propose to build the Törnrosen Tower on a strategic location, as a starting point of the area. From far, it will be a visual anchor, both on the new area of the Bernevig Väg commercial strip, centrally between the new train station and the Rosentorg shopping center. On the other hand, the tower establishes the Amiralstorg (Rosentorg) as the heart of the area, enclosing the heart of Törnrosen from far away. To address all different directions in the area, a slightly turned position of the tower on the axis has been chosen.

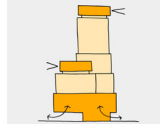
AN ATTRACTIVE PUBLIC DOMAIN
We propose to elevate the quality and diversity of the public domain of the "social strip", the new area that is called out from the Törnrosen Tower. The strip will become a single space with a center of movement in existing patterns. Commercial pavements will be added. Existing lines of trees will be kept and complemented with new individual trees on strategic positions. Playgrounds, benches, terraces will be carefully designed and placed. In this way the area will be a communal place to stay, to meet, to shop, to relax, a place for markets and events.

A COMMUNITY BUILDING
The Törnrosen Tower will be the centre of the Törnrosen neighborhood. Therefore we propose a tower that is angular both in shape and in function. It will communicate its importance as the community building for the neighborhood. It will be a core building that all citizens can refer to as their collective identity and one proud to own. This is expressed both in the specific position, architecture, materials colors and functions of the tower.

A STEPPED ASYMMETRIC VOLUMETRY
The shape of the tower is asymmetric, with a high and a low part. The low part is directed on the pedestrian axis, the high part of the Amiralstorg highway, as the last tower of the area. The volume shows up to the top, slowly rises up to make a slender vertical effect. The steps in the tower make an articulation of functions that relate to the different building heights in the existing area and to the skyline of Malmö.

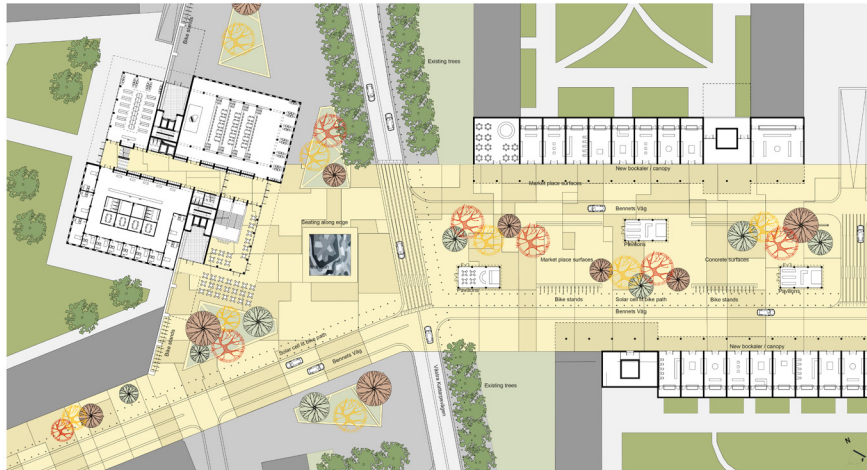
A MULTI-FUNCTIONAL BUILDING
As a community building, it is important to have a mixed-use tower that can receive different functions, depending on the demands of the neighborhood. The larger surfaces on the lower part of the tower are more connected to the street level and suitable for collective and public functions such as leisure, education, cultural or commercial. The slender higher part of the tower is perfect for housing. On the roof there are recreational functions, such as a neighborhood gathering room on the tower level and a panoramic restaurant on the highest top.

VIEW FROM AMIRALSGATAN

VIEW ON THE SQUARE

URBAN ENVIRONMENT PLAN 1:400

446677

EXANESARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

KATEGORI: FÖRSLAG: ALTERNATIVEN

ID: 2-446677

REFERENS: NEUTELINGS RIEDJIK... (2011)

ÅR: 2011

KATEGORI: FÖRSLAG: ALTERNATIVEN

STREET LIFE ON THE ROSENTORG

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

EXANESARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

KATEGORI: FÖRSLAG: ALTERNATIVEN

ID: 6-ROST

REFERENS: MEF (2011)

ÅR: 2011

10. Projekten: formandet av nätverk

Hur dokumentationen är uppdelad i formen av projekt är också väldigt intressant att undersöka. I denna kategori finns därför titlarna och framsidorna på alla de projekt som har berört Törnrosen Tower, men även listor på de grupper av personer som medverkat. Hela arkivet utgörs inte av ett enda projekt som kontinuerligt har utvecklats. Istället är det flera projekt som refererar till varandra och bygger vidare på den dokumentation som gjorts tidigare. Ett perspektiv på projektformen ger Luc Boltanski och Eve Chiapello i sin bok *The New Spirit of Capitalism*, där de skriver att projektet:

... temporarily assembles a very disparate group of people, and presents itself as a *highly activated section of network* for a period of time that is relatively short, but allows for the construction of more enduring links that will be put on hold while remaining available [...] The project is precisely a mass of active connections apt to create forms – that is to say, bring objects and subjects into existence – by stabilizing certain connections and making them irreversible (Boltanski, 2007, ss. 105-106). (kursiv text i original)

Detta öppnar upp för en del frågor kring dokumentationens projektform. Vilka människor inkluderas eller exkluderas i projektens formande av nätverk? Utifrån vilka relationer definieras visioner, värderingar och definitioner av hållbarhet? Insikten av projektets kraftfulla betydelse belyser också vikten av projektens organiserande. Av vem och hur styrs projekten?

Lena Gerholm har i sin avhandling *Kulturprojekt och Projektkultur* studerat hur projektformen kan påverka uppfattningen av verkligheten. Hennes utgångspunkt var: "...att vårt seende, tänkande och handlande bestäms av våra intressen". Slutsatsen landar i att det delvis är projektets omedelbara form som kan göra det omöjligt att reflektera över den verkliga komplexiteten. Den omedelbara situationen kan också kräva snabba lösningar som ofta kommer utifrån "receptkunskap", baserat på erfarenhet, "så här har vi gjort förr" eller lösningar nedskrivna sedan innan (Gerholm, 1985, s 137).

Att utforma ett designförslag till en tävling som Törnrosen Tower tar tid och kostar pengar för ett arkitektkontor. Att dessutom ifrågasätta tävlingsprogrammets dokumentation och verklighetsbild av platsen är allt för mycket begärt. Gerholm förklarar också hur individers livsplan och tankar på egen framgång, avsiktliga eller förreflexiva, formar projektet, men ser också hur detta samband är mycket mer spekulativt att förstå (Gerholm, 1985, s.138).

Ett projekt etablerar ofta en egen verklighetsuppfattning att bygga arbetet på, men som vi ser i fallet av Bo01 i nästkommande kategori, så kan ett projekt

också komma att vinklas i efterhand. Men hur kommer vi i framtiden att se tillbaka på Törnrosen Tower? Går det att redan idag, i vad som dokumenterats, se hur det redan lagts en grund för ett framgångsrikt projekt? Törnrosen Tower målar upp arbetslöshet och sociala problem som något projektet ska förbättra. Om omvandlingen av området lyckas med att attrahera en ny grupp människor, som är ekonomiskt starkare, så kan det väntas att dessa problem minskar på platsen. Att vända på det skulle vara att fråga vad Törnrosen Tower gör för Malmös arbetslöshet, eller för regionens? Kanske ingenting. De personer som idag bor i Rosengård är de som är i störst behov av att få arbete. Sett från deras perspektiv, människornas istället för platsens, kanske vi ska fråga oss hur mycket skada det gör att möjligen behöva flytta ifrån i och med gentrifieringens förmåga att tränga undan. Att ta sig an målet att minska arbetslösheten på detta sätt, genom att bygga bort den plats efter plats, skulle vara en helt absurd idé ändå finns den där inom projektets världsbild.

PLANPROGRAM FÖR
TÖRNROSEN OCH DEL AV
ÖRTAGÅRDEN
I ROSENGÅRD I MALMÖ

PP 6044 2015-04-07

EXAMENSBARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

EXAMENSBARBETE
ARKITEKSKOLAN, LTH
VT 2019
SIMON BRING

Rosengård!

Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel
Dialog-pm 2008:1

Malmö stadsbyggnadskontor oktober 2008

11. Referenser: externa projekt

I denna kategori finns samlat hur dokumentationen refererar till externa projekt eller dokument. I huvudsak består det av liknelser till andra byggda arkitekturprojekt som får utgöra goda förebilder för platsens förändring. Hur fungerar refererandet retoriskt och hur mycket av deras innehåll kommer fram? Vad används de för och vad pekar de emot? Bo01 lyfts fram som ett föregångsexempel som jobbat med både social- och ekonomisk hållbarhet. Vad som är intressant är att Bo01 kan ses definiera hållbarhet som: teknisk, ekologisk och mänsklig hållbarhet. I olikhet med den vedertagna definitionen (social, ekonomisk och miljömässig hållbarhet) så jobbade projektet mer utifrån en objektiv människa, utan socio-ekonomiskt sammanhang (Larsson, Elmroth, Sandstedt, 2003, s 164). Här sker en samverkan mellan kategorin för referenser och den för projektet. Projekt är något som kan komma att tolkas olika, eller rent av medvetet efterkonstrueras, för att vinklas till behovet just för stunden.

ARKIVET ÖVER TÖRNROSEN TOWER

2. TIDIGARE STÄLLNINGSTAGANDEN OCH STRATEGISKA PROJEKT

2.1 Styrdokument

I *Översiktsplan för Malmö* (2014) är Norra Sorgenfri - Rosengård utpekad som ett av tre prioriterade stadsutvecklingsområden. Detta på grund av områdets centrala läge i staden och dess framtida stationsnära läge vid Rosengårds station. Planprogramområdet pekas här ut som blandad stadsbebyggelse. Amiralsgatan redovisas som en överdimensionerad infartsled som har stor förtätningspotential med goda förutsättningar att bli en stads huvudgata. Översiktsplanens strategier för trafikutvecklingen i Malmö är tydliga. En fortsatt befolkningstillväxt ökar trycket på Malmös trafikutor samtidigt som markanvändningen i den nära, täta och gröna staden ska vara effektiv. Trafikutor måste användas och utformas så att de kan transportera så många som möjligt på ett ytsnålt och resurseffektivt sätt, vilket åstadkoms genom att satsa på gång-, cykel- och kollektivtrafik.

Kommission för ett socialt hållbart Malmö (2013) har för första gången brett undersökt hur stadens fysiska struktur påverkar hälsan. Kommissionsrapporten formulerar ett antal prioriterade arbetsmål där stadsplaneringen ska bidra till att minska boendesegregationen, sammanlänka områden, komplettera stadsbebyggelsen med blandade funktioner, småskalighet och variationsrikedom. Genom att arbeta med tydliga fysiska sammanhang ska förutsättningar skapas för en nätverkande stad istället för den stad där vi idag ser stora sociala skillnader mellan stadsdelar.

I Dialog-pm *Rosengård! Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel* (2008), presenteras de mål och värden som ska ligga till grund för fortsatt planering i stadsdelen. Exempelvis har stadsdelen behov av att minska barriärer, förbättra tillgängligheten, göra trafikstrukturen tydligare, tillföra ett mer varierat bostadsbestånd, fler arbetsplatser, ökad service och fler målpunkter för staden.

HAFENCITY HAMBURG: Hafencity kombinerar landmärkeskvaliteter i såväl stadsrum som byggnader

12. Befintliga kategorier

Här finns befintliga kategorier men även text i form av titlar, rubriker eller innehållsförteckningar som återfinns i materialet. Dessa sammanfattar på sätt och vis den dokumentation som skapats och är i viss mån jämförbar med min egen kategorisering.

De rubriker som finns i denna kategori är:

- Strategi & Vision – stad, område, kvarter, identitet.
- Kartläggning & Möjligheter – Öresundsregionen, Malmö, Rosengård, Herrgården.
- Platsen
- Kontext
- Vision
- Ett gott liv
- Bo och leva
- Förflytta sig
- Möten och möjligheter
- Parker och andra platser
- Rosengårds delområden
- Referenser
- Fortsatta utredningar
- Tidigare ställningstagande och strategiska projekt
- Konsekvenser
- Dialog
- Förutsättningar
- Förslag
- Genomförande
- Inlämning

13. Medborgaren: den andre

I en artikel från SVT Nyheter används ordet orientalism för att beskriva MKB:s ambitioner för tornets utformning (SVT, 2009). Orientalism kan ha lite olika innebörder beroende på källa. Edward Saids utveckling av begreppet citeras ofta och beskriver hur begreppet kan förstås som något skapat av oss för att beskriva den andre;

For Orientalism was ultimately a political vision of reality whose structure promoted the difference between the familiar (Europe, the West, "us") and the strange (the Orient, the East, "them"). This vision in a sense created and then served the two worlds thus conceived. Orientals lived in their world, "we" lived in ours. (Said, 1979, s. 43)

I detta fall tror jag inte MKB syftade till att de vill göra en tolkning av den främmande Rosengårds-invånaren. I detta fall säger MKB att de önskar en ornamenterad fasad likt "Institut du Monde Arabe" (arabvärldsinstitutet) i Paris. Frågan är var skillnaden ligger. Ornamenteringen syns också exemplifierat i utformningen av tävlingsförslaget Rosentown där uttrycket för platsens särpräglade kultur blir tydlig (MEF, 2011). Ingen annan stans i arkivet återfinns en uttalad användning av ordet orientalism men i och med att ordet är väldigt laddat så har konceptet enligt Said fått utgöra fröet till denna kategori. För en dokumentation av en stadsdel är i förlängningen även en beskrivning av de personer som har sin identitet rotad i platsen.

I arkivet blir det tydligt att det är ett fåtal aktörer som varit upphovsmän till dokumentationen som gjorts och att inflytandet från Rosengårds invånare är litet. Hypotesen jag vill prova med denna kategori är att MKB, Malmö Stad, och Gehl Architects med sin centrala position, i form av resurser och kunskaper, samt ägande över området och projekten, följaktligen lett till att det skapats en periferi, ironiskt nog den plats som är ämnet för dokumentationen. Magnus Dahlstedt, Lisa Kings & Nazem Tahvilzadeh inspireras av den "kritiska urbanteorin och den postkoloniala forskningstraditionen" men använder det på nivån av staden. De beskriver förorten mycket lik hur Ristilammi skriver om Rosengård, som ett symboliskt vapen som kan tjäna olika politiska avsikter. De ser platsen som en social konstruktion beskriver denna parallellitet mellan centrum och periferi:

Det tycks mot bakgrund av denna koloniala fantasi finnas ett ständigt behov hos makthavare att avgränsa förorten från en föreställd svensk normalitet, för att placera diskussionen om samhällets problem, vare sig det rör sig om tillväxt, hållbarhet eller demokrati, till en bekväm plats förlagd utanför samhällets

inre dynamik. Problemen tillskrivs därmed ”de andra”, eftersom de uppvisar så många tecken på att vara i behov av intervention, vilket återkommande motiverar statliga ingrepp och styrning (Dahlstedt, Kings & Tahvilzadeh, 2018, s.14).

Att likna Rosengård vid en förort är inkorrekt, då det egentligen är en stadsdel, men beskrivning ovan tycker jag kan utveckla vad det betyder att dokumentera någon annan. I kategorin: Värdering: problembild, ser vi hur Rosengårds brister inte förklaras utifrån ett helhetsperspektiv eller i relation till Malmö. I arkivet härleds Rosengårds problem sällan till något utanför stadsdelens gränser utan ses begränsat till denna plats. Jämför hur Ristilammi ser ”den allmänna radikaliseringsen, den industriella krisen i Malmö, den tilltagande boendesegregationen i staden, utflyttningen till kranskommunerna” som orsakerna till att Rosengård beskrivits som ett problemområde (Ristilammi, 1994, s.93).

Många av de kategorier som finns i arkivet kan ses som riskabla för att ”den andre” ska kunna konstrueras. Med denna vetenskap kan kategorin ses samla hur de människor som bor på platsen idag har porträtterats. Den vanligaste metoden för att beskriva invånarna är demografisk statistik som främst handlar om: åldersfördelning, andel förvärvsarbete, andel med utländsk härkomst, valdeltagande och typ av upplåtelseform. Men även positiva projekt från Rosengård lyfts fram som t.ex. tv-serien och boken Kryddor från Rosengård, fotbollsplanen Zlatan Court och en medlemsdriven bostadsförening Brf Hilda som jobbar för hållbar upprustning av området.

I planprogrammet bjuds allmänheten in i form av dialoggrupper för att föra ett samtal om den sociala konsekvensbedömningen för området. Bedömningen är en sammanfattning av vilket sätt Culture Casbahs genomförande kommer att påverka området socialt. I denna senare del av projektet syns aningen mer av invånarnas åsikter om hur platsen har tolkats och deras upplevda orosmoment och möjligheter inför projektet, men samtidigt så påminner denna dokumentära struktur om den tidigare, där medborgaren sammanfattas av antingen Gehl, MKB eller Malmö Stad.

5. DIALOG

DIALOGAKTIVITET

5.1 Delaktighetsprocess

Planprogrammet skickades ut på samråd till länsstyrelsen, berörda nämnder, statliga och kommunala organ, sakkägare och andra som kan ha ett väsentligt intresse av förslaget. Förslaget har hållits tillgängligt på Malmö stads hemsida, på Dialog Rosengård-sidan, samt i stadshusets foajé och på Biblioteket i Rosengård. Samrådstiden varade mellan november 2014 till januari 2015.

En förkortad 'light-version' av planprogrammet, togs fram inför samrådet som en sammanfattning av de viktigaste delarna av planförslaget med huvudsyfte att informera om programmet och att väcka dialog. Light-versionen skickades ut till alla hushåll inom planprogramsområdet, ca 2500 hushåll. Tre dialogfrågor har varit genomgående för hela samrådet:

- Vad tycker du ska finnas i de nya husen?
- Var tycker du man ska kunna köra i framtiden? Var ska man kunna cykla och gå?
- Vad tycker du ska finnas på de nya platserna?

De inkomna svaren på dessa frågor har sammanställts och kommer att ligga till grund för framtida planeringsprocess i området, samt gå vidare som viktig information till fastighetsägaren MKB inför deras fortsatta arbete i området.

SAMRÅDSAKTIVITETER

Dialogmöten om planprogramsförslaget hölls med olika grupper i området vid fem tillfällen under samrådstiden. De olika fokusgrupperna var ungdomar, seniorer, föräldrar och verksamma/företagare. Ett enskilt dialogmöte hölls även för de verksamma kvinnorna i föreningen Yallatrappan. Genom att anställa ungdomar från Rosengård till vissa av samrådsaktiviteterna skapades en möjlighet att nå ut till fler boende och besökare tack vare ungdomarnas språkkunskaper. Vid två tillfällen fanns Stadsbyggnadskontoret på plats på Rosengårds bibliotek med information om planprogrammet och modell till hands.

På mötena deltog en jämn fördelning av män och kvinnor bland ungdomarna och seniorerna. På mötet med fokusgruppen föräldrar var merparten av de närvarande kvinnor och verksamma/företagarmötet representerades enbart av män. Antalet män och kvinnor som uttalat sig har en relativt jämn fördelning.

”Dialogträget” anordnades som en helaktivitet i området i syfte att marknadsföra planprogrammet och fånga in synpunkter, samt att nå ut till den största målgruppen i området, barn och

60 - Pp 6044 Törnrosen och del av Örtagården

Introduktion

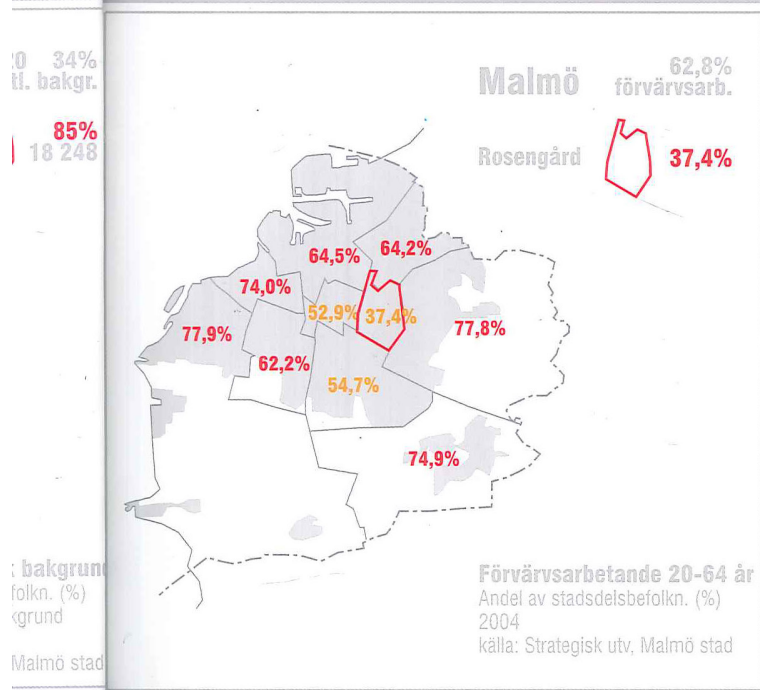

JAG BOR PÅ **HERRGÅRDEN** SOM **LIKNA**
RESTEN AV ROSENGÅRD...

ROSENGÅRD LIGGER SOM EN **Ö** I
MALMÖ...

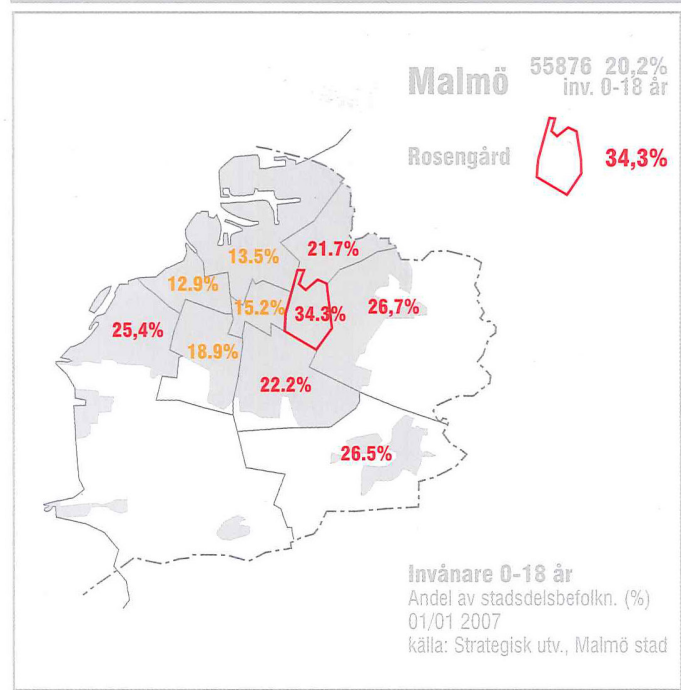
MÄNNISKOR FRÅN ANDRA DELAR AV
MALMÖ **KOMMER SÄLLAN** OCH **BESÖKER**
OSS...

Fakta
Arbetslösheten i Rosengård är hög.

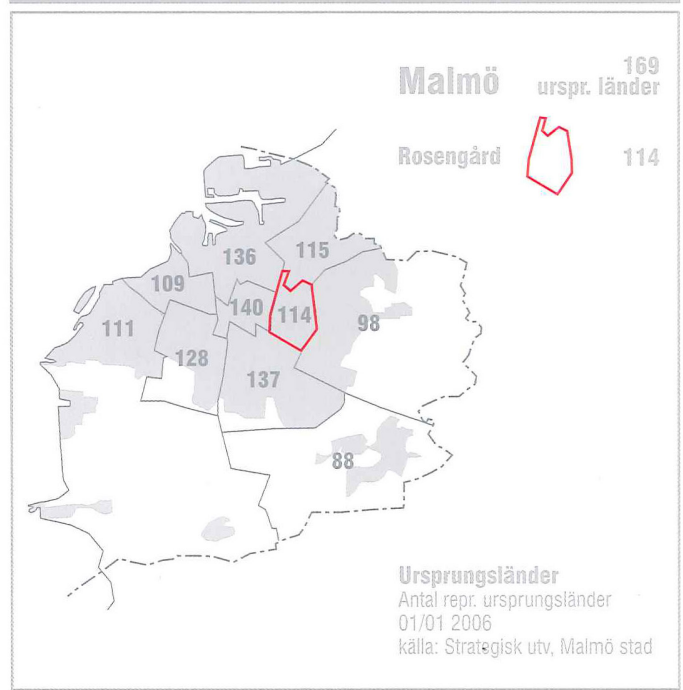
Möjlighet
Underlaget för att etablera arbetsplatser och lokaler för småverksamheter i Rosengård är stort. Verksamheterna bidrar till att skapa en levande stadsdel.

Fakta
Rosengård har en stor andel barn och unga.

Möjlighet
Barn bidrar till att skapa levande uterum och stadsdelar. Barn vistas i uterummen på andra tider än vuxna och använder dem på andra sätt.

Fakta
I Rosengård finns 114 ursprungsländer representerade.

Möjlighet
Utnyttja den kulturella potentialen för att skapa unika destinationer som kompletterar stadens utbud.

14. Tävlings tekniska bestämmelser

Denna kategori innehåller information om tävlingens upplägg och regler.

0. Okategoriserat

Dokument som inte placerats i en kategori men som skulle kunna betraktas som betydelsefulla. Orsaker kan vara att ett material är unikt och inte jämförbart, svårt att förstå, eller att det lika väl skulle kunna placeras i otaliga kategorier. Det kan också vara material som inte innehåller någon nämnvärd information.

BEDÖMNINGSKRITERIER

Tävlingsförslagen kommer att bedömas i relation till de intentioner som framgår av detta program. Juryn kommer att göra en sammanvägd helhetsbedömning utifrån nedanstående kriterier.

- Arkitektonisk kvalitet
Förslagets rumsliga och gestaltningsmässiga hantering av projektdelarna torget, basen+förtätningen och tornet. Hur stödjer förslaget en mer levande stadsmiljö? Hur bidrar förslagets gestaltning till sitt sammanhang – både i den nära mänskliga skalan och i den större stadsskalan, där tornet har en stor inverkan.
- Funktionalitet
Förslagets användbarhet. Hur skapar förslaget ändamålsenliga rum och samband? Hur förhåller sig förslaget till det långsiktiga användarperspektivet – både för den enskilde brukaren och för förvaltaren?
- Genomförbarhet
Förslagets möjligheter till utveckling och genomförande. Kommer förslagets intentioner och kvalitéer att kunna realiseras i relation till det allmännyttiga bostadsföretagets ekonomiska villkor? Hur hanterar förslaget effektivitetsfrågor vad gäller t ex uthyrningsbar area, kommunikationer och installationer?

III - POST-ARKIV

Post-arkiv

Genom arkivet har jag kunnat göra en annan läsning än det ursprungliga budskap som dokumentationen utgjort. Att samla allt material tillsammans på ett och samma ställe har gjort att mönster kan framträda ännu tydligare och samtidigt visat hur olika projekt har byggt vidare på varandras dokumentation. I denna rapport har text varit viktigt för att tolka och presentera kategoriernas innehåll och det blir intressant att se hur arkivet i exempelvis en utställning fungerar fristående för en besökare som inte läst denna rapport. Hur mycket av en introduktion behövs för att någon självständigt ska börja läsa arkivet ur ett kritiskt perspektiv istället för i den mer optimistiska vinkel som materialet haft innan det arkiverats? Arkivets kategorier har förändrat materialet från att handla om en plats egenskaper till att handla om hur denna plats är dokumenterad. Det är istället en dokumentation av hur platsen dokumenterats enligt fysiska kvaliteter och brister, historia och framtida vision, men också i relation till de personer som är inblandade eller anses beröras av projektet. Vad som också har dokumenterats är hur platsen relaterar till sin rumsliga kontext i Malmö eller Öresundsregionen och hur projektet kan ses likna andra arkitektoniska exempel runt om i världen. Kategorierna exemplifierar vad det är som görs till dokument, vad som ligger till grund för stadsförnyelseprojektet och vad som har kommunicerats utåt.

Kategorierna har inte etablerats efter olika dokumentationsmetoder som: ritning, text, modell, diagram, kollage osv. utan en kategori kan bestå av varierade metoder. Kategorierna kan istället ses som relationella. I en kategori kan ett dokument fungera som ett självporträtt, som ett sätt att presentera sig utåt eller för att förstå sin egen position. I andra fall kan dokument ses representera medborgarens inflytande och i vissa kategorier kan dokumentet ses som en produkt av ett projekt-nätverk. Dessa kategorier är snarare en fråga om vem som står för dokumentationen än vilken metod som har valts. En annan typ av kategorier är de vars dokument som relaterar till den fysiska platsen, en relation som fungerar normativt när det kommer till både avgränsning och värdering och som styr vad som inkluderas och exkluderas men också vad som beskrivs som bra eller dåligt. Sedan kan jag även se ytterligare en relation i vissa av kategorierna, den mellan arkitekten och designförslagets dokument. Dessa kategorier gör det lättare att se hur design-fasen kan fungera i ett större sammanhang än förslagets själva innehåll. Denna relationella uppbyggnad av kategorierna hjälper för att förstå arkitektens roll som någon i position av att tolka och presentera vår byggda miljö och utgör ett användbart underlag för att analysera dokumentation ur ett maktperspektiv. Resterande del av detta arbete kommer bygga på teorier av Foucault och Steyerl där tillbakablickar till kategorierna kommer fungera som användbara exempel för en diskussion om dokument och makt.

Governmentalitet och dokumentalitet

Governmentalitet är ett maktbegrepp utvecklat av Foucault. Ofta så var Foucault intresserad av att förstå sin samtid mot en bakgrund av en historisk utveckling. Han beskriver framväxten av governmentalitet i hur vi gått från ett maktstyre rotat i lag och ordning, ett härskande genom lydnad, där härskandet är internaliserat i makten själv.

This means that the end of sovereignty is circular: the end of sovereignty is the exercise of sovereignty. The good is obedience to the law, hence the good for sovereignty is that people should obey it (Foucault, 1991, s.95).

Frågan om hur governmentalitet ska utnyttjas har växt i takt med forandet av den administrativa statens institutioner och vikten av befolkningen som en politisk ekonomi. Foucault ser en förflyttning från denna suveränitetens makt till en makt över subjekt. Denna förskjutning innebar ett nytt maktförhållande mellan staten och forandet av subjekt som Foucault kallade för governmentalitet (Foucault, 1978, s.102-103). En liknelse kan göras till Giannachi beskriver hur arkivet under det Viktorianska England kom att forma subjekt i och med etablerandet av nya statliga verksamheter. Även om governmentalitet ofta beskrivs utifrån institutioner så såg Foucault det inte som begränsat till en fråga om staten utan kom senare att sammanfatta det som:

”Government” did not refer only to political structures or to the management of states; rather, it designated the way in which the conduct of individuals or of groups might be directed: the government of children, of souls, of communities, of families, of the sick. [...] To govern, in this sense, is to structure the possible field of actions of others. (Foucault, 1982, s. 790)

Denna skillnad, i hur maktutövande också kan vara ett indirekt forande av subjekt, är en viktig utgångspunkt för att förstå dokumentation från ett maktperspektiv.

Dokumentalitet är ett ord myntat av Hito Steyerl för att beskriva snittytan mellan governmentalitet och dokumentation. Det är en utveckling av Foucaults fokus på det diskursiva och institutionaliserade som ett sätt att producera sanning till att också se hur dokumentära former kan fungera som governmentala strukturer kopplat till makt, regerande och subjektifiering. På samma sätt som det finns sanna och accepterade diskurser finns det inom dokumentär produktion också accepterade teknologier, metoder och retoriker. (Steyerl, 2007 s. 219)

Foucault talar om *sanningens politik* och menar också att varje samhälle har sin sanningsordning där vissa diskurser accepteras som sanna. Detta kan jämföras med hur *arkivet* i Foucaults mening ligger till grunden för vad som kan eller inte kan sägas. Steyerl utvecklar detta från det dokumentära perspektivet och skriver:

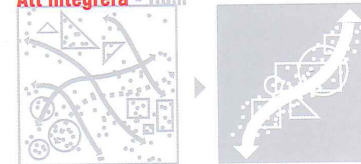
Det väsentliga politiska problemet är alltså inte osanningen i samhälliga förhållanden, utan deras sanningar, det vill säga sättet på vilka bestämda koncept och produktionsformer av sanning skapar, stöttar eller undviker makten respektive ifrågasätter den. (Steyerl, 2007, s. 218)

Mycket av materialet detta arkiv är kanske inte i första anblick särskilt märkvärdigt utan istället ett accepterat sätt att dokumentera platser. I kategorin: Värdering: problembild, ser vi exempelvis hur Rosengårds parkeringssituation representeras med ett foto på en bilbrand. Valet av foto understryker Rosengård som ett problemområde snarare än att berätta något om hur parkeringen fungerar på platsen (se bild på nästa sida). Det är en retorik och dokumentär metod som sedan innan är accepterad för platsen. Ett annat exempel är hur problemen med områdets arkitektur beskrivs enligt uppfattningen om vad som är miljonprogrammets generella fel. Detta skulle också kunna ses som en etablerad sanning inom arkitekturens diskurs. Vissa saker är lättare att påstå och instämma med än andra. Steyerls teorier kan också underlätta för att se dokumentation som kopplat till governmentala strukturer. Gehl Architects kan ses vara kopplade till MKB. Stadsbyggnadskontoret kan ses i relation till Malmös politik likt hur jag själv är kopplad till universitetet som institution. Fotografiet av den antända bilen kan antingen ses som ett medel för MKB att utöva sin vision över området eller som en sanning som påverkat vilken vision MKB utvecklat.

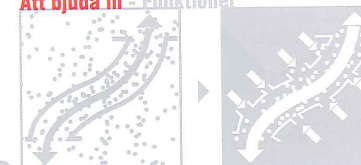
Steyerl ifrågasätter den samhälleliga överenskommelsen om sanningens status och undrar hur dokumentära metoder utvecklas av sanningen. Detta är ett intressant sätt att vända på relationen mellan dokumentationsmetoden och den bild som önskas framställas. Istället för att se hur en metod väljs för att generera ett resultat granskas metoden som något som utvecklas för att passa in. Hur utvecklas diagram, skisser samt idéer om stråk och plats utifrån de behov som ställs på dem? Om vi önskar att kritisera eller förändra hur fotografiet förstås eller används kanske vi behöver utgå ifrån själva behovet av att använda sig av denna typ av retorik eller metod. Vad är det som kommer först, sanningen eller metoden? Som en dokumentation av platsen så säger detta foto nästan ingenting, det hade likväl kunna ha tagits från någon annan plats. Det säger ingenting om varken parkeringssituationen på platsen idag eller om förekomsten av bilbränder. Fotografiet är i detta fall förklädd som ett dokumentärt verktyg men som i själva verket fungerar mer som propaganda

Att integrera - Rum

Att bjuda in - Funktioner

Parkering

Rosengård: Genom att omdefiniera oanvända parkeringsytor och dela upp stora parkeringar i mindre kommer den visuella miljön i området att förbättras. En uppgradering av parkeringsgaragen ökar säkerheten. Aktivering av annars oanvända zoner ökar också tryggheten i området.

Malmö: Breda gator och stora parkeringsytor kan ge plats för nya funktioner eller ny bebyggelse. Nya boendeformer kan attrahera nya boendegrupper till området.

Öresundsregionen: Ökad säkerhet, nya funktioner och boendeformer bidrar till att skapa en positiv bild av Rosengård.

38

med bristande saklighet och i syfte av att känslomässigt påverka.

Dokumentation som strategi

Som det visat sig vid flera tillfällen i detta arbete så hänger dokumentation inte bara ihop med att fånga det historiska eller befintliga utan också med en framtida intention. För att undersöka det strategiska i det dokumentära tänker jag lyfta in Foucaults förståelse för strategi och hur det relaterar till makt. Foucault beskriver begreppet *strategi*, som ett sätt att begränsa den andres möjliga handlingar (Foucault, 1982, s. 793). För Foucault var makt relationell och han använder det franska ordet *conduire* för att beskriva relationen mellan subjekt och makt. Ordet har på franska en dubbel mening i att vara synonymt med både betydelsen av ”att leda” och av att ”uppföra sig”. Strategi ses relationellt och alltid kopplad till frihet i handling.

Perhaps the equivocal nature of the term “conduct” is one of the best aids for coming to terms with the specificity of power relations. For to “conduct” is at the same time or “lead” others (according to mechanisms of coercion which are, to varying degrees strict) and a way of behaving within a more or less open field of possibilities. The exercise of power consists in guiding the possibility of conduct and putting in order the possible outcome (Foucault, 1982, s. 789).

Istället för att rubricera arkivets material som dokumentation över en plats skulle det kunna undersökas som en strategi över en plats. Kan dokumentationen av Törnrosen Tower anses vara frihetsbegränsande och på så sätt ses som en strategi? Vid flera tillfällen har arkivets ursprungskällor varit en uttalad strategi snarare än en dokumentation och har syftat på att vara något som ska peka på en riktning för framtiden. Inom dessa strategiska rapporter finns en dokumentation av platsen, men aldrig har det gjorts en rapport enbart i syftet av att dokumentera. Alltså har dokumentationen alltid integrerats i en strategi och skulle kunna ses som underordnat. Skulle det gå att säga att dessa strategier på något sätt verkar för att begränsa någon annans frihet? I relationen mellan de olika projekten som lyfts fram i projekt-kategorin ser vi hur olika dokumentationer bygger vidare på varandra och på så vis etablerar begränsningar. Tydligast blir detta i relationen mellan tävlingsprogrammet och de olika förslagen där det finns ett uppenbart syfte av att avgränsa kommande tolkningar av platsen. En intressant tanke är att även se platsen utifrån en maktrelation. Istället för att bara beskriva strategi som direkt mellan två subjekt, så skulle makt kunna utövas över en plats framtida möjligheter eller över andra icke mänskliga aktörer. Det skulle möjligen göra en analys lättare i mitt arbete

då det kan vara svårt att kartlägga de subjekt som berörs av Törnrosen Tower. För även om det är påtagligt att det är markägaren, i arkivet representerat i form av ett företag, som betalat för mycket av dokumentationen som gjorts i syftet av att förändra området, så blir det svårt att spekulera om vem som i detta fall utgör en andre, den vars frihet begränsas.

Foucault föreslår även fem kriterier för att för att analysera maktrelationer som kan underlätta att vidare utveckla hur dokumentation relaterar till makt (Foucault, 1982, s. 792).

1: system of differentiations which permits one to act upon the actions of others: differentiations determined by the law or by traditions of status and privilege; economic differences in the appropriation of riches and goods, shifts in the processes of production, linguistic or cultural differences, differences in know-how and competence and so forth... (ibid.)

Att det finns olikheter blir väldigt tydligt i detta arkiv. Här finns nästan enbart Malmö Stad, MKB och Gehl Architects representerade, varav alla är i en privilegierad position i förhållande till platsen i form av ekonomi, kompetens och kulturell status. I kategorin: Medborgaren: den andre, så ser vi också en stor socio-ekonomisk skillnad mellan de som dokumenterar och de som blir dokumenterade. Även om arkivet inte har någon motsvarande statistik om beställarna så vågar jag anta att de är socio-ekonomiskt olika, men även geografisk annorlunda i sin relation till platsen för Törnrosen Tower.

2: types of objectives pursued by those who act upon the actions of others: the maintenance of privileges, the accumulation of profits, the bringing into operation of statutory authority, the exercise of a function or of a trade. (ibid.)

De uttalade mål som har eftersträvat finns sammanfattade i kategorin: Förslag: vision, skulle även kunna samlas under paraplybegreppet *hållbar stadsutveckling* och är i sig självt vedertagna positiva mål. Där kritiken av Törnrosen Tower blivit synlig (främst som debatt i tidning och radio) verkar det röra sig om uppfattningen att projektets idé om en socialt blandad stadsdel inte ska ses som en självklar lösning på segregation. Det finns också kritik av att använda gentrifiering för att förnya en stadsdel och av att MKB säljer ut delar av Malmös allmännyttan för att kunna genomföra Culture Casbah. Men att projektet skulle ha som uppsåt att gentrificera området är inget som finns uttalat och synligt i arkivets material. Självt skulle jag vilja säga att kritiken av Törnrosen Tower grundar sig mycket i politikens, Malmö Stads och MKBs kortsiktiga och själviska gagn. Kritiken blir på så sätt en tolkning av aktörernas egentliga eller dolda motiv. Detta är något som är svårt att komma åt när det står som ord mot

ord. Att beskriva något som ett dolt motiv blir spekulativt.

3: by means of bringing power relations into being: according to whether power is exercised by the threat of arms, by the effects of the word, by means of economic disparities, by more or less complex means of control, by systems of surveillance, with or without archives, according to rules which are or are not explicit, fixed or modifiable, with or without the technological means to put all these things into action. (ibid.)

Här skulle arkitekten som en producent av dokument kunna vara ett maktmedel för MKB och Malmö för att kunna uppnå sina mål. Tävlingsbidragen i kategorin: Förslag: alternativen, fungerar som ett sätt att uppnå en redan etablerad vision. Hur mycket spelutrymme fanns egentligen inom ramen för tävlingsformen? I kategorin: Lundgaard & Tranberg: arkitekten och bilden, lyfts fram hur arkitekten kan användas i olika syften som exempelvis marknadsföring och politik, något som inte nödvändigtvis behöver vara arkitektens egna syften. I kategorin: Priset: dokument och ursprung, ser vi hur de dokument arkitekten producerar på ett sätt kan spridas och användas av andra. Vid detta laget tycker jag det är tydlig att arkitekten genom tolkandet av en plats och skapandet av dokument kan få starka resultat. Detta tycker jag är en väldigt viktig insikt som rubbar hur den slutgiltiga produkten ofta får stå i rampljuset. Arkitektens förslag upplever jag ofta isoleras och tillskrivs både mer betydelse och kreativitet än vad ett helhetsperspektiv skulle erkänna. Men detta kan förstås också slå tillbaka mot arkitekten i form av oförtjänad kritik.

Vilka förhållningssätt finns för någon som befinner sig i denna position, som ett möjligt maktmedium? Det finns gott om möjligheter att slippa undan ansvar, att lägga över det på andra aktörer som har mer inflytande. Rollen innebär att det i viss utsträckning är svårt att utmana exempelvis ett tävlingsbrief. Arkitekten behöver också beställningar och inkomst och det är inte alltid möjligt att tacka nej till uppdrag. Att göra ett tävlingsförslag är ofta en investering i tid som ett kontor inte kan förvänta sig att få någon ekonomisk vinst ur. Att gå ännu längre och våga utmana ett en tävlingsformulering är kanske mer än vad som kan förväntas. Projektformen gör också att det är lätt att bli utbytt under processens gång när det finns ett stort utbud av kontor. Att projekt bygger vidare på varandra gör även att kontrollen och styrandet av projekt blir jämförbart med ett maktmedium.

4: forms of institutionalization: these may mix traditional predispositions, legal structures, phenomena relation to custom or to fashion (such as one sees in the institution of the family); they can also take the form of an apparatus closed in upon itself, with its specific loci, its own regulations, its hierarchical structures

which are carefully defined. (ibid.)

Hur är dokumentationen av platsen institutionaliserad? Det är egentligen en fråga som ligger utanför detta arbetes omfattning. Inom arkivet syns inte riktigt dessa institutionella strukturer, men frågan kanske kan vara något att i undersöka i framtiden. I detta skede har allt material till arkivet varit direkt tillgängligt för mig, men en fråga är hur materialet har tillgängliggjorts över tid. Har dokumentationen pågått osynligt för det publika ögat, inom ramen av MKB:s och Stadsbyggnadskontorets organisation, för att sedan plötsligt offentliggöras i och med tävlingens annonserande? När, i denna dokumentära process över flera år, flyttas dokumentationen mellan de olika sfärerna för företag, institutioner eller det offentliga? Är det först i skedet för planprogrammet som den dokumentära tolkningen av en plats krävs på ett demokratiskt samråd?

5: the degrees of rationalization: the bringing into play of power relations as action in a field of possibilities may be more or less elaborate in relation to the effectiveness of the instruments and the certainty of the results (greater or lesser technological refinements employed in the exercise of power) or again in proportion to the possible cost (be it the economic cost of the means brought into operation or the cost in terms of reaction constituted by the resistance which is encountered.) (ibid.)

Detta kriterium ser hur strategiskt handlande alltid har en kostnad. Att dokumentera en plats som i fallet för Törnrosen Tower bör för trovärdighetens skull inblanda arkitekter eller stadsplanerare som konsulter. Prissumman för de olika deltagarna i tävlingen är synlig i tävlingsreglerna, men gissningsvis har även dokumentationen av platsen som lett upp till tävlingen kostat en del för MKB. Detta kriterium förklarar dokumentation utifrån ett åtgärdsfokus, då löftet om en värdefullt åtgärd kan ses motivera en mer utförlig strategi. Inte bara handlar det om en operativ kostnad utan också om att minska eventuellt motstånd.

Sammanfattningsvis är dokumentation starkt kopplat till makt enligt Foucaults kriterier, speciellt när de olika kriterierna kan ses i samverkan. Att dokumentera i situationer helt befriat från dessa relationella olikheter är nog ovanligt varför det kan vara extra viktigt att erkänna dem och att kunna förhålla sig till dem. Eftersom Foucaults teorier om strategi och makt är en beskrivning av en relation mellan två subjekt skulle det vara intressant att i framtiden använda definitioner som lättare inkluderar materiella aktörer, så som platsen eller dokumentet.

Mot en kritik av Törnrosen Tower

Steyerl menar att reflexivitet i dokumentär produktion inte garanterat kan ses som ett kritiskt medel. Det hon ställer sig tveksam till är när dokumentation i kritiskt syfte görs som en typ av motupplysning, där sanningens dominerande politik ej ifrågasätts utan återanvänds med nytt innehåll. Det utgår ifrån en gnostisk världssyn som tror att problem som kritiseras beror på en kunskapskillnad och riskerar att missa de underliggande problemen som istället är systemimmanenta (Steyerl, 2007, ss. 228–230).

I Sydsvenskan publicerades en artikel undertecknat av 18 forskare som var kritiska till Culture Casbah. De lyfter fram hur forskning pekar på att projektets tankar kommer vara en omväg för att uppnå integration och att det kommer vara skadligt för de som bor där (Sydsvenskan 2016). Jag tycker att det är bra att kritik av projektet lyfts fram och jag tror också att det reflexiva är väldigt värdefullt. Men det går att ifrågasätta i vilken mån refererandet till forskning skulle kunna rubba de strukturer som vi i detta arkiv ser leda till förverkligandet av Culture Casbah. Försöker kritiken lösa en kunskapsbrist? Steyerl ställer en fråga nästan lika ogripbar som fångslande: hur skulle en annan sanningsproduktion kunna se ut?

Att för mig förverkliga en kritik av Törnrosen Tower skulle kunna ta lika mycket tid och energi som gått åt fram till skrivandet av denna mening. Mitt syfte har varit att göra en teoretisk undersökning snarare än en riktad kritik. I slutändan så har jag ändå genom arbetet bildat mig uppfattningen att dokumentationen som gjorts är problematisk på flera sätt. De mest grundläggande felaktigheter som jag upplever är att problembilden och värderingen ses utifrån platsens lokala avgränsning - Rosengård är inte segregat, Malmö är! Sedan behöver även de aktörer som i detta fall har en maktposition utmanas i sin tolkning. Att den resursstarka i praktiken har närmast monopol på dokumentation över en plats och dess invånare gör framtiden sårbar i förhållande till upphovsmannens strategi och uppsåt.

Till detta kritiska resonering kan en invändande fråga vara hur mycket dokumentationen av platsen faktiskt har påverkat den slutgiltiga designen. Hur hade resultatet av Törnrosen Tower sett ut med ett annat dokumentationsunderlag? Hur många av alla beslut som tagits under åren ligger dolt från detta arkiv i form av icke antecknade möten, samtal och individers egna viljor? MKB och Malmö Stad kan mycket väl väntas jobba i dialog med sina medborgare parallellt med detta dokumentationsarbete men i sådana fall så kan en fråga sig varför det inte lämnat mycket av ett avtryck i arkivets material. Det finns mycket att vinna på att lyfta blicken från den färdiga designen och istället vidare undersöka arkitektur som en dokumentation. Men att göra en sådan förflyttning är inte helt lätt. Det finns många frågor om hur ett sådant

arbete skulle kunna gå till och är några av de inledande ställningstaganden som en dokumentär kritik behöver positionera sig enligt. När i tiden ska kritiken invända? När kommer en kritik för sent och hur går det att upptäcka den kritiska tidpunkten i nuet? Vem kan väntas göra en kritisk invändning - de organiserade Rosengårdsborna, den självständiga aktivisten, forskare, eller någon som är internaliserad i stadsplaneringens institution? Hur ska en kritik materialiseras, är det bara en fråga om innehåll eller behöver själva metoderna och även sanningsordningen ändras? Jag kan se två olika riktningar som framtida arbeten skulle kunna undersöka vidare, ett teoretiskt perspektiv som undersöker nya frågor, men också en mer praktisk utveckling som vidare tar sig an det konkreta fallet av Törnrosen Tower.

Den teoretiska inriktning som jag tycker är värdefull skulle vara att ta ett steg tillbaka för att se hur platser dokumenteras ur ett ännu bredare perspektiv. Mitt arkiv har berört frågor om dokumentens innehåll: vilka normer bygger de på och vad uttalar de sig om? På vissa ställen finns en annan grupp av frågor som istället undersöker: hur en person anländer till ett arkiv, hur priset skapas och sprids som dokument samt vem som är ett dokumentets upphovsman och i vilket sammanhang är det tänkta att fungera i? Denna andra grupp av frågor som studerar dokumentations relationella verkan i en större skala tror jag skulle vara värt vidare studier, exempelvis som en kartläggning av hur dokument rör sig mellan olika företag, institutioner och demokratiska rum. Detta hade kunnat göra det lättare att orientera sig, i stunden för dokumentation, forskning eller kritik och gett nya insikter i de olika situationer dokumentation kan verka i. För det dokumentära existerar inte enbart i form av en färdig produkt. Som vi såg under kriterium 4 i den tidigare analysen och i Torissons resonemang över det simulerades påverkan på verkligheten så har även dokumentets tidsmässiga dimension en betydelse.

Även om arkivet som begrepp redan är väl behandlat så tror jag att dess förmåga att förena teori och praktik gör att det kommer fortsätta att bidra. Idag finns inget offentligt och fysiskt arkiv över Törnrosen Tower, med undantag för detta, men det finns ett arkiv i en mer filosofisk mening. Dokumenten och utsagorna som kontrollerar platsens sanningspolitik är idag utspridda och svåra att få en överblick över, men samtidigt kan de fungera som ett diskursivt arkiv som möjliggör vad som är möjligt att säga om platsen. Foucault utgick inte från att beskriva arkivet, utan anlände till det som en metafor för diskursernas formation. Callahan tar upp hur Foucault skiljer det faktiska arkivet mot det filosofiska genom att benämna dem i plural respektive singular, ett förvirrande ordval för något som kanske inte ska förväxlas lika lätt (Callahan, 2018, 52). För att hämta inspiration från idéer om arkivet i diskussionen om kritik så behöver det vara tydligare än så vad som menas med ordet arkiv. Som Ernsts tidigare kritik, hur en inflation i användandet av begreppet arkiv kan göra att

det tappar betydelse, så är det inte självklart att det fysiska arkivet hänger ihop med arkivet som en filosofisk metafor.

Om en kritik har ambitionen att vara lik ett arkiv så har den nästan behovet av ett nytt ord. Skulle det istället för arkiv gå att tala om en *arkiviell kritik*? Då skulle det typiska analoga arkivet bara utgöra en av flera möjligheter för en dokumentär kritik. För även om min arkiv-metod varit framgångsrik, i sitt sätt att rumsligt och tidsmässigt samla dokument som vanligtvis ligger spridda och på så sätt gett en ny bild av Törnrosen Tower, så behöver inte en kritik vara av denna typ av samling. Kan istället arkivets digitaliserade och mer tillgänglighetsgörande tekniker användas för att skydda de demokratiska rättigheterna, där medborgaren inte bara har rätt till att ta del av historiska arkiv utan också rätt att svara deltagande i arkiv som generativa? En arkiviell kritik skulle inte bara vara en fråga om att byta ut innehållet utan även de strukturer som skapar innehåll. Bo01 lyfts vid många tillfällen i detta arkiv fram som ett positivt föregångsexempel för stadsförnyelseprojekt. Men vart har kritiken av Bo01 tagit vägen? Den finns inte representerad i detta material och det är en intressant fråga om varför den inte gör det. Vad kommer att krävas för att kritiken av Culture Casbah ska erkännas i framtiden? Kommer Törnrosen Towers självdokumenterande strukturer vara starka nog att definiera det som ett framgångsprojekt? Culture Casbahs första av två etapper har idag fått tillstånd att börja byggas år 2020 men än så länge är det inte försent att ändra på hur projektet och platsen går till historien. Arkivet är ändå i slutändan en fråga om historisk överlevnad och tyvärr så har även Arkivet över Törnrosen Tower varit ett otillräckligt minne över Rosengård och dess invånare.

Slutsatser

När arkiveringen gått mot sitt slut är det passande att återkoppla till de inledande frågeställningarna. Till frågan: *vilket underlag har legat till grunden för Törnrosen Tower?* så skulle arkivet i sin helhet kunna vara svaret. Eller snarare ett svar. De dokument som har inkluderats i detta arbete och som representeras i stratigrafin (s.41) är det underlag som mest tydligt har kommunicerats utåt men däremot har arkivet visat att vad detta svar är kan variera väldigt mycket beroende på hur det organiseras. Användandet av kategorier har varit nödvändigt för att kunna sammanfatta allt material och för att kunna gruppera dokumenten efter olika typer.

Hur kan arkivet kan förstås som metod i relation till dokumenterande? I efterhand skulle jag råda någon som tar sig an att använda arkivet som en metod att ta till sig de delar av begreppet som inspirerar. Arkivets olika beståndsdelar, de tekniska, designmässiga, organisatoriska, konstnärliga eller demokratiska, kan alla vara tillräckliga dimensioner för att utgöra ett arbete. Något som jag tycker varit viktigast för mig är skillnaden mellan att arkivera och att dokumentera och hur det har hjälpt mig att positionera mig med fokus på det befintliga materialet som producerats, snarare än den verkliga platsen. Att arkivera har varit en effektiv metod för att tolka dokumentationen utifrån frågor om normer och makt men däremot så tror jag att varken arkivet eller dessa kategorier ska ses som en metod som garanterat kan förbättra hur platser dokumenteras idag. Samtidigt som ett arkiv kan synliggöra dokumentalitet så riskerar det att bli en ännu mer kontrollerad tolkning av en plats och verka för att befästa redan existerande strukturer i formen av ytterligare ett projekt. Vad som istället vore önskvärt är att komma åt vad arkiverandet och kategoriserandet tillåtit mig att göra – att delta i ett dokumentärt skapande samtidigt som materialet behålls mer öppet för tolkningar utifrån.

Vilka dokumentära normer syns i arkitekturens och stadsplaneringens tillvägagångssätt för att tolka en plats? Kategorierna har varit mitt försök till att svara på denna fråga. Törnrosen Tower är inget vanligt projekt och vissa av svaren är inte representativa för dokumentation av andra platser. Det är inte för alla platser som problembilden behöver en sådan meta-förståelse som i detta fall. Ändå så utgör den tillsammans med andra normer om t.ex. avgränsning, projektformen, åtgärdsorientering, arkitektens visionsbilder och medborgaren värdefulla lärdomar att ta med sig till andra platser. Dessa normer är ibland ofrånkomliga och kanske, inom ramen för en persons deltagande i en beställning av ett projekt, något som är omöjligt att råda över. Även om kategorierna har varit ett kritiskt granskande av hur platsen har tolkats så tror jag att samma normer skulle kunna användas med medvetenhet i ett positivt syfte. Medborgaren skulle kunna inkluderas mer och en beskrivning av platsens kvaliteter skulle kunna göras mer befriat från åtgärder eller möjligheter. Ett erkännande av den dokumentära, rumsliga och projekt-mässiga avgränsningen eller den roll arkitektens producerande har i det hela, skulle också kunna hjälpa

i att bättre kontextualisera en plats.

Hur kan tolkningen av en plats förstås utifrån ett maktperspektiv? Det är svårt att föreställa sig hur en dokumentation av en plats som denna skulle vara fri från konflikt. Redan innan arkitekter och stadsplanerare påbörjar sin dokumentation har vi sett att det finns strukturer som etablerat ett maktförhållande över platsen. Det har visat sig att det spelar roll hur och av vem projekt organiseras, vilka dokumentära normer som används som verktyg men också hur de dokument som genereras sedan används. Denna dokumentära makt-kedja kan sägas sträcka sig långt utanför dokumentet som objekt. Tornrosen Tower påverkar många människors framtid men det kan också vara viktigt att komma ihåg att detta har gjorts i annat syfte än makt. Dokumentationen som gjorts över platsen har varit ett sätt att bjuda in experter för att bilda ny kunskap i ett gott syfte av att förbättra Malmö som stad.

Min arkiverande metod är svårt att upprepa för det har varit en utforskande process. Däremot ser jag de normer jag upptäckt som ett av arbetets viktigaste resultat för att de skulle gå att applicera på andra platser och andra dokumentationer. På samma sätt ser jag hur diskussionen i kapitlet Post-arkiv har utforskat vilka kriterier som skulle kunna användas för att analysera hur dokumentation relaterar till makt eller kritik. Syftet har inte varit att i första hand ge ett svar på vad som är bra eller dåligt utan har istället varit att medvetandegöra hur stadsplaneringen och arkitekturens metoder kan ses fungera i ett diskursivt sammanhang.

Min ambition har varit att bidra till förståelsen för hur platser blir till genom dokumentation och makt. En viktig slutsats är att dokument aldrig är isolerade objekt. Deras betydelse är inte bara en fråga om innehåll utan även en fråga om det sammanhang som de produceras, samverkar, flyttas eller presenteras i. Vad det innebär att dokumentera en plats är en väldigt komplicerad fråga, men jag hoppas att mitt arbete lyckats balansera mellan frågor och svar, för att ge en bättre bild hur en arkitekt kan genom plats och dokument förvalta de relationer som våra städer bygger.

Referenser

- Behnisch Architekten GbR, Tyskland Schlaich Bergermann und Partner, Tyskland (2011). *000920*. Tävlingsbidrag. Hämtat: <https://www.arkitekt.se/tavling/tornrosen-tower-malmo/> [2019-02-17]
- Buckland, Michael K. (1998). *What is a "document"?*. Journal of the Association for Information Science and Technology. vol. 48, nr. 9. ss. 807-809. Hämtad: <https://onlinelibrary.wiley.com/toc/10974571/1997/48/9> [2019-05-10].
- Briet, Suzanne, Day, Ronald E., Martinet, Laurent & Anghelescu, Hermina G. B (2006). *What is documentation?: English translation of the classic French text*. Lanham, Md.: Scarecrow Press.
- Lundgaard & Tranberg Arkitekter A/S, Danmark, ÅF Infrastructure AB, Sverige, Structor Malmö AB, Sverige, Svend Kirkegaard A/S, Danmark (2011). *Culture Casbah*. Tävlingsbidrag. Hämtat: <https://www.arkitekt.se/tavling/tornrosen-tower-malmo/> [2019-02-17]
- Dahlgren, Anna & Snickars, Pelle (red.) 2009. *I bildarkivet : om fotografi och digitaliseringens effekter*. Mediehistoriskt arkiv, vol. 13, Kungliga biblioteket.
- Dahlstedt, Magnus, Kings, Lisa & Tahvilzadeh, Nazem (2018). *Platskamp: inledande reflektioner*. Arkiv. Tidskrift för samhällsanalys, nr 9 (2018). Hämtad: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1219899/FULLTEXT01.pdf> [2019-04-18].
- Delsalle, Paul (2017). *A history of archival practice*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge.
- Ernst, Wolfgang (2008). *Sorlet från arkiven: ordning ur oordning*. Göteborg: Glänta.
- Fischer, Otto & Götselius (2013). *Arkivens ordning. Introduktion till ett temanummer*. Lychnos: årsbok för idé- och lärdomshistoria. 2013. Uppsala: Lärdomshistoriska samfundet. ss. 77-85.
- Foucault, Michel (1989). *The archaeology of knowledge*. London: Routledge.
- Friedrich, Markus (2018). *The birth of the archive: a history of knowledge*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Gorichanaz, Tim (2017). *Understanding art-making as documentation*. Art Documentation: Journal of the Art Libraries Society of North America, vol.36, nr. 2. 191–203.

Hämtad: <https://www.journals.uchicago.edu/toc/adx/2017/36/2> [2019-03-28].

Giannachi, Gabriella. (2016). *Archive everything: mapping the everyday*. Cambridge, MA: The MIT Press.

Kingston, Ralph. (2011). *The French Revolution and the Materiality of the Modern Archive*. Source: Libraries & the Cultural Record, Vol. 46, No. 1 (2011), Published by: University of Texas Press.

Hämtad: https://www.jstor.org/stable/23053618?seq=1#metadata_info_tab_contents [2019-05-10]

Lacaton, Anne & Vassal, Jean-Philippe (1996), *Place Léon Aucoc, Bordeaux*, Hämtad: <http://www.lacatonvassal.com/index.php?idp=37#> [2019-04-20].

Larsson, Bengt, Elmroth, Arne & Sandstedt, Eva (2003). *Västra hamnen Bo01-framtidsstaden: en utvärdering*. Göteborg: Institutionen för byggnadsekonomi, Chalmers tekniska högskola.

Hämtad: <https://docplayer.se/6818354-Vastra-hammen-bo01-framtidsstaden-en-utvardering.html> [2019-04-18]

Latour, Bruno (2005). *Reassembling the social: an introduction to actor-network-theory*. Oxford: University Press.

Hämtad: http://townsendgroups.berkeley.edu/sites/default/files/reassembling_the_social_selections.pdf [2019-04-23]

Lundgaard & Tranberg Arkitekter (u.å) *Culture Casbah*.

Hämtat: <http://www.ltarkitekter.dk/culture-casbah> [2019-02-17]

Lundgaard & Tranberg Arkitekter, ÅF Infrastructure, Structor Malmö, Sven Kirkegaard. (2011) *Culture Casbah*. Tävlingsbidrag.

Hämtat: <https://www.arkitekt.se/tavling/tornrosen-tower-malmo/> [2019-02-17]

Malmö Stad (1963). *PL643*. Detaljplan.

Hämtat: <https://kartor.malmo.se/Planvisaren?PLAN=PL643> [2019-03-28]

Malmö Stad (2008). Rosengård! *Strategier för hållbar utveckling i en stadsdel*. Dialog-pm 2008:1. Malmö Stadsbyggnadskontor.

Malmö Stad (2015). Planprogram för Törnrosen och del av Örtagården i Rosengård i Malmö. PP 6044 2015-04-07.

MEF (2011). *Rosentown*. Tävlingsbidrag.

<https://www.arkitekt.se/tavling/tornrosen-tower-malmo/> [2019-02-17]

MKB (2011) Tävlning om ny bebyggelse i Rosengård, Malmö.

Hämtad: <https://www.arkitekt.se/tavling/tornrosen-tower-malmo/> [2019-02-17]

MKB (2007). *Strategi för uterummen i Rosengård, förbindelser till Malmö och identitet i Öresundsregionen*. Köpenhamn: Gehl Architects.

McGrenere, Joanna & Ho, Wayne. (2000) *Affordances: Clarifying and Evolving a Concept*. Montreal, Proceedings of Graphics Interface 2000.

Hämtad: https://www.researchgate.net/publication/221474920_Affordances_Clarifying_and_Evolving_a_Concept [2019-05-15]

Melkerud, Per-Arne (2015). *Liten Geologisk Encyklopedi*. SLU, Sveriges lantbruksuniversitet Institutionen för mark och miljö.

Hämtad: <http://www.geonord.org/ugs/LitenGeologiskEncyklopedFeb2015.pdf> [2019-03-25].

MKB Fastighets AB (2013) Förra veckan vann MKB och Malmö... [Facebook-uppdatering]

Hämtat: <https://sv-se.facebook.com/mkbfastighet/posts/f%C3%B6rra-veckan-vann-mkb-och-malmo%C3%B6-best-futura-project-p%C3%A5-mipim-awards-med-culture-454666984602937/> [2019-03-02]

Neutelings Riedijk Architecten B.V., Nederländerna Kontur Arkitektkontor AB, Sverige Mandaworks AB, Sverige Hosper Sweden AB, Sverige. (2011). *446677*. Tävlingsbidrag.

Hämtat: <https://www.arkitekt.se/tavling/tornrosen-tower-malmo/> [2019-02-17]

RA-FS 2013:4. *Riksarkivets författningsamling*. Riksarkivet.

Riksarkivet, u.å., *Arkiv – vad är det*,

Hämtad: <https://riksarkivet.se/arkiv-vad-ar-det> [2019-04-01].

Said, Edward W. (1979). *Orientalism*. [New ed.] New York: Vintage books.

Sandin, Gunnar (2003). *Modalities of place: on polarisation and exclusion in concepts of place and in site-specific art*. Diss. Lund : Univ., 2004.

Satz, Lotta & Skeppstedt, Lisa. (2018). *Nu anvisas mark för Culture Casbah*. *Sydsvenskan*.

Hämtat: <https://www.sydsvenskan.se/2018-12-13/nu-anvisas-mark-for-culture-casbah?redirected=1> [2019-04-01].

Shanks, Michael (2008). *Synthetic worlds: the history of the archive and the future of memory*.

Hämtad: https://www.academia.edu/19626690/Synthetic_worlds_the_history_of_the_archive_and_the_future_of_memory. [2019-04-01].

Smithson, Robert (1996). *Robert Smithson: the collected writings*. Berkeley, Calif.: Univ. of California Press.

Hämtad: [http://www.bauerverlag.eu/downloads/smithson-robert--the-collected-writings\(1\).pdf](http://www.bauerverlag.eu/downloads/smithson-robert--the-collected-writings(1).pdf) [2019-05-08].

Steyerl, Hito. Sheikh, Simon (red.) (2007). *Konst, makt och politik*. Stockholm: Raster. ss. 215-237.

Stigendal, Mikael & Östergren, Per-Olof (red.) (2013). *Malmös väg mot en hållbar framtid: hälsa, välfärd och rättvisa*. 2. uppl. Malmö: Kommissionen för ett socialt hållbart Malmö.

Svenska Akademiens Ordböcker (u.å.). *Norm*.

Hämtad: <https://svenska.se/tre/?sok=norm&pz=1> [2019-04-18].

SVT Nyheter (2009). *Rosengård – Rosengårds Turning Torso*.

Hämtad: <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/rosengard-rosengards-turning-torso> [2019-03-10]

Sydsvenskan (2016). Debattinlägg: *Att ett projekt som Culture Casbah skulle bryta segregationen finns det inte mycket som stödjer*.

Hämtad: <https://www.sydsvenskan.se/2016-11-15/att-ett-projekt-som-culture-casbah-skulle-bryta-segregationen-finns-det-inte-mycket-som-stodjer?redirected=1> [2019-03-28].

Torisson, Fredrik, *An Essay About Nothing*. Runting, Helen (red.) (2015). *High rise*. Lo-Res journal.

Wickberg Månsson, Adam (2013). *Arkiv, teknologi och estetik*. Lychnos: årsbok för idé- och lärdomshistoria. 2013. Uppsala: Lärdomshistoriska samfundet. ss. 213-227.

World in Property (2017). *Culture Casbah vann pris*.

Hämtat: <https://worldinproperty.se/article/culture-casbah-vann-pris-14488> [2019-04-01].

